

Saksbehandler: Liv Janne Dehlin

Referatsaker

1. Referat fra møte i Teologisk nemnd 12.-.13.10. 2006 (*vedlagt*)
2. Referat fra møte i Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) 28. og 29 september 2006 (*vedlagt*)
3. Referat fra møte i Samarbeidsråd for Menighet og Misjon (SMM) 21.09.06 og 07.12.06 (*vedlagt*)
4. Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité 21. november 2006 (*vedlagt*)
5. Protokoll fra møte i Katolsk-luthersk samtalegruppe 16.5. 2006 (*vedlagt*) *og 21.11.2006*
6. Protokoll fra møte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn 29. mai 2006 og 10. oktober 2006 (*vedlagt*) *og 28/11-06*

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tok referatsakene til orientering.

Protokoll fra møte i Teologisk Nemnd 12.-13.10.2006

Tilstede torsdag og fredag:

Trond Skard Dokka, Halvor Nordhaug, Marianne Bjelland Kartzow, Odd Bondevik, Gerd Marie Ådna, Paul Leer Salvesen

Bare fredag: Christofer Solbakken og Åse Cameron

Sekretariatet (hele eller deler av møtet): Stephanie Dietrich (sekretær TN), Vebjørn Horsfjord, Erlend Rogne, Tore Laugerud, Synnøve Breivik, Line Skum, Paul

Seminar:

Gjest under seminaret: Rolf Steffensen (innleder)

Forfall: Knut Grønvik, Irene Tvedt, Jan-Martin Berentsen, Aud Tønnessen

Møtet ble innledet med en andakt i kapellet på Kirkens Hus. Det var ingen kommentarer til innkallingen.

TN-SAK 11/06 Protokoll fra møte i Teologisk nemnd 4.-5.5.2006

Saksdokumenter: Protokoll fra møte i Teologisk nemnd 4.-5.5.2006

Vedtak: Protokollen godkjennes.

TN-SAK 12/06 Orienteringssaker

Saksdokumenter

1. Protokoll fra møte i MKR 31.5.-2.6.2006
2. Protokoll fra møte i MKR 10.-11.9.2006
3. Sluttrapport: Bilaterale samtaler mellom Metodistkirken i Norge og Det Norske Baptistsamfunn 1999-2004
4. Methodist Endorsement of the Joint Declaration on the Doctrine of Justification; LWF letter July 2006; Methodist Statement July 2006
5. Generalforsamling i Leuenberg kirkefelleskapet Budapest September 2006-*Schlussbericht* (ikke endelig autorisert)
6. Norsk oversettelse av pave Benedikt XVI's foredrag ved universitetet i Regensburg 12.9.2006 og kommentarer til reaksjonene/ENI pressemelding
7. Letter to Church of England from the Nordic Churches: "Women in the Episcopate" 19.6.2006
8. Sakspapir til MKR 40/06 Fråsegna frå Lærenemnda: Skriftforståelse og skriftbruk med særlig henblikk på homofilisaken

Fra samtalen i nemnda

- Det ble understreket at nemndas leder bør være tilstede på Mellomkirkelig råds møter for å sikre at Teologisk Nemnds arbeid bli synliggjort og tydelig koblet opp mot rådets arbeid. Ved evt. forfall for nemndsleder bør det vurderes om nestleder skal innkalles.
- Sammensetningen av delegasjonen til EEA3 i Sibiu 2007 og rollen til medlemmer i KEKs komiteer på EEA3 ble diskutert.
- TNs fremtid som mulig teologisk organ for alle de sentralkirkelige råd ble diskutert. Nemnda forutsetter at den vil være involvert i et mulig utredningsarbeid om nemndas fremtidige rolle, mandat og sammensetning.

Vedtak: Saken tas til orientering.

TN-SAK 13/06 FORSONING

Seminar: Forsoning- Refleksjoner med utgangspunkt i et konkret nordnorsk prosjekt og teologi om forsoningen

Innledere under seminaret: Rolf Steffensen og Paul Leer-Salvesen

Saksdokumenter:

1. Rapport fra Rolf Steffensen
2. Informasjonsmateriale fra prosjektet "Healing of memories" i Romania (CPCE/CEC)
3. *Participating in God's Mission of Reconciliation*. Faith and Order Paper 201.

Bakgrunn:

Tema for seminaret er: "**Forsoning** - Refleksjoner med utgangspunkt i et konkret nordnorsk prosjekt og teologi om forsoningen".

Forsoning er et viktig tema på den internasjonale økumeniske agendaen. Både KEK, KV (Faith and Order) og CPCE har i de senere år satt sitt fokus på temaet. "Forsoning" "Healing of memories" og "reconciliation" er sentrale temaer i mange sammenhenger.

I vår norske kontekst har temaet blitt særlig aktuelt i forhold til minoritetsgrupper. Den norske kirke har ved flere anledninger kommet med en slags "kollektiv skyldbekjennelse" og bønn om tilgivelse på Kirkemøtet, ikke minst i forhold til den samiske befolkningen.

Noen av de konkrete spørsmålene som ble berørt i samtalen var:

Er det en riktig fremgangsmåte å be om en slik "kollektiv tilgivelse" gjennom en "kollektiv skyldbekjennelse"? Baserer den seg på en gjensidig forståelse av saken? Hvordan oppleves det på lokalplan av de som er personlig berørt av overgrepene? Hva ligger det i en reel forsoning både på individuelt og kollektivt plan?

Forsoning er ikke noe man kan kreve av andre. Den må vokse ut av en gjensidig forståelse og et gjensidig ønske om forsoning. Hvordan kan kirken støtte opp under en slik "forsoningens ånd"- ikke minst når den selv bærer skyld i forhold til mange mennesker og grupper av befolkningen?

Rolf Steffensen er en av dem som har jobbet med et forsoningsprosjekt på lokalplanet, samtidig som han har reflektert over de teologiske aspektene ved sitt arbeid. Rolf Steffensen innledet med utgangspunkt i sitt arbeid med forsoning mellom den samiske og etnisk norske befolkningen i Sør-Hålogaland Bispedømme (jfr. Saksdokument I).

Paul Leer-Salvesen har i årevis arbeidet med temaer som *skyld- forsoning-tilgivelse*. Han er medlem i Teologisk nemnd og arbeider for tiden med utgivelsen av en avhandling om dette temaet.

Vedlegg til protokollen: Referat fra seminaret

Temaforslag for det videre arbeid:

- Gjennomgang av tilgivelses- og forsoningsprosesser på sentralkirkelig hold
- Utgangspunkt i det samiske, case ved Rolf Steffensen
- Empirisk innfallsvinkel til det teologiske arbeid
- Forholdet mellom forsoningslæren/kristologien og forsoningsarbeidet. Behov for fornyet refleksjon rundt forsoning som teologisk tema
- Temafelt: Forholdet individuell/kollektiv skyld, individuell/kollektiv tilgivelse og bønn om tilgivelse, forholdet offer-overgriper, institusjonell skyld

Forslag til vedtak:

1. Teologisk nemnd takker innlederne for foredragene og samtalen.
2. Teologisk nemnd ønsker å arbeide videre med temaet "forsoning", og ber følgende medlemmer av nemnda om å danne en ressursgruppe for arbeidet:
 - Gunn Elvebakk
 - Christofer Solbakken
 - Aud Tønnessen
 - Stephanie Dietrich (sekretær)
 - Line Skum (representant oppnevnt fra SKR-sekretariatet)
3. Teologisk nemnd ønsker å arrangere et seminar med samme tema i tilknytning til nemndas møte høsten 2007, der Rolf Steffensen inviteres.

TN-SAK 14/06 Religionsteologi

Saksdokumenter

- Rapport fra arbeidsgruppen v/ Vebjørn Horsfjord

Bakgrunn

På bakgrunn av samtaler i Teologisk nemnd på høstmøtet 2005 og vårmøtet 2006 har arbeidsgruppa (Bård Mæland, Paul Leer-Salvesen og Gerd Marie Ådna, med Vebjørn L. Horsfjord som sekretær) fortsatt arbeidet med et dokument om religionsteologi med overskriften "Troende møter troende". Arbeidsgruppa har også bearbeidet "Veiledning i religionsmøte" som har vært en del av den samme prosessen. Sistnevnte dokument har nå vært behandlet i Mellomkirkelig råd og Kirkerådet og legges i november fram for Kirkemøtet. Det legges derfor ikke fram for Teologisk nemnd for videre samtale nå.

Arbeidsgruppa har hatt til sammen tre møter og legger nå fram et ferdig forslag til dokument. Det har seks hoveddeler: Ett innledningskapittel, tre hovedkapitler som med utgangspunkt i tre eksempelfortellinger tar opp hhv blandete ekteskap, felles bønn og religiøse tegn, og til slutt to kapitler som forsøker å trekke sammen innsikter fra de tre eksemplene og gi noen mer generelle perspektiver på religionsteologisk refleksjon. De tre kapitlene som tar opp konkrete temaer er dokumentets omdreiningspunkt.

Fra samtalen

Nemnda drøftet innholdet i dokumentet som ble lagt frem og kom med innspill til en del detaljer. Nemnda ser på dokumentet som en verdifull ressurs og anbefaler at den utgis sammen med vedtaket fra KM om "Veiledning i religionsmøte". Nemnda anbefalte at arbeidsgruppen fortsetter sitt arbeid med dokumentet med sikte på å slutføre saken så fort som mulig. Nemnda frarådet å sikte mot en ferdigstilling før Kirkemøtet 2006. Nemndas medlemmer ble oppfordret til å sende sine detaljkommentarer til arbeidsgruppen direkte.

Vedtak

1. **Sluttbehandlingen av saken utsettes til etter Kirkemøtet 2006.**
2. **Vebjørn Horsfjord oppnevnes som fjerde medlem i arbeidsgruppen.**
3. **Saken legges frem for nemnda på vårmøtet 2007.**

TN-SAK 15/06 Høringssak fra LVF: Diaconal ministry in the Lutheran Churches

Saksdokumenter

1. LWF Studies 01/2006: *The Diaconal Ministry in the Mission of the Church*
2. Protokoll fra møtet i Teologisk Nemnd 4.-5.5.2006 (Sak 05/06)

Bakgrunn

LVF har bedt Dnk om å avgi en uttalelse om dokumentet *The Diaconal Ministry in the Mission of the Church*

Nemnda drøftet et forslag til høringsuttalelse som var blitt utarbeidet av nemndas leder.

Vedtak

1. **Teologisk nemnd takker nemndslederen for forslaget til høringsuttalelsen.**
2. **Uttalelsen justeres i samsvar med samtalen i nemnda.**
3. **Uttalelsen oversendes Bispemøtets AU til orientering og MKR/AU for endelig vedtak.**

RESPONSE FROM THE CHURCH OF NORWAY STANDING COMMITTEE ON THEOLOGICAL QUESTIONS ON "THE DIACONAL MINISTRY IN THE LUTHERAN CHURCHES"

The Standing Committee on Theological Questions of the Church of Norway Council on Ecumenical and International Relations has received the statement from the LWF Consultation, "THE DIACONAL MINISTRY IN THE LUTHERAN CHURCHES" with gratitude, and welcomes this opportunity to respond.

During its meeting October 12th/13th 2006, Oslo, the Committee decided to make the following remarks as a contribution to the further study process within the LWF.

Norwegian Background:

As might be known, The Norwegian Church has for quite some time been at work with the very same issues as those raised in this statement. At our general synod in 2004 a motion was passed, stating that theologically the diaconal ministry *may* be regarded as belonging to the one ministry of the church. This "may" signals the somewhat provisional nature of the decision, there remains a number of issues to be resolved for the "may" to become an actual inclusion. Thus the statement's focus on "how" concurs directly with the tasks facing our own church.

Diakonia as the essential of the church

In full agreement with the statement we take *diakonia* to be essential to the existence of the church. Although the importance and even necessity of *diakonia* at present is enhanced by political and social trends such as economic globalisation, secularism and neo-liberalism, we would in addition like to draw attention to the ongoing deterioration of the welfare state in many western countries, the claim that *diakonia* is necessary is at bottom a theological statement: Without *diakonia* there is no Christian church.

Diaconal ministry as a part of the ministerium ecclesiasticum

In september 2004, before the motion on the understanding of diaconal ministry was taken to the General Synod, the Church of Norway (CoN) Bishop's Conference concluded:

"The Evangelical Lutheran doctrine of our Church gives a theological definition of the ordained ministry of the Church as necessary for people to obtain faith. However, the Church is not prescribed one necessary pattern according to which the ordained ministry must be ordered at all times. The calling of the Church is that it pass on and preach the Gospel to its age. The Church has the liberty to order the ordained ministry and organize the tasks of the ministry according to what serves this mission best.

The Gospel is preached and witnessed to through words and actions. Our own age requests a trustworthy word. The Church is therefore challenged to give a comprehensive testimony to the Gospel of Christ. Thus the diaconate acquires a particular importance in the ecclesiological situation of today. To organise and clarify the diaconate as part of the

ordained ministry might strengthen this ministry and thus contribute to a renewal of how the Church communicates the Gospel.”

Diaconal ministry, the church’s serving attitude and action, contributes to the visibility and credibility of the church’s holistic care for human beings. Through the deacons’ work in the parishes, the gospel is made visible, just as through word and sacrament. God’s word is administered through proclamation, education and through our making the gospel visible for our fellow humans through our lives. On the basis of this understanding of diaconal ministry as one of the core parts of the church’s serving identity, and in accordance to the openness of Lutheran theology concerning the organizing of its ministerial structures, the Synod concluded by saying that theologically, the diaconal ministry may be seen as a part of *ministerium ecclesiasticum*, the ecclesiastic office.

Flexibility in understanding *diakonia*

The Lutheran tradition has, as pointed out, always had a flexible and pragmatic attitude to questions as to *how* the diaconal services should be organised, this includes their precise content, the preferred mix of voluntary and paid activities, what level of competence should be required, how to negotiate between extrovert and more internally oriented *diakonia* etc. Answers to questions such as these will therefore always rest on an understanding of the prevailing social and cultural circumstances as well as on theological reflection.

Trinitarian approach

We embrace the explicit **Trinitarianism** of the document, particularly in the paragraph entitled “The diaconal ministry in the Bible and church history”. Without a solid base in trinitarian theology *diakonia* will tend to be an exclusively Christological concern, a matter of imitating Christ. Pious as such a position might seem, it would nonetheless be highly problematic from a Lutheran point of view. It is well known that the ideal of an *imitatio Christi* for Luther came to carry mostly negative associations. The main reason was that in his context this ideal threatened the fundamental tenets of reformation soteriology and, in effect, so he reasoned, became itself a soteriological ideal, a teaching of salvation by works. Notwithstanding the contextual nature of this criticism, we believe there is an important and ever valid memento here.

Lutheran theology has a number of ways to ward off such danger, i.e. of good works becoming means of salvation. One of them lies in its adherence to classical Trinitarian theology. There most certainly are Christological reasons for *diakonia*, they could even be seen as *imitatio*. But as Lutherans we believe there are valid arguments for *diakonia* related to each and all of the three divine persons, not only to the Son. Such arguments from the other two persons can also be recognized in Christology provided Christ is consistently understood as one of the three persons in the one God. But a “shallow” Christology, i.e. a Christology verging on Christomonism, does on the other hand not allow any *imitatio Christi* without putting the doctrine of salvation by faith at risk.

Doctrinal reflections

A similar point could be made by drawing on the **Lutheran doctrine of the law**. An exclusively Christological founding of *diakonia* would make it an instance of the third use of the law, *tertius usus legis*. The legitimacy of this use has of course been a highly controversial issue within the Lutheran tradition as well as between Lutheranism and different versions of Calvinism. In contemporary Lutheranism opinions differ sharply on this question. Strong Lutheran traditions, not least in Scandinavian theology, would deny any legitimacy to the third use. We believe, as a general principle, that one should try to avoid statements on *diakonia* which in effect would exclude one or the other tradition. For the sake of a reasonable consensus we believe that the sharpness of these controversies and their many intricacies can be put aside here, but a critical state *is* reached when or if the third use in effect monopolizes the field, i.e. replaces the first, civilian use, and expropriates the second (*usus elenchticus*), the law as accusation of sin. This would be critical because, again, it threatens the doctrine of justification by faith, but also, and no less, because it clearly is at odds with the Lutheran theology of creation. An argument for *diakonia* based on the first article of faith is *eo ipso* an argument for *diakonia* from the first use of the law. We do not here propose that our understanding of *diakonia* should rest solely on the first use of the law. That would obliterate any distinctiveness of *diakonia* over against public services, which is as detrimental to its nature as a rejection of all common traits with public services would be. Rather we propose that a range of arguments be used, including arguments based on the first use of the law.

Many Lutheran debates on the nature of *diakonia* have been centred on whether it is to be seen as constitutive or consecutive relative to the gospel. One advantage with the view here proposed is that this cannot be seen as mutually excluding alternatives. The claim is rather that *diakonia* in certain respects both precedes and follows from the gospel.

Contextuality

In addition to the dogmatic arguments for this view we also hold that it makes it easier to come to terms with the actual **complexity of the present diaconal services of the churches**. There are huge variations here. In some countries *diakonia* is principally seen as a voluntary service, in others it is largely professionalized. Diaconal services can be parish based, fully incorporated in the organisation of the parish and principally be catering to the needs of active members of the local congregation. But *diakonia* can also be taken care of by diaconal organisations and institutions which are structurally independent of the church, it can be coordinated with or even integrated in public agencies, it can see people at large, irrespective of church activity or membership as their responsibility. So-called “international *diakonia*”, run by churches or independent organisations, calls for special attention, be it conceived of as aid or as a prophetic speaking up against oppressive structures.

Not only does the character and profile of diaconal services vary globally, a number of different and sometimes conflicting models and ideologies can also be found to coexist within the same country or church. Some of these differences may be the result of varying emphases on the different uses of the law. But we must also assume that there is

a **contextual component** in or behind these different emphases. The concerns connected to the first as well as the third use of the law should under all circumstances be honoured, but the way in which this can and should be done depends on the specific circumstances that obtain. To copy a Scandinavian model in a minority church in a poor developing country would therefore be outright meaningless. And the diaconal model of a small minority church imported to Scandinavia would most likely function as sectarianism, regardless of how it functions in its own territory.

From this we draw the general conclusion that we are not in a position to establish a globally uniform model for *diakonia* as regards its practice and organisation. The document might in our reading go too far in promoting such uniformity.

One reason for reading the document in this way is the very **structure** of the document. We find no attempt at defining the content of *diakonia* until the last paragraphs. This entails that the sections on context, terminology, the diaconal ministry in the Bible and church history, the diaconal ministry and the Lutheran reformation, the diaconal ministry and the priesthood/deaconhood of all believers, operate with a very formal and abstract concept *diakonia*. We find this *modus operandi* questionable and do not consider it possible or desirable to treat questions of principle, such as those spoken of in the mentioned paragraphs, irrespective of what sort of activities and concerns we include in *diakonia*. The effect of the procedure chosen in the document is an overly theoretical and overly global understanding of *diakonia*. This might work fine when applied to some universes of diaconal activities, institutions and ideologies, and badly when applied to other diaconal realities.

This is not least relevant to the question of including diaconal ministry in the one ministry of the church. A reasonable response to that question would be that “it depends”, i.e. that it depends on the actual content of the diaconal ministry in question and on how it is situated in the total make-up of the particular church in question. How is the diaconal ministry organized? Is *diakonia* in the given setting an unambiguous term, or does it cover a number of different services/activities and differing organisational set-ups? How is the actual content of *diakonia* related to the actual content of the pastoral ministry in the same church; is it totally different, overlapping, identical? Are established educational requirements for deacons extant? Are there publicly accredited schools training deacons? How do accredited degrees for deacons compare to pastoral/theological degrees? Would inclusion of one category of deacons mean exclusion to another? What is the precise relationship between deacons and carriers of other services necessary for the church, be they commissioned by special liturgical acts of the church or not? Are there actual differences between the tasks and identities of deacons as compared to cantors or catechists that would warrant the inclusion of deacons but not the other servants?

One can easily imagine a set of answers to questions like these that would make inclusion difficult, both practically and theologically. One can also imagine answers which would make inclusion natural and desirable, theologically as well as practically. **But precisely this dependence on local practices is left out of focus, such as we read the document.**

In conclusion: Helpful as the document is, we still believe there are gaps to be filled and questions which deserve a more thorough treatment.

TN-SAK 16/06 Høringssak fra Kirkenes Verdensråd/Faith and Order: *The Nature and the Mission of the church* og "Called to be the One Church"

Saksdokumenter:

1. Faith and Order: *The Nature and the Mission of the church*, FaO Paper 198
2. "Called to be the One Church", Text on Ecclesiology, PRC 01.1. Rev.
3. Vedlegg til TN-protokoll fra 4.-5.5.2006, til TN-SAK 04/06 (se protokollen, TN-SAK 11/06)

Bakgrunn:

Dokumentet er et viktig skritt i Faith and Orders arbeid med ekklesiologi. Teologisk nemnd hadde en foreløpig høringsrunde på sitt møte våren 2006.

Teologisk nemnd er ansvarlig instans for å utarbeide et forslag til offisielt hørings svar fra Den norske kirke. En tilsvarende prosess fant sted i forhold til BEM-dokumentet.

Dnks hørings svar må også drøftes i Bispemøtet før det sendes til KV.

Ekklesiologistudien bør ses i sammenheng med det korte vedtaket fra KVs generalforsamling i Porto Alegre, "Called to be the One Church".

Fra samtalen:

- Utfordringene fra Faith and Order og spørsmålene som stilles flere steder er ikke klare.
- På grunn av den lange høringsfristen (2010) kan vi legge opp til et større arbeid om ekklesiologi. En mulig arbeidsmåte er å bestille et mindre antall vurderinger av denne boken. Disse kan brukes som grunnlagsmateriale for drøftinger i regi av TN. En mulighet er å arrangere seminar med utgangspunkt i et mindre antall innlegg.
- Mulige tema som kan tas opp med utgangspunkt i denne studien:
 - betydelig tendens til å tenke privatreligiøst- hvilke konsekvenser har det for ekklesiologien vår?
 - hva er forholdet mellom folkefelleskap og kirke?
 - dåpsliturgien: hva skjer i dåpen- hvilken virkning har dåpen? Forholdet mellom en prinsipiell tenking om dåpsteologi og sammenhengen med ekklesiologien kan drøftes med utgangspunkt i Faith and Orders dokument.
 - Hvordan tenker vi i dag teologisk om etableringen av nye menigheter?
 - Er kirkens enhet betinget av at alle samles under samme kirketak?
- ekklesiologiske spørsmål i stat-kirke prosessen
- allmenn tenkning om religion i samfunnet- politisert fundamentalisme; dokumentet inneholder ubeskyttede formuleringer i forhold til misjon-kristianisering av samfunnet.
- mulighet å sende dokumentet til fakultetene. (For eksempel i 2008- tidlig fase i det avsluttende arbeidet med et eventuelt hørings svar)
- 1.skritt: hva er det vi synes det er viktig å jobbe med i vår kontekst nå, isolere en norsk ekklesiologisk problemstilling
2.skritt: invitere fakulteter inn, bredere seminar

- "Kirke for folket eller for ildsjelene" "Kirke for folket og de dømte"; folkekirketanken, ta tak i noen av de teologiske problemstillingene som ligger under der, invitere profilerte ekklesiologi-tenkere fra fakultetene, masse stoff i dokumentet som har fokus på det.
- trosopplæringen aktualiserer veldig mange ekklesiologiske spørsmål Spørsmålet om tradering tas ikke opp i dokumentet. Forslag: Seminar om ekklesiologien i trosopplæringsprosjektet. Ekklesiologisk gjennomtenkning.
- Miniseminar i forkant av neste møte. Evt. Jone Salomonsen. Harald Hegstad. Internt seminar. Lese dokumentet i lys av den norske stat-kirkedebatten. Kommentar til noen hovedlinjer av det. P.9-13- spisses mot vår situasjon.

Vedtak:

1. Teologisk nemnd ber sekretariatet om å arbeide videre med ekklesiologistudien fra Faith and Order på bakgrunn av samtalen i nemnda.
2. Teologisk nemnd arrangerer et miniseminar i tilknytning til vårmøtet 2007 med innledere fra MF og TF.

TN-SAK 17/06 Datoer

Vedtak:

Vårmøtet TN (fredag-lørdag): 16.-17.mars 2007

Høstmøtet 2007: 24.-25.oktober eller 29.-30.oktober

TN-SAK 18/06 Eventuelt

Orientering v/ Marianne Bjelland Kartzow om studiedokumentet fra NTSF: "Israel og Palestina".

Dokumentet sendes ut til alle TN-medlemmer sammen med protokollen fra møtet.

Vedtak: Saken tatt til orientering.

Referat fra seminar om forsoning Teologisk Nemnd 12.10.2006

Rolf Steffensen

Sokneprest i Hamarøy menighet

Jeg er selv nordlending, men er også av samisk opphav. Siden 1995 har jeg vært prest på Hamarøy der jeg også vokste opp. Hamarøy er et tokulturelt samfunn slik hele Nord-Salten er det. Nabokommunen Tysfjord er den kommunen i området som er mest kjent for å være samisk område, og den ble innlemmet i det samiske språkområdet i år. Også Hamarøy har både norsk og samisk befolkning. Jeg reflekterte aldri over dette som barn. Jeg trodde samene bare bodde i Finnmark, at de drev med rein, var eksotiske og befant seg langt borte - ikke i nabohuset eller i egen slekt. Jeg forstod likevel etter hvert at det var noen som var samer og andre som ikke var det. Å være same var ikke bra. De levde vanskelige liv. Som barn trodde jeg det var fordi de var samer, fordi de var noe annerledes enn meg selv. Jeg forstod ikke sammenhengen mellom den norsk-samiske historien og det jeg så i lokalsamfunnet. Både på skolen lokalt og senere på universitetet var det samiske perspektivet fraværende.

Utfordringene vi står overfor i dag handler om synliggjøring av den samiske kulturen, om likeverd, om å snakke sant om det som skjedde, om kunnskap om historien, om hva likeverd er og innebærer. Vi må i større grad problematisere assimileringen og skaffe oss kunnskap som setter oss i stand til å forstå.

Forsoningsprosjektet i Hamarøy startet opp på mitt initiativ i begynnelsen av 2005. Personlig hadde jeg siden 1996 vært i en prosess der jeg som hjemvendt og som prest så ting på en annen måte enn før. Jeg hadde vært på reise i Sør-Afrika og fått innblikk i forsoningsprosessene der. Et tilfeldig møte gjorde at jeg kom på sporet av noe jeg opplevde var viktig. Med støtte fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Samisk Kirkeråd og Mellomkirkelig råd kom prosjektet i gang.

Etter reisen til Sør-Afrika skjønnte jeg at dette angikk meg og mitt liv. Det var noe jeg hadde behov for å komme til rette med. Dette handler derfor også om en personlig agenda. Det er en visjon i prosjektet om at alt handler om å føre mennesker sammen. Man må begynne å møtes og snakke sammen. Jeg ringte rundt for å sette sammen ulike dialoggrupper. En del gruppemøter ble avholdt den første våren og året. Jeg har også hatt mange individuelle samtaler og nære møter. Vi snakker om hvordan vi opplever situasjonen i dag og om hvordan det var før. Om hvordan det er å være samer og nordmenn, og om hvordan vi ønsker at det skal være i fremtiden. Samtalene har utløst både sinne, sorg, glede og erkjennelse. Under Hamsundagene 2004 arrangerte vi det som må være det første forsoningsseminar i en samisk-norsk kontekst. Det var et oppgjør med rasismen i Hamsuns litteratur – et viktig og kanskje litt modig tema å ta opp under Hamsundagene. Arbeidet mitt har handlet mye om å synliggjøre tematikken. Jeg har helt bevisst brukt media flittig, selv om jeg har fått motbør for det.

Arbeidet er som sagt inspirert av et møte i Sør-Afrika for tre år siden. Jeg ble helt tilfeldig kjent med en farget prest, Dr. Mike Adams, fra en township utenfor Cape Town. Han var en kjent pinsevenn og borgerrettsforkjemper for den fargede minoritetsbefolkningen. Han hadde lenge, og med fare for sitt eget liv, holdt på med forsoning mellom kriminelle gjenger. Av ham lærte jeg at forsoningsarbeid er åndelig arbeid. Jeg opplever at mitt eget arbeid bekrefter

dette. Veldig lite av det som har skjedd i prosjektet har vært planlagt. Det har blitt til underveis, ting har lagt seg til rette. Som den sørafrikanske presten sier: "Good things just happen. Often by coincidence. They are never really planned". Arbeidet vi har gjort i Nord-Salten har også fått betydning i Sør-Afrika. De er kanskje ikke så identitetsløse som de trodde? Mange av dem bærer med seg gammel urfolksbakgrunn. De har etablert en ny organisasjon som står i kontakt med oss i Norge – The Coloured Khoi Reformation. Deres livssituasjon ligner på vår og spesielt de assimilerte samenes situasjon. De er blandingsfolk som av ulike grunner ikke har kunnet snakke om det. De er ikke "ordentlige" samer, men heller ikke "ordentlige" nordmenn. Dette er identisk med disse sørafrikanernes situasjon. De har en felles erfaring av at andre tror de har rett til å definere hvem du er. Etter hvert har vi utviklet et utvekslingsprogram for ungdom fra Norge og Sør-Afrika. Det er et program bygd på gjensidighet, der ungdommene kan speile seg i hverandres livserfaring.

Prosjektet har nå pågått i snart to år. Hva har vi så lært?

Jeg har lært mye om det samiske, og spesielt om det lulesamiske. Nord-Salten er ikke et så ensartet språkområde som jeg trodde. Det er ulike befolkningsgrupper med ulik språktilknytning, ulike grupper i den etnisk samiske befolkningen. Spørsmålet om menneskets identitet går mye dypere enn jeg har trodd. Skadene fra fornorskingstiden er langt mer alvorlige enn jeg har trodd. Det er et til dels traumatisert samisk samfunn i Nord-Salten. Mange er redusert til å være ofre, og det er vanskelig for dem å komme ut av denne offerrollen. Konfliktene lever fortsatt, de er der som noe uforståelig. De gir seg til kjenne gjennom skamfølelse, sykdom, selvdestruksjon, overgrepssproblematikk, manglende mestringsstrategier. I altfor mange tilfeller forstås tap og bitterhet som personlige nederlag og belastninger som den enkelte selv er skyldig i. Det er mange konflikter i det samiske samfunnet og stadig sammenheng mellom gamle og nye konflikter. Jeg ser mye maktmisbruk. Kanskje er det slik at mennesker som er fratatt autoritet i eget liv løper høyere risiko for å selv utøve maktmisbruk?

Mange lever fortsatt i skjul med sin samiskhet som noe undertrykket og glemt. Den samiske befolkningen er større og mer mangfoldig enn jeg trodde, men den er skjult.

Det finnes mange ulike agendaer i det samiske samfunnet for hvordan man skal forholde seg til dette. I den lulesamiske befolkningen er det noen som jobber for segregering. De trekker seg tilbake for å verne og styrke det de har. Det er stor mangel på tillit til og solidaritet med storsamfunnet og mot meg som prest og representant for kirken. Samtidig opplever jeg at det er en sterk fascinasjon for forsoningsarbeidet. Det er mange som gjerne vil dette og synes det er spennende. Forsoningsprosjektet har vekket sterke følelser av mange slag: går det an å stole på ham? Hva er han ute etter? Hva er forholdet mellom individuelle og institusjonelle forsoningsprosesser?

Jeg har lært mye om det norske samfunnet og om meg selv. Identitet er ikke så entydig som jeg hadde trodd. Det er en grunnleggende mangel på kunnskap og forståelse for historien og hva den har gjort både med samer og med majoritetsbefolkningen. Det mangler også kunnskap om hva som må til for å bøte på situasjonen, om hva forsoning innebærer. Er Kirkemøtevedtaket fra 1997 reell forsoning? Mye har skjedd de siste årene: det er opprettet råd, sentra og institusjoner, lover er vedtatt. Storsamfunnet viser vilje til innrømmelser, men man ser samtidig at hjelpersyndromet vedvarer.

Det er spesielt to spørsmål jeg ofte får:
Skal vi ikke snart glemme?
Hvorfor skal jeg be om unnskyldning for noe jeg ikke selv har gjort?

Mike Adams har svart på dette: det både gir mening og er riktig å be om unnskyldning fordi det ikke handler om å føle skyld, men om å være skyldig. Jeg mener Kirkemøtevedtaket ikke kommer til rette med dette. Kanskje blir unnskyldningen i stedet en tilleggsbelastning for samene. I stedet for å be om unnskyldning må vi på en helt annen måte erkjenne hva som har gått galt og lære å leve med skylden.

Som kirke må vi på en helt annen måte arbeide teologisk med begrepene om forsoning og tilgivelse, og i praksis vise at vi mener alvor med vår vilje til oppreisning og gjenoppbyggelse av det ødelagte. Viljen avsløres ofte når det kommer til økonomiske prioriteringer. Vi er nødt til å begynne å skrive historier: spesielt samenes kristningshistorie og kirkens misjonshistorie overfor samene. Dette står ikke skrevet noe sted, det er utilgjengelig og fragmentarisk. Vi må jobbe iherdig med å dokumentere de krenkelsene den samiske befolkningen er utsatt for og plassere skylden for det.

Paul Leer-Salvesen

Professor, Høgskolen i Agder

Jeg kjenner verken området Rolf jobber i eller denne konflikten, men har blitt veldig fascinert av rapporten. Mange av de kompliserte temaene fra det forsoningsteoretiske feltet er til stede i arbeidet som gjøres i Hamarøy.

Selv har jeg kommet inn i dette feltet via min tjeneste som fengselsprest. Veien gikk videre inn i en periode som voldsforsker. Jeg fulgte drapsdømte menn gjennom flere år og prøvde å skrive om fenomenet skyld på basis av intervjuer og feltarbeid. Senere har jeg arbeidet med den andre siden av konflikten: offersiden. I motsetning til Rolf er det konflikter på mikronivå jeg holder på med, konflikter der det er tydelig hvem som er offer og hvem som er gjerningsmann.

Jeg tror vi må gi opp å finne klare definisjoner og et entydig språk. Det er like vanskelig å definere tilgivelse som å definere kjærlighet. Derfor er det nødvendig med betydelig ydmykhet.

Jeg vil likevel levere et forsvar for at vi tar med ordene skyld og tilgivelse inn i dette feltet og ikke lar de ligge. Noen skoler gjør nettopp dette siste, men som kirke har vi spesialkompetanse når vi snakker om skyld og tilgivelse. Menneskene selv snakker om skyld og tilgivelse. Da kan vi ikke snakke om konflikt som om dette ikke finnes. Det vanlige konfliktspråket egner seg best når det er en viss grad av symmetri i konflikten. Jo større asymmetri mellom partene, jo mer nødvendig er det å snakke om skyld. For eksempel er ikke en voldtekt en konflikt som må løses, men et overgrep som involverer skyld og sorg. Denne typen hendelser bør derfor ikke beskrives som konflikt.

Jeg var kritisk til deler av det som skjedde på Kirkemøtet i 1997 og er enig med dem som mener at vi ikke har rett til å be om tilgivelse på vegne av andre. Det var andre ting av det som skjedde som var viktig: beklagelsen, den moralske avstandstagen, erkjennelsen av

ansvar. Men det å be om tilgivelse for noe man selv ikke er skyldig i, er en meningsløshet. For meg er det viktig å reservere skyld til de faktiske krenkelser som skjer. Her er jeg påvirket av Buber og Jaspers. De måtte ta stilling til anklagen om at det tyske folk var kollektivt skyldige under andre verdenskrig – men avviste den med den begrunnelse at dersom alle er skyldige, er ingen skyldige.

Vi må alltid fortsette å snakke om skyld, men man må skjelne mellom skyld og ansvar. Ansvar kan være kollektivt. Som mann bærer jeg et ansvar for maskulin vold, men skylden har den som slår. Det kollektive ansvaret Den norske kirke har er derfor stort og viktig, og det bør innebære en bearbeiding av fortiden på både makro- og mikronivå.

Bearbeiding av skyld er det gjerningsmenn og ofre som har behov for. Skyld og tilgivelse er interpersonelle begreper: begge deler har en personlig opphavsperson og adresse. Ansvar er på et annet nivå. Gjennom intervjuene mine så jeg at begge parter var enige om at det er ofrene som eier tilgivelsen. Offersiden viser høy grad av vrede overfor dem som forsøker å gå inn og tilgi i deres sted. Den egentlige tilgiveren må alltid være offeret.

Jeg har selv måtte være prest og sjelesørger i en del alvorlige dramaer. Jeg har vært hos offerets mor som ba Gud tilgi gjerningsmannen. Det er fullt mulig å komme dit at man tilgir. Mange opplever at tilgivelsen har frigjørende krefter og at alternativet er utholdelig. Men tilgivelse trenger ikke å bety forsoning, at relasjoner opprettes. Tilgivelse har med det personlige livet på offersiden å gjøre, og det uttrykkes interpersonelt.

Hva så med forsoningsbegrepet? På norsk har vi beholdt soningskomponenten i begrepet. Hva ligger i forsoningsteologien og –etikken? Teologi er alltid konstruert i en bestemt kontekst – også forsoningsteoriene. Men teologien har også levert tankestoff til samfunnet rundt. For eksempel er det ikke bare i islam at teologien har levert premisser for rettsvesenet. Var det gjengjeldelsen eller gjenoppbyggelsen som rammet Kristus på Golgata? Spørsmålene innen konflikthåndtering er besnærende like. Hva er forutsetningen for at forsoning skal kunne finne sted?

Forsoning er en prosess. Det har å gjøre med at noe blir reparert som har vært brutt. Det er to hovedlinjer innenfor strafferettstenkningen. Den ene er gjengjeldelseslinjen. Denne måten å tenke på opplever enorm renessanse i dag, ikke minst i krigen mot terror, amerikansk kriminalpolitikk etc. Den andre er å tenke soning som en bot gjerningsmannen gjennomfører for å fremstå som en annen enn den han fremstod som i forbrytelsen. Bot er synlig anger. Botshandlingen er en rehabiliterende praksis som gjør at tilliten mellom partene gjenreises. Noe av det som er viktig i forsoningsarbeidet er derfor praktisk sans, at man leter etter muligheter, etter praksisformer som kan bidra til å gjenopprette tilliten. Vi trenger fantasi. Familieterapeuter kjenner godt til dette. De kjenner til botshandlingene menn gjør for å komme på talefot med partneren sin. Hvordan kan vi få denne tenkningen om soning inn igjen i forsoningsteorien?

Forsoningsarbeidet har grunnleggende sett tre ledd:

1. Refleksiv prosess: Dette er forsoning som refleksivt verb. Partene må forsone seg selv med det som har skjedd. De må komme til en akseptasjon av det. I denne prosessen kan man gjenkjenne mye fra teorier og erfaringer med sorgarbeid. Det er nødvendig å komme til en form for realisme i første fase. Man må tåle å se døden i øynene. Dette er like vanskelig på begge sider: Den ene må erkjenne skyld, den andre må klare å leve med det som skjedde.

2. Relasjonelt ledd: Dette handler om å opprette en ny relasjon mellom partene i konflikten. Her er soningen en nødvendig del. Soningen skal gi oppreisning, erstatning. Gjerningsmannen trenger også soning. Begge parter trues nemlig av det samme: å bli identifisert på livstid med det som skjedde. Forsoningen bidrar til at person og gjerning ikke blir det samme.
3. Menneskesyn: Fiendebilder må byttes ut med menneskebilder. Forsoning er umulig dersom man opererer med en fienderetorikk. Det er umulig å forsone seg med en terrorist fordi terroristen ikke er et menneske. Der hvor gjerningsmannen fortsetter å være ett med sin gjerning, og offeret med sitt traume, kommer man aldri inn i denne siste fasen i prosessen.

Jeg er som sagt fascinert av forholdet mellom teologi og konfliktløsning / forsoningsteori. Jeg kan heller ikke tenke meg at noen er bedre kvalifisert til å drive med forsoning mellom samer og nordmenn enn en prest. Jeg tror vi kan si med større frimodighet enn i dag at vi har noe å bidra med. Kirken sitter her med en kompetanse, ikke bare et hav av gamle synder.

Momenter fra samtalen:

- Det er både konvergens og forskjellighet i måten Rolf og Paul nærmer seg problematikken på. Kanskje skyldes forskjellene det empiriske materialet de to arbeider med? Det illustrerer at det er vanskelig å finne presise definisjoner og begreper. Termene våre er flytende, ulike begreper hører hjemme i ulike diskusjoner og kontekster. Man må være åpen for forskjellige tolkninger avhengig av kontekst.
- Pauls tanker om skyld er knyttet til personer og relasjoner mellom individer. I et slikt perspektiv kan man kritisere enkelte tilgivelsesprosjekter slik de blant annet har foregått på Kirkemøtet i tatersaken og samesaken: Kan vi be om tilgivelse for andres synder?
- Dette berører teologien og ekklesiologien vår: Kirkemedlemskap innebærer fellesskap med et større kollektiv der man overtar andres skyld og synd. Dette gjelder også den skyld tidligere generasjoner av kirkefeller har.
- Fornorskningsarbeidet overfor samene ble delvis utført med gode intensjoner. Det samme gjelder taterhistorien der en del av overgrepene ble begått med de beste motiver: å redde barn fra en skadelig oppvekst. Kanskje er dette eksempler på en type krenkelse som ikke er person til person men system til system. Kan det være et eksempel på at skyld og synd kan være mer relevant på kollektivt enn på individuelt plan? Agenter som isolert sett har gjort gode ting kan ha vært del av overgrep på makroplan.
- Kanskje kan det være kontaktflater mellom denne saken og saken om religionsteologi. Dersom man skal ha dialog med mennesker av annen tro kan det være vesentlig at man går opp historien på begge sider og peker på hvor og når man har krenket hverandre, såret hverandre, vært i konflikt. Mange steder er historien svært nærværende i dag, ikke minst i det tidligere Jugoslavia. Kanskje er dette av og til viktigere enn den rent teoretiske avklaringen.
- Har vi i dag endt opp med et menneskesyn som i for stor grad er individualiserende? Hvilke følger har dette for syndsforståelsen?
- Har vi et underskudd på botshandlinger i luthersk teologi? Ble reformasjonen så sterk at vi mistet noe av dette? Tenker vi for overflatisk om tilgivelse i vår kirke og i vår forkynnelse?
- Noe skjedde i vår kirke med behandlingen av Finnmarksloven. I motsetning til den såkalte unnskyldningssaken i 1997, arbeidet man frem mot vedtaket i 2003 som en hel

lederguppe – der alle var delaktige og der dette var en sak for hele kirken, ikke bare Samisk Kirkeråd.

- Forsoning må også i kirken innebære en praksis som viser at vi mener alvor. Vi behøver ikke først og fremst forsoningsgudstjenester. Det at det nå er fem-seks stillinger i Samisk kirkeråd er forsoning i praksis.
- Kanskje er problemet med en kollektiv tilgivelse at den ikke har kropp og derfor ikke blir troverdig. Kanskje har vi behov for en kollektiv øvelse i å leve med skyld, og kanskje er det en større utfordring å lære seg dette enn å be om tilgivelse. Hva betyr det for hver enkelt i kirken å erkjenne dette?
- Forsoning – hvilke assosiasjoner gir dette i kirken? Vi tenker forsoning som forsoning med Gud. Var det denne type tenkning som preget vårt arbeid med forsoning frem mot Kirkemøtet i 1997? At vi sa det som skulle sies og gikk videre? Kanskje skjedde dette for mye på kirkens premisser? Kanskje var de andre fraværende?
- I møte med mange av dem som har opplevd marginalisering er kirken som institusjon representant for et system med rasistisk grunnlag. Det dreier seg om et sett lover og regler som kirken også var en del av. I Nord-Hålogaland hadde kirken en klar politisk rolle i grenseområdene. Det at kirken oppleves som en slik institusjon forklarer reaksjonene. Når Kirkemøtet ba om tilgivelse i 1997 må vi kunne spørre i dag om hvordan det gikk. Selv i dag er kirken i mange lokalsamfunn like delaktig i usynliggjøring som før. Synliggjøring lokalt har forblitt et individuelt ansvar.
- Det er alltid lett å se tilbake på historien og se hvordan man skulle ha gjort ting dersom man hadde visst det man vet i dag. Veldig ofte blir vi stilt til ansvar for at kirken har gjort sånn og sånn. Mange tar avstand fra kirken på grunn av det kirken har vært med på som en del av samfunnet. Det å kunne være med på en sann historieskrivning er en viktig prosess, men det er ikke bare enkelt å ta ansvar for alt kirken har gjort opp igjennom tidene. Kirken har også speilet samfunnet, og det er ofte vanskelig å skille de to. Er det riktig å tenke kirken som en isolert størrelse med et eget ansvar? Det viktigste vi kan gjøre i dag er kanskje å gå inn i historieskrivningen og si at dette skjedde og at vi tar avstand fra det.
- Det er et viktig teologisk arbeid å vite hvilke områder teologien ikke kan gi noe svar på. Kanskje gjelder det også i denne saken. Det er ikke sikkert vi greier å definere alt i riktige kategorier og med teologiske formler. Virkeligheten er så kompleks at det ikke er sikkert vi får alt til å gå sammen.
- Ett eksempel på en situasjon der det er greit å si at man arver skyld kan være der man profiterer på forfedrenes ran. Kanskje er det et perspektiv som kan anvendes på noe av det vi snakker om her. Da er det uproblematisk å snakke om å overta skyld. Men da er det også på egne vegne.
- En ting er å prøve å tegne historien fra samenes side, men vi må også prøve å forstå hva det var som drev våre egne forfedre. Hva var det som gjorde at storsamfunnet behandlet tater og samer slik det gjorde? Jeg har vanskelig for å tro at det bare var av dårlige motiver. Kanskje har vi ofte kommet i en unnskyldningsposisjon der vi overdriver egne forfedres skyld og hensikter. Tateroppgjøret er problematisk fordi man ikke har gjort noe forsøk på å forstå de egentlige, motiverende årsakene. Poenget er ikke å unnskyldte noen her, men å forstå bedre hvorfor dette skjedde. Posisjonen vi inntar setter i gang et spill som kanskje ikke er helt riktig.
- Paul snakker om ”rehabiliterende praksis” når den straffedømte gjør opp for seg. Man viser at man er tilliten verdig. Hvordan tenker du dette i forhold til den kristne forståelsen av forsoningen? Hvordan kan man overføre forståelsen av den rehabiliterende praksis inn i forståelsen av Jesu død? Jesus gjør opp på menneskets vegne overfor Gud: Dette er botshandlingsaspektet ved Jesu død som stedfortreder. Men dette er ikke bare en

rehabiliterende praksis på menneskets vegne, det er en slik praksis der Jesus også går til grunne.

- Hvem skal kunne definere når vi selv profiterer på overgrep? Er det kanskje de som historisk har blitt frarøvet noe og ikke de som kan ha profitert på noe?

Kommentarer og replikker fra Rolf Steffensen og Paul Leer-Salvesen:

Rolf Steffensen

Takk til Paul. Du har et annerledes språk enn meg, og jeg trenger også det. Jeg har en ganske praktisk innfallsvinkel. Jeg erfarer også at disse spørsmålene er så kompliserte at det usammenhengende ikke kan tenkes bort. Jeg opplever selv at det ikke bare er snakk om ansvar, men også om skyld – på individplan. Som prest erfarer jeg at jeg personifiserer kirkas svik. Selv det man gjør i beste mening kan bli galt pga arven man bærer med seg – også når man ber om unnskyldning. Problemet er at det er noe her vi ikke ser, noe vi bærer med oss, en kollektiv skyld som repeteres.

Paul Leer-Salvesen

Vi skal ikke legge for stor vekt på en eventuell meningsforskjell her. Vi vil aldri finne et presist språk, men må fortsette å lete. Jeg vil likevel gi et siste forsvar for inndelingen jeg gjorde. Terapeuter vil si at den viktigste enkelt ingrediens i helbredelsesprosesser hos barn som er utsatt for overgrep er at gjerningsmannen erkjenner skyld. Denne erkjennelsen av individuell skyld sett fra offersiden skal man ikke undervurdere. Dette har vi også sett i Sør-Afrika der den individuelle erkjennelsen har vært svært viktig. Så på ett nivå må man skjelle mellom gjerningsmannens skyld og den skylden vi alle bærer på.

Dette er også en diskusjon i feministiske miljøer. Der spør man seg også om hvor vekten skal legges: på maskuline strukturer i samfunnet eller på den enkelte Ola som slår Kari?

Rolf

Kanskje halter sammenligningen mellom de to formene for overgrep. Hos oss er det ikke lett å peke ut overgripere. Det gir oss en anledning til å skjule eget ansvar. Men også mennesker i dag har skyld dersom man prøver å pirke litt i det.

Det som har vært sagt om en både-og-identitet er viktig. Det er noe av det vi har erfart i samarbeidet med Sør-Afrika. Vi må selv kunne definere hvem vi er – hos oss er det hele tiden noen som vil definere hvem vi er. Der spilles enten-eller kategorien ofte inn. Jeg har vært bevisst på å utfordre folk som bærer på mer enn bare seg selv: for eksempel ordføreren som både er same og norsk. Dette arbeidet med dobbeltidentitet har vært åpnende.

Jeg kaller dette et åndelig arbeid. Jeg gjør noe jeg ikke har gjort før. Vi har opplevd hjelpeløshet og krise etter krise. Men så opplever man at det blir bedre enn man har forventet, at noe har skjedd likevel.

Jeg tror Kirkemøtevedtaket i 1997 var viktig selv om det ikke var en bred og ordentlig prosess i forkant. Det var en erkjennelse som i dag blir brukt i mange sammenhenger. Vedtaket har blitt en offentlig bauta som det er mulig å bygge videre på.

Paul

Hvis man skal tale om skyld, også i forsoningsarbeidet, er spørsmålet om hva som ikke er min skyld en del av det. Dersom man tar på seg skylden for alt, nærmer det seg det meningsløse. Kanskje må vi snarere nærme oss en god etterforskning hos politiet, eller skriftemålspraksisen hos katolikkene: at man gjør et stykke arbeid før man tar på seg skyld. I moderne mæglingsteori snakker man om at det er en del av forsoningen at man "reframer" den andre parten for å forstå bedre deres historie.

Rehabiliteringspraksis og bot: Det er viktig å arbeide videre med kristologien og med en moderne botstenkning på både individuelt og kollektivt plan. Som en del av dette arbeidet hører en kristen religionskritikk. Det finnes hos oss en kobling mellom juss og teologi som vi kan forstå historisk, men som vi ikke trenger å være spesielt stolte av. Den ga blant annet ideologi til det straffende embetsverket. Dersom vi kan klare å forkynne frigjøringen i Kristi død uten å gjøre det i disse repressive kategoriene, ville vi ha kommet langt.

Viktimologien bestod i sin første fase av en ekstrem identifisering med offersiden. Gjerningsmannen ble glemt, interaksjonen mellom partene var ikke tilstede. Neste fase i viktimologien dreier seg om hva som er en mulig viktimaliserende atferd. Kanskje er det en parallell utvikling i hvordan dette har vært behandlet i kirken. Det vil alltid være nødvendig å peke på kompleksiteten i bildet.

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

KISP medlemmene

Dato: 06.10.2006

Vår ref: 06/203-12 GLI

Deres ref:

Protokoll fra KISP-møtet 28. og 29. september 2006

Tilstede:

Sigbjørn Skåden, Harald Gundersen, Arne Dale, Raag Rolfsen, Kjetil Fretheim, Estrid Hessellund, Kristin Sommer Bjørnson, Stig Lægdene, Håvard Aagesen (kun fredag formiddag) Gard Lindseth (sekretær)

Forfall:

Karin Dokken, Hilde Skjeggestad, Ragnhild Dybdahl, Trine Stensen Lunde, Kari Jordheim, Guro Almås

KISP 10/06 Godkjenning av innkalling og dagsorden

Protokollen fra forrige KISP-møte ble gjennomgått.

Vedtak:

1. Innkalling og dagsorden godkjent.
2. Integreringssaken (jf. KISP 07/06) til Kirkemøtet 2006 sendes ut til KISP.

KISP 11/06 AGAPE og økonomisk globalisering: Veien videre etter AGAPE – seminaret.

Harald Gundersen orienterte om AGAPE prosessen og innledet til diskusjon om veien videre.

Vedtak:

1. KISP ønsker at Den norske kirke skal være en del av AGAPE-prosessen i Kirkenes Verdensråd. Komiteen stiler seg ikke bak analysen og deler heller ikke alle forslag til løsninger som beskrives i AGAPE-dokumentet. KISP vil allikevel understreke viktigheten av å være med i dialogen om AGAPE og om veien videre.
2. Som en konkret oppfølging vil KISP sette ned en arbeidsgruppe, bestående av Raag Rolfsen, Karin Dokken, Helen Hoggen, Stig Lægdene og Gard Lindseth, som tar utgangspunkt i AGAPE-dokumentet. Gruppen skal jobbe frem et posisjonsdokument for Den norske kirke på AGAPE og skissere en oppfølging av AGAPE i Den norske kirke. KISP bør sørge for at dette arbeidet blir en åpen og inkluderende prosess som involverer aktører også utenfor kirkens råd og utvalg.

3. KISP vil at dokumentet fra arbeidsgruppen legges frem for Mellomkirkelig råd. MKR oppfordres å jobbe videre med saken, med henblikk på en mulig oppfølging på Kirkemøtet 2007.

4. Mellomkirkelig råds sekretariat bes kommunisere dette vedtaket til Kirkenes Verdensråd sekretariat i Geneve.

KISP 12/06: Homofili og menneskerettigheter

Raag Rolfsen og Gard Lindseth presenterte saken.

Vedtak:

KISP stiller seg bak Menneskerettighetsutvalget sin uttalelse og vil særlig vektlegge de internasjonale aspektene rundt homofiles rettigheter og stilling. KISP ser samtidig at homofilis spørsmålet er en økumenisk utfordring. Komiteen ønsker i den sammenhengen å understreke at erfaringene fra den verdensvide økumeniske familien viser at det er mulig å leve med to syn i denne saken.

KISP 13/06: Konvensjonen mot menneskehandel

Arne Dale presenterte saken. I diskusjonen om uttalelsen ble det vektlagt at KISP har hatt flere saker med lignende tematikk oppe tidligere. Pr 1/9 2006 er det kun Romania og Moldova som har ratifisert konvensjonen. Det er derfor bra at KISP uttaler seg om en så dagsaktuell sak og forsøker å påvirke norske myndigheter til å snarest ratifisere konvensjonen.

I samtale med Lovavdelingen i Justisdepartementet i etterkant av KISP-møtet ble undertegnede informert om at det vanligvis er regjeringen som undertegner og ratifiserer internasjonale avtaler på vegne av Norge. Men avtaler kan også bli lagt frem for Stortinget, avhengig av hvor politisk viktig saken er og om det er behov for lovendringer. I denne aktuelle saken er det enda ikke avgjort om ratifikasjonen må legges frem for Stortinget.

Vedtak:

Utfordret av Caritas Europa, Churches' Commission for Migrants in Europe og Conference of European Churches (KEK/CEC) vedtok KISP uttalelsen: "KISP ber Norge om snarest å ratifisere Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel fra 2005" Uttalelsen følger i sin helhet nedenfor:

KISP ber Norge om snarest å ratifisere Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel fra 2005.

Ifølge FN er menneskehandel nå den nest største illegale handelen i verden, bare handelen med illegale våpen er større. Menneskehandel er en alvorlig form for organisert kriminalitet som innebærer grove brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Kvinner og jenter er spesielt utsatt. Norge er i økende grad blitt et ledd i den lange kjeden som går fra fattige avsenderland til mer velstående mottakerland.

Norske myndigheter har klare forpliktelser når det gjelder å ivareta, beskytte og opprettholde menneskerettighetene, også når det gjelder rettighetene til ofre for

menneskehandel. I tillegg har Norge et særskilt ansvar for å ivareta kvinners og barns rettigheter og behov. Norge har sluttet seg til FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og dens protokoll mot menneskehandel (Palermoprotokollen). Regjeringen har videre utarbeidet to handlingsplaner for bekjempelse av handel med kvinner og barn, én som dekker perioden 2003-2005 og én som skal dekke perioden 2005-2008. I tillegg arbeider Regjeringen med en ny handlingsplan mot menneskehandel som er ventet høsten 2006. Norge har i tillegg undertegnet Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel fra 2005. Konvensjonen er ikke ratifisert.

Til tross for viktige bidrag til bekjempelse av menneskehandel, er det behov for et langt sterkere tiltak for å gi ofrene den beskyttelsen de har krav på, både i og utenfor Norge.

Når regjeringen nå går i gang med arbeidet med en ny handlingsplan mot menneskehandel, er det av avgjørende betydning at Norge først ratifiserer Europarådskonvensjonen om tiltak mot menneskehandel fra 2005. Ratifikasjon av Europarådets konvensjon er særlig viktig siden denne, i større grad enn FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og dens protokoll mot menneskehandel, legger større vekt på at statene skal forplikte seg til å beskytte ofrene for menneskehandel og deres menneskerettigheter.

KISP vil derfor også understreke at beskyttelse av ofrene for menneskehandel og deres rettigheter må ligge til grunn i Regjeringens pågående arbeid med ny utlendingslov som er ventet våren 2007. Behovet for beskyttelse og støtte til ofre for menneskehandel berører flere dimensjoner ved norsk asyl- og flyktningpolitikk.

KISP 14/06 Orienteringssaker

1. Stig Lægdene orienterte om sin deltakelse på HIV/aids konferansen i Toronto 13.-18. august.

På konferansen i Toronto deltok 24000 delegater. HIV/aids er rapportert i alle verdens land og er et av verdens mest globaliserte problemer. På konferansen var det alt fra en rekke spesialiserte medisinske sesjoner om behandling av hiv smittede, virusbekjempelse, utvikling av preventiver og forebygging til store mønstringer om stigmatisering av HIV- smittede, om tiltak for foreldreløse barn pga aids, politiske implikasjoner ved aids med mer. Fra Norge deltok ca 70 personer. Stig Lægdene representerte Den norske kirke. Han deltok også på en tre dagers konferanse sammen med trosbaserte organisasjoner som arbeider mot aids. Kirkelige og andre religiøse organisasjoner har fortsatt mange tabuer knyttet til seksualitet og man kan ikke snakke like åpent om alt (f.eks homofili).

Avholdenhet, trofasthet og kondombruk (abstinence, be faithful, condoms – ABC) er det klassiske grepet for å forhindre HIV. Det har vist seg å være utilstrekkelig. På konferansen ble det gjentatt og gjentatt at den eneste løsningen er at kvinner selv får kontroll over egen seksualitet. Det forskes på prevensjonsmidler, og det jobbes med medisiner – men utsiktene for å slutt på epidemien er nært knyttet til et annet globalt problem: verdens fattigdom. De fleste smittede lever i fattige land, hvor mange knapt nok har råd til mat og langt mindre medisiner. Verdens skjeve ressursfordeling er den kanskje største hindringen i kampen mot aids epidemien.

En mer utfyllende rapport fra Sig Lægdene om konferansen finnes på <http://uit.no/getfile.php?PageId=1077&FileId=159>

2. MRU protokoller

Protokoller fra MRUs møte 18. mai og 29. august ble gjennomgått. Protokollen fra det ekstraordinære møte i MRU (16. august) var ikke lagt ved KISP sakspapirene. KISP ber om at denne protokollen også sendes til KISP medlemmene.

3. Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité 9.mai

Estrid Hesselund orienterte.

KUI er inne i det siste året for rammeavtalen med Norad. KUI forventer å få støtte fra Norad også i de neste fire årene. KUI har søkt om 1,3 mill pr år (økning på 300.000 kr fra tidligere). Norad har gitt god tilbakemelding på KUIs årsmelding.

Materialet fra Nord/sør søndagen, Menneskerettighetssøndagen og Verdens Aids dag er sendt ut og tilgjengelig på www.kui.no. Ny Grønn kirkebok er under utarbeidelse i samarbeid med IKO forlag. "One Body" heftet er oversatt til norsk og tilgjengelig på www.kui.no

4. Tiåret mot volds Europafokus i 2007

Orientering ved Gard Lindseth.

Neste KISP-møte bør ha en sak knyttet til Tiårets Europafokus. KISP (2-3. mars) og KISP AU (24. august) har tidligere oppfordret Norges kristne råd til å ha ansvaret for en konferanse knyttet til denne tematikken. I samtale med Generalsekretær Ørnulf Steen i NKR er undertegnede informert om at det taes sikte på å få til dette høsten 2007. KISP foreslo (sak 05/06) at Kristin Sommer Bjørnson tar plass i en arbeidsgruppe som jobber med konferansen. Tale Hungnes bør også involveres i dette arbeidet.

Vedtak:

1. KISP takker for orienteringene og ber sekretariatet om å ha et større antall referatsaker til neste KISP-møte.
2. KISP støtter ideen om at MRU skal arrangere et seminar om dalitene (de kasteløse) og vil gjerne ha invitasjon til seminaret.
3. Protokollen fra det ekstraordinære møte i MRU (16. august) sendes ut til KISP medlemmene.
4. KISP ber Norges kristne råd om å sette ned en arbeidsgruppe som jobber for å arrangere en konferanse høsten 2007 i anledning Tiåret mot volds Europafokus.
5. Tale Hungnes bør inviteres til neste KISP-møte for å gi en orientering om arbeidet som foregår med Tiåret mot vold i den europeiske styringsgruppen.

KISP 15/06: Norge som petroleumsnasjon – og konsekvenser for de fattige landene

Innledning fra Gard Lindseth om norsk klimapolitikk og fra Henrik Wiig, forsker ved Norsk institutt for by og regionsforskning (NIBR), om økonomiske og sosiale konsekvenser av norsk petroleumsproduksjon for den fattige verden

Se protokollens vedlegg for presentasjonene.

Vedtak

1. KISP takker for presentasjonene
2. KISP vedtok en uttalelse med tittel: "Norges ansvar i klimapolitikken"

3. Uttalelsen bør oversettes til engelsk og sendes til de økumeniske organisasjonene i Geneve.

4. KISP bør ha en egen side på kirken.no hvor uttalelser mm. kan legges lett tilgjengelig.

Uttalelsen:

Norges ansvar i klimapolitikken

Utslippene av klimagasser per innbygger i Norge er dobbelt så høye som verdensgjennomsnittet. Norge er verdens tredje største eksportør av olje og gass. Det er et etisk dilemma at de som i dag slipper ut minst klimagasser er de som vil rammes hardest av klimaendringene. Og fordi disse landene har mindre ressurser, er de mer sårbare og har mindre evne til å tilpasse seg. Norge har dessuten tjent seg svært rike på oljesalg og tilhørende CO₂-utslipp, selve årsaken til at klimaendringene rammer. Med høye utslipp, en stor olje- og gassektor, og en solid økonomi har Norge både et større ansvar for klimaproblemet og bedre muligheter enn de fleste andre land til å gjøre noe med det. Norske politikere er i all hovedsak enige om at klimatrusselen er en av vår tids største farer, men dette følges ikke opp av politikk på området som svarer til problemets alvorlighet.

Norge kan ikke fortsette på samme måte med å tjene seg svært rike på olje og gass mens klimaproblemet øker i alvorlighet. Vi bør gå foran og både sette et godt eksempel ved å vise at det er mulig å kutte utslippene, og utvikle klimavennlig teknologi som også andre land kan nyte godt av. Det kan gjøre det lettere for andre land å redusere sine egne utslipp. Satsingen på alternativ energi må stå i bedre samsvar med det som i dag brukes på petroleumssektoren. KISP mener at det også bør diskuteres produksjonstak på olje- og gassutvinning i Norge av hensyn til miljøet og klimaet.

KISP vil særlig peke på sammenhengen mellom klima og fattigdom. Brundtlandkommisjonens rapport *Vår Felles Framtid* fra 1987 beskriver hvordan en bærekraftig utvikling er en utvikling som dekker *grunnleggende menneskelige behov*. For at framtidens generasjoner skal kunne dekke sine behov, må imidlertid dagens mennesker begrense sine inngrep i naturmiljøet og sitt forbruk av ikke-fornybare ressurser. Økt forbruk i de fattige landene må kombineres med redusert forbruk i de rike land. Det er dessuten viktig at landene i sør ikke gjør de samme feilene som landene i nord har gjort. Det er viktig at utviklingslandene sikres tilgang på energi og infrastruktur for å dekke grunnleggende menneskelige behov, men disse energibehovene må dekkes primært gjennom økt bruk av fornybare energikilder som solenergi, bioenergi, og vind. For at dette skal skje må de rike landene sørge for teknologioverføring til utviklingslandene for å utnytte slike fornybare energikilder. Norge bør støtte konkrete prosjekter og bidra til finansiering av nye fornybare energikilder i utviklingsland. I tillegg bør Norge arbeide for å reformere utlånspolitikken i finansieringsinstitusjonene for å kanalisere støtte bort fra fossilt brensel og over til fornybar energi. Det norske oljefondet må flytte sine investeringer fra selskaper som tjener sine penger på en virksomhet som forsterker disse klimaendringene, og heller investeres i selskaper som bidra til å *løse* klimaproblemene. KISP vil også minne om at høy oljepris svekker de fattige landenes økonomi, og at Norge har et særskilt ansvar for å arbeide for en rettferdig fordeling av verdens goder.

KISP 16/06: Oppfølging av Midt-Østen saken (jf. KISP 02/06)

Raag Rolfsen orienterte, etterfulgt av en kort diskusjon

Vedtak

1. KISP synes Raag Rolfsens kronikk i Klassekampen 25. august "Vår kollektive arv" var veldig bra
2. KISP vil at arbeidet igangsatt i MKR/KISP om bibelbruk og Midt-østen fullføres.
3. KISP vil ha Norsk teologisk samtaleforum sitt skriv "Israel og Palestina – en økumenisk utfordring" som orienteringssak på neste KISP.

KISP 17/06: eventuelt

Vedtak:

1. Neste møte i KISP blir 15.-16. mars 2007

Vedlegg til KISP protokollen 28.-29. september 2006

KISP 11/06 AGAPE og økonomisk globalisering: Veien videre etter AGAPE – seminaret.

Fra diskusjonen i KISP:

Uenigheten som har kommet frem rundt AGAPE prosessen bunner i stor grad i ulik ideologisk og politisk oppfatning; reformisme vs. strukturendring. Inspirasjon og argumenter blant AGAPE tilhengerne hentes i store grad fra den globaliseringskristiske bevegelsen og deres kamp mot "imperiet". I Hardt og Negris bok "Empire" fra 2000 beskriver forfatterne hvordan dagens postsuverene verdensorden kjennetegnes av "imperium". Forfatterne skriver at et imperium etablerer ingen entydige territorielle maktsentra og heller ingen enhetlige grenser. Et imperium bør i stedet, i følge Hardt & Negri, forstås som et regime som regulerer folks liv. AGAPE tilhengerne ser dagens neoliberale politikk som føres av de globale finansinstitusjonene WTO, IMF og Verdensbanken med USA og vesten i spissen som et "undertrykkende imperium" som må endres. I diskusjonen om AGAPE brukes det en type maktspråk hvor de som ikke deler denne verdenssituasjonen som den "sanne" beskrivelsen er på "imperiet" sin side.

Alternativet og løsningen for globaliseringskritikerne er et mer lokal og statssentrert fokus hvor landene og lokalsamfunnene i større grad skal få velge selv sin egen økonomiske og politiske utvikling (f.eks. matsuverenitet).

Skal vi i KISP gripe an AGAPE skikkelig, må vi ha som utgangspunkt at vi er grunnleggende enige i *den bekymring* som kommer fra globaliseringskritikerne. Vi deler en visjon om en annen verden, *men* vi trenger en mye grundigere diskusjon om gjennomføringen og realismen i denne "systemkampen" som kritikerne driver.

Det er også en rekke problemer med AGAPE prosessen frem til nå, som må endres på i framtiden. KV har gitt den et skinn av å være en demokratisk prosess, men har plukket ut enkelte personer og kirkesamfunn som har jobbet frem dokumentet, mens andre kirker ikke har blitt invitert med i dialogen. Dokumentet sies også av KV å være en profetisk røst og skal leses som et profetisk skrift inn i vår tid. Det er imidlertid problematisk å kalle dette dokumentet profetisk. Dokumentet er *for* omfattende og *for* analytisk til å kunne leses profetisk. – En bestemt type tolkning og beskrivelse av Bibelen legges til grunn for en økonomisk og politisk analyse av verdensordenen. På denne måten blir AGAPE dokumentet ideologi maskert som frigjøringsteologi.

Vårt innspill i KISP bør ikke være å gi nye eller alternative forståelser av økonomisk globalisering. Vi bør heller ikke melde Den norske kirke ut av AGAPE prosessen. Vårt formål bør være å legge AGAPE dokumentet til grunn for en bredere drøfting av hvor veien bør gå videre.

- Hvordan kan vi svare på KVs utfordring om å gå dypere inn i AGAPE prosessen?
- Hva kan vi (i KISP og i Dnk) jobbe videre med sammen med KV?

- Kan vi enes om en felles visjon mht global økonomisk politikk? Hvor bred/konkret/omfattende kan denne visjonen være? Kan KISP bidra til å finne en slik visjon som KVs medlemskirker kan enes om?
- Hvordan kan vi finne en innretting på globaliseringsdebatten som unngår polarisering og som får frem nyansene?
- Hvilke saker og temaer bør vi særlig jobbe med som felles globale utfordringer?
- ”Empire” diskusjonen: Vi bør diskutere rådende strukturer, men også ha nasjonalstatlige perspektiver. Det er i særlig grad behov for en dypere forståelse av staters rolle i global politikk enn det AGAPE dokumentet beskriver. Her ligger også nøkkelen til å forstå hvordan global politikk kan endres. KISP må si noe om viktigheten av staters ansvarlighet.
- Hvilket ansvar og hvilken rolle har vi som land i Nord for den urettferdige verdensordene som har vokst frem? Som kirke i nord må vi også anerkjenne det vi har gjort galt. Men analysen må også inkludere en bredere forståelse – som ikke kun er systemkritisk og syndsbekjennende.
- Hva er særskilte norske temaer og saker som KISP kan trekke frem for å synliggjøre Norges globale ansvar?
 - Forbruk og rettferd
 - Klima, oljeborring i nord
 - Pedagogisk tilrettelegging og oppfølging: Hva kan KUI og menighetene gjøre for å følge opp dette?
 - Det finnes et brev fra de baltisk/nordisk kirkene til AGAPE prosessen som kan studeres nærmere, når vi nå skal jobbe videre
 - Europa fokus: Hvordan samarbeide med Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) om tematikken?
- KV bør ha sette seg et mål for AGAPE prosessen. Et nytt AGAPE dokument? En tidsramme? En ny konferanse? Etc..
- I og med at Kjell Magne Bondevik er blitt leder for Kirkenes verdensråds (KV) kommisjon for internasjonale politiske og etiske spørsmål (CCIA) har vi nå en viktig kanal inn i KV som vi bør bruke.

KISP 15/06: Norge som petroleumsnasjon – og konsekvenser for de fattige landene

1. Innledning fra Gard Lindseth med utgangspunkt i hans doktorgradsavhandling: / Forholdet mellom klimaproblemets geografiske konstruksjon og demokratisk styring.

Temaet

I avhandlingen min ”Political Discourse and Climate Change: The Challenge of Reconciling Scale of Impact with Level of Governance” studerer jeg det lokale og nasjonale styringsnivåets arbeid med klimapolitikk i Norge. Utgangspunktet i avhandlingen er at klimaproblemet er et diffust og abstrakt problem som må ”oversettes” til et språk som politikere og andre styringsagenter kan forstå. Avhandlingen undersøker og diskuterer hvordan klimaproblemet er blitt ”oversatt” og gjort relevant i lokale kontekster – og de politiske og styringsmessige konsekvenser som følger av problemets saksinnramming.

Klimaproblemets konstruksjon

Finnes klimaproblemet? Er det fysisk reelt at menneskelig aktivitet bidrar til global oppvarming? Noen mener at klimaproblemet er en bløff – skapt av media med liten basis i objektiv vitenskap. Jeg ser liten grunn til å tvile på at menneskene bidrar til global oppvarming. Men, for at klimaproblemet skal *oppfattes* som viktig holder det ikke med vitenskaplige bevis. Klimaproblemet blir ikke aktualisert selv om (f.eks.) polene smelter. Det blir først reelt i det øyeblikket noen definerer at smeltingen er alvorlig, og at det dermed skapes oppmerksomhet om problemet. Klimaproblemet, som med andre miljøproblemer, er avhengig av at noen omdanner empiriske hendelser og vitenskaplige bevis til menneskelige bekymringer og utfordringer.

Klimaproblemet er sosialt konstruert i den forstand at det finnes en rekke ulike måter å definere problemet på; i forhold til dets årsaker, konsekvenser og løsningsalternativer. I min avhandling forstår jeg problemets konstruksjon som en forhandling mellom geografiske *skalaer*: Er klimaproblemet globalt, nasjonalt eller lokalt? Jeg argumenterer for at kampen om å definere problemet langs disse ulike geografiske skalaene, kan sees som en kamp mellom ulike *diskurser*. Jeg bruker begrepet diskurs som en betegnelse på en bestemt måte å snakke om og forstå klimaproblemet på. Jeg forsøker å vise hvordan det i klimapolitikken utvikles bestemte *skaladiskurser*; den klimapolitiske debatten preges av at det er noen som argumenterer for at problemet bør sees og løses lokalt/nasjonalt mens andre argumenterer for at det bør sees globalt og løses globalt.

Når jeg i avhandlingen legger vekt på det sosialkonstruktivistiske ved klimaproblemet, legger jeg også til grunn at språket har en makt. Det å studere diskurser er å studere hvordan språket vårt, våre oppfatninger og ideer er strukturert i forskjellige mønstre, som våre utsagn følger når vi opptre innenfor ulike felt. Diskurser virker strukturerende på oss: De begrenser handling (det er for eksempel vanskelig å snakke om miljø, hvis det er en forbrukerdiskurs som råder i debatten), og de muliggjør handling (er det en forbrukerdiskurs som råder, er det lettere å snakke om lavere strømpriser enn behovet for strømsparing.) Når vi argumenterer ut ifra en bestemt diskurs, presenterer vi en bestemt type virkelighetsforståelse. Jeg forsøker i avhandlingen å sannsynliggjøre at diskurser er viktig i forhold til hvordan vi forstår verden – og at de preger politikken utfall.

Geografisk skala som diskurs

Ved å koble diskursbegrepet sammen med begrepet geografisk *skala*, vil jeg vise at skala ikke bare kan forstås som en bestemt og avgrensbart geografisk enhet, som for eksempel en elv, en kommune eller et økosystem. Selv om statsvitene tradisjonelt ser skala som et område hvor politikken finner sted, finnes det alternative forståelser av skala i samfunnsvitenskapen. Samfunnsgeografer har vist oss hvordan skala er et flytende begrep, gjenstand for sosial konstruksjon: Skalaer kan defineres og omdefineres, de kan omorganiseres og omgrupperes.

I min avhandling hevder jeg at klimaproblemet i utgangspunktet verken er globalt, lokalt eller nasjonalt. Premisset i avhandlingen er at det foregår en forhandling om hvor problemet hører til. Ikke bare foregår det en forhandling *mellom* styringsnivåer om hvor

problemet hører hjemme (dvs. at lokale aktører kan si at problemet er lokalt, mens aktører på det globale nivået, sier at det er globalt), denne forhandlingen foregår også *innad* på hvert styringsnivå. Aktører på det lokale, nasjonale og globale nivå kan diskutere om problemet er globalt eller lokalt.

Det å definere hvilken skala klimaproblemet skal sees i forhold til får konsekvenser for hvordan politikken blir seende ut. *Skaleringen* av klimaproblemet bestemmer hvem som er forpliktet til å gjøre hva på hvilke styringsnivåer. På denne måten blir skala et *redskap* som aktører kan benytte seg av i klimapolitikken. Aktører kan velge å forstå problemet som et globalt, nasjonalt eller lokalt problem. I avhandlingen har jeg konsentrert meg om å studere to ulike skala diskurser. Den ene konstruerer problemet som globalt, den andre konstruerer det nasjonalt/lokalt.

Nasjonal/lokal handling

Denne diskursen ser klimapolitikk først og fremst som et nasjonalt ansvar som krever nasjonale og lokale planer og strategier for å redusere utslipp skapt på egne territorier – *men* dette gjøres som en del av å oppfylle et internasjonalt felles ansvar for klimautviklingen.

Diskursen har sin opprinnelse i fra 89/90. I disse årene vedtok Stortinget en målsetting om at norske klimagassutslipp skulle stabiliseres på 1989-nivå innen 2000. I 1990 vedtok Stortinget også en egen norsk CO₂-avgift. Ideen var at Norge skulle være et miljøpolitisk foregangsland som viste vei i klimapolitikken

Gasskraftsaken ble den store symbolsaken for miljøbevegelsen utover 90-tallet. Motstanden mot å bygge gasskraft samlet bred støtte, og den var i stor grad fundert på diskursen om nasjonal handling: Norge har en nasjonal klimaforpliktelse vi ikke kan løpe i fra. For dem som vil ha mer nasjonal handling, representerer petroleumsproduksjon dermed et problem for klimapolitikken.

Tenke globalt diskursen

Denne diskursen ser klimapolitikk først og fremst som et globalt eller internasjonalt ansvar hvor det vektlegges at en internasjonalt skal sikre de mest kostnadseffektive utslippsreduksjoner. Et sterkt fokus på kostnadseffektive løsninger begrenser behovet for hjemlige reduksjoner. Poenget er å sørge for at de globale utlippene er så lave som mulig og reduserte til den lavest mulige pris.

I Norge har denne diskursen dreid seg om hvordan Norge kan bidra til å redusere de globale utlippene ved å eksportere olje og gass til utlandet slik at mer forurensende fossile brensel (kull) kan bli erstattet. For dem som tenker globalt, er petroleumsproduksjon en form for klimapolitikk. Enten det gjelder direkte eksport av olje og gass, eksport av gasskraft eller bruk av gasskraft hjemme, har norske næringslivsaktører og politikere helt fra begynnelsen av 90 tallet og frem til i dag formulert sine argumenter ut i fra diskursen om å tenke globalt: Siden norsk petroleum er relativt ren, så er norsk olje og gassproduksjon god klimapolitikk globalt.

Denne diskursen – denne spesielle måten å tenke, snakke om og behandle klimaproblemet ut i fra, har gradvis blitt den dominerende i norsk klimapolitikk.

Konklusjon

Gjennom begrepene *diskurs* og geografisk *skala* forsøker jeg i avhandlingen å utvikle noen nye analytiske redskap som kan anvendes til å diskutere hva som er effektiv styring av klimaproblemet. Passer konstruksjon av problemet til en effektiv styring av problemet? Jeg tvilsetter ikke alle aktørene og deres motiver, i politikken eller i næringslivet, når det argumenteres ut ifra *Tenke globalt* diskursen. Klimaproblemet er et problem hvor alle styringsnivåer, fra det mest lokale til det globale, har et ansvar. Her vil det å tenke globalt også kunne være viktig.

To anliggende i forhold til klimaproblemet konstruksjon som et globalt problem bør imidlertid diskuteres nærmere. For det første: Hvordan skal det skapes oppmerksomhet og bygges politisk vilje på nasjonalt og lokalt nivå hvis klimaproblemet skal løses globalt? For det andre: Kyoto-avtalen er ennå ikke noe effektivt redskap for å bidra til å løse klimaproblemet. Er ideen om å tenke globalt kun et vikarierende argument for å slippe å redusere klimautslippene? Aktørene som tenker globalt om norsk klimapolitikk, har bevisbyrden på sin side i forhold til å vise hvorvidt og på hvilken måte deres måte å tenke på vil være et mer effektivt bidrag, enn Nasjonal handlingsdiskursen, i kampen mot den globale oppvarmingen.

2. Innledning fra Henrik Wiig: Økonomiske og sosiale konsekvenser av norsk petroleumsproduksjon for den fattige verden (ppt. presentasjon)

Norges urettferdig andel av verdens ressurser

- har 4 % av all oljeproduksjon
- 4,5 mill av 6,3 mia = 0,0075 % av befolk
- BNP pr. capita 51.000 usd, Afrika 606 usd, middelinntekt Colombia 2000 usd
- Nesten 3 X Colombias BNP (45 mill.)
- Danmark og Sverige klarer seg bra

Prinsipper "is not the issue"

- Dagens kapitalistiske system utformet for å få økonomien til å fungere (verdiskapning), ikke prinsipper (verken rettferdighet eller frihet)
 - Ingen frihet til å "snakke sammen" (konkurranshindrende samarbeid)
 - Ingen frihet til å selge med tap (dumping og predatory pricing)
- Samme gjelder naturressurser som tilhører "alle"
 - Eiendomsrett øker investering når en vet en kan høste fruktene av egen innsats (beiterett, fiskeri-soner, hindrer almenningens tragedie)
 - "Naturen" fordeles geografisk som prinsipp for å hindre kamp/krig om ressursene (olje, land, osv)
 - Svak sentralmakt i utviklingsland (gass i Santa Cruz, Sierra Leone)
 - Tilfeldige grenser (saudi-arabia/Yemen lik Rogaland/Norge)
- Annet alternativ mulig?

- Overnasjonalitet (FN)?
- Frivillighet ("the sucker", Chavez i praksis....)

Prisens umiddelbare virkning på u-land

- Økt økonomisk aktivitet bakenforliggende
 - Økt etterspørsel påvirker oljepris og råvarepriser
 - Fattige land betaler mer, men oppnår mer for sine andre produkter
 - Sekundære effekter er bra for ikke produserende u-land
- Regjeringer tør ikke øke oljeprisen (opprør, konkurser, etc)
- Bruker opp fond, låner mer penger
- Tilpasning tar lang tid, land havner i lånefella i mellomtiden?
- Bare mer olje senker prisen umiddelbart

Global fordeling

- Overføring fra ikke-produserende til produserende nasjoner (Høy oljepris kan sees som om Norge "skattlegger" Tanzania)
- Opphavet gir andre positive virkninger
- Sekundære effekter også for de fjerneste
 - Nye arbeidsplasser, veier, infrastruktur, etc.
- Absolutt fattigdom overvurdert?
 - Bybefolkning konsumerer mye
 - Usikkerhet verst (kriminalitet, forsikring, etc)

Oljepris har stor umiddelbar effekt

- Regjeringer tør ikke øke oljeprisen (opprør, konkurser, etc)
- Bruker opp fond, låner mer penger
- Tilpasning tar lang tid, land havner i lånefella i mellomtiden?
- Bare mer olje senker prisen umiddelbart

"Olje for utvikling"

- 50 millioner i UD satsning (Bolivia, Angola, Indonesia)
- Hjelpe til institusjonell design som
 - Øker produksjonen (kontraktsvilkår som gir mest utvinning)
 - Øker statens andel av inntektene (avtaler både med nasjonale og multinasjonale)
 - Minsker korrupsjonene
- "gjør som oss" - eksport av norsk oljepolitikk
 - Er den så god som vi påstår? (22% av profitt uansett hvor stor den er pga. vekslende oljepris)
 - Er den mulig i utviklingsland?
- "Velge den minste av alle onder"
 - Statselskap (ineffektivitet, stat-i-staten)
 - Kostnadsdekning (umulig å kontrollere, oppfordre til korrupsjon, Venezuela tidligere...)
 - Profitsharing / salg på rot (tidskonsistens og politisk risiko gir dårlige avtaler)

- Forsøke prisavhengig profitsharing?
- Norge påberoper seg uavhengighet (urettmessig?)
 - Statoil/Hydro/MNC samarbeider med OD =staten, kan vi da gi råd som er i deres disfavør?
 - Kan ikke gi råd hvis nasjonale ønsker er for forskjellige (politikk eller mangler kunnskap...)
 - Frykter domino effekt, Bolivias nasjonalisering står i praksis stille

Alternativ energi politikk

- Høye priser gir rom for alternativ energi
- Priskulv må garanteres, ellers tør ingen investere og utvikle
 - Ny alternativ energi + gitt oljevolum senker prisene automatisk, dermed ulønnsomt
- Hva kan Norge gjøre?
 - OPEC medlem (USA kontroll / billig bensin)
 - Svingprodusent (ta av oljefondet i stedet..)
- "Kartell-overskudd" subsidierer utvikling av ny energi former
 - Høy investering og lav marginal kostnad
- Midlertidig subsidier av u-land, for lite volum til virkelig å påvirke verdensmarkedet prisen.

SAMARBEIDSRÅD FOR MENIGHET OG MISJON

Referat fra møte: 21.09.2006

Sted: Kirkens Hus, Rådhusgata 1-3, Oslo

Til stede:

Areopagos:

Knud Jørgensen

Den Norske Israelmisjon:

Rolf G. Heitmann

Den Norske Tibetmisjonen:

Arnfinn Engh

Det Norske Misjonsselskap:

Kjetil Aano

Rolf Arne Tjøstheim

Misjonsalliansen:

Arnt Jerpstad

Arve Nilsen

Normisjon:

Rolf Kjøde

Marianne Kraft

Kirkemøtet:

Jens Petter Johnsen

Olav Fykse Tveit

Daglig leder av SMM: Tore Laugerud

Møtet startet med bønn i kapellet ved: Tore Laugerud

Sak SMM 07/06 Referatsaker og informasjoner

- a) Referat fra fellessamlingen 14-15.06 ble godkjent.
- b) Referat fra møte i AU 22.08.06 ble tatt til etterretning.
- c) Nytt fra de regionale SMM. Daglig leder orienterte om at:
 - SMM-Agder har lagd en ny styrestruktur der ikke alle partene deltar. Det har sammenheng med at det også finnes to praktiske arbeidsgrupper for henholdsvis

Agder og Telemark der alle partene deltar. Den nye styringsstrukturen synes å være grundig gjennomarbeidet og godt forankret hos alle partene.

- Astrid Fylling er innvilget permisjon i to år fra stillingen som misjonskonsulent i Bjørgvin. Anne Synnøve Ropstad er ansatt som vikar, i kombinasjon med en 20 % stilling som ungdomskonsulent. Hun er 24 år og kommer fra Evje. Har bl.a. studert sosialantropologi og Interkulturell Forståelse og avslutter i år en bachelor i Administrasjon og organisasjon. Hun har reist i Mali, India og Bolivia som frivillig og i forbindelse med studier.
- Terje Estensen har sagt opp sin stilling som misjonskonsulent i Sør-Hålogaland. Hans opplevelse av at det er tungt å motivere menighetene til misjon er en viktig tilbakemelding til bispedømmet. Daglig leder er i kontakt med stiftsdirektøren og leder i SMM-S.H. Stillingen vil bli utlyst igjen med det første. Partene oppfordres til å tenke personer som bør søke.

d) Ferdig program for vennskapskonferansen i Ålesund 12-13 januar 2007.

Programmet var vedlagt innkallingen.

e) Ofring til misjon på Kirkemøtet.

Det er besluttet at Kirkemøtets avslutningsgudstjeneste skal ha ofring til misjon.

Tema er *Gud, i din nåde, omskap vår tjeneste*. Organisasjonene i SMM inviteres til å fremme et prosjekt hver, som har elementer av forsoning og styrking av minoritetsgrupper. Offeret deles mellom disse prosjektene. *NB! Organisasjonene bes sende korte prosjektbeskrivelser innen 25.10.*

f) Bibelselskapet starter med menighetsavtaler.

Daglig leder framla et notat som viser at Bibelselskapet nå utfordrer menighetene til å inngå avtaler om Bibelmisjonsprosjekter etter et konsept som er svært likt SMMs. SMM ønsker å invitere Bibelselskapet til kontaktsamtale på bakgrunn av at vi er engasjert i like saker. Invitasjonen bør vise til menighetsavtalene som en av sakene vi ønsker å ta opp.

i) Nytt fra partene.

Tibetmisjonen:

Grete Raddum er i Kina på bakgrunn av at et av de største prosjektene i Tibet ikke får fornyet avtalen med myndighetene. Det kan virke som om myndighetene sentralt er i ferd med å stramme inn sin politikk i forhold til utenlandske organisasjoner. Dette kan gjelde spesielt for de tibetanske områder. I Nepal er situasjonen fremdeles ustabil. Folk er urolige og ønsker endringer før de kommer. Her forbereder Tibetmisjonen nye prosjekter for forsoning, pedagogikk for lærere og kraftutbygging. De hadde et godt landsmøte i sommer.

Israelsmisjonen:

Er opptatt av rehabiliteringen av Richard Wurmbrand. Har hatt en lav profil i saken, men er opptatt av at vi lærer av dette med tanke på andre konfliktfylte områder i dag. De kjenner til at enkeltmenigheter viser til situasjonen i Midt-Østen som en begrunnelse for ikke å innvilge offer til DNI. Ungdomssatsningen "Return to sender" er en suksess. De ønsker ikke å lage en ny ungdomsorganisasjon, men å lage et miljø for unge i organisasjonen. De opplever på en ny måte at også ortodokse jøder tar kontakt i Israel. Én fortalte at han drømte hver sabbat at han kysset korset, og at han gikk til en kirke for å be med en prest. Prøver et prosjekt i hjemmearbeidet som skal erstatte noe av måten de har drevet informasjon på.

Areopagos:

Har flyttet inn i Bernhard Getz gate. Opplever voksende samarbeid med PF, bl.a. gjennom fagrådene for pastoral lederutvikling (Knud J.) og spiritualitet (Knut G.). I forbindelse med det første har de vært i Kina som gruppe. Fortsetter med

individuelle stipend til Hong Kong og Kyoto. Økende samarbeid med MF i liknende ting. Knud underviser nå i inntil 50 % stilling i misjonsvitenskap. Areopagosstipendet neste år har temaene: "inkarnasjon og spiritualitet" og "fresh expressions of church". De deltar sammen med NMS og KN i prosjekt "Religionsmøte og menigheten" i Kirkerådet. Satser også på Edinburgh 2010. Lausanne, WEA, KV og LVF er med i en gruppe som forbereder 8 store temaer man skal arbeide med i forberedelsen. I nordisk sammenheng vil man arbeide med sammenhengen misjon og postmodernitet. Egede instituttet koordinerer dette.

Normisjon:

Har hatt en flott generalforsamling som i langt større grad enn sist vitnet om en samlet organisasjon. Oppmuntrende for de som har lederansvar. Vedtok handlingsplan 2006-2009 som blir sendt partene. "Vi vil bygge misjonerende felleskap i Norge og i samarbeidslandene våre". Viktig punkt: De ansatte er primært til for å utruste de hellige. Det settes fart på å implementere medvandrings-tenkningen (mentoring) i hele organisasjonen. Skal sammen med NELC ha en undersøkelse i et område av nordøst-India, som er svært uberørt av evangeliet. De ønsker en mer utmyntet teltmakerstrategi. Vil se spesielt på Iran. Har kontakt både med TENT og Frontiers. Acta ønsker i enda sterkere grad ønsker å fokusere på det internasjonale ansvar. Nytt arbeid i Kambodsja ble vedtatt. Driftstyret består av Hans Thore Løvaas, en fra Immi-kirken og en fra Norkirken.

NMS:

Situasjonen i Thailand oppleves ikke veldig dramatisk. Urolighetene merkes mest i Bangkok. Det spekuleres i om kongen står bak. Det har vært flere statskupp. Økonomien viser en positiv utvikling i 2006. Man er på pluss-sida i forhold til Budsjettet, men det er store regionale variasjoner. Øst- og Nord-Norge ligger i minus. Trøndelag, Vest- og Sør-Norge ligger mye i pluss. I menighetene går ofringer tilbake, men prosjekter fram. Menigheter med prosjekter øker. NMS står i spennende prosesser med NMS-U, som skal stå på egne bein. Økonomistyring rundt leirsteder er krevende. Man er på hugget i forhold til internasjonalt engasjement. Har nå utvekslingsprosjekter med fire land: Madagaskar, Japan, Kroatia, og Frankrike (Paris).

Misjonsalliansen:

Bistandsdepartementets forhold til Sør-Amerika er spennende. Dette har snudd med Erik Solheim. MA jobber mye med sin diakonale identitet; hva det vil si å være en diakonal misjonsorganisasjon. Vil konkludere om nytt satsingsfelt i 2007. Jobber med å gjøre fadderskapsordningen lik over alt. 17.000 faddere gir en betydelig inntekt for organisasjonen. Går bort fra å kalle det fjernadopsjon og kaller det fadderskapsordning. Videre defineres det som en innsamlingsordning, ikke som et arbeidsområde. Har et veldig trykk på volontører. Venteliste. Vurderer å utvide til flere land. Opplever en stor gevinst med ungdom som forandres. Vanskelig å finne utsendinger til Kina og Vietnam, det er mye enklere å rekruttere til Sør-Amerika. Ofringene går ned hos dem også. De har 16 avtaler.

Kirkerådet:

Jens Petter Johnsen understreket at det er viktig å tenke DnK som helhet med alle tverrstrukturene. Han ønsker å bevisstgjøre på at vi er mangfoldige aktører. Han ønsker også en viss runde til misjonsorganisasjonene og ser gjerne at de tar kontakt. Kirkerådet ga tilslutning til Gjøennes-utvalgets modell for stat-kirke, men mange er veldig usikre på hva de vil gå for og fristiller seg. Det er viktig nå å få inn så mye som mulig fra menighetene. Ønsker også svar fra organisasjonene. Det er mye passive holdninger: vi vet hva vi har - lite prinsipiell tenkning. Lærenemdas

uttalelse blir orienteringssak på Kirkemøtet. Planen er at man neste år har en realitetsdebatt, ikke nødvendigvis med forslag til vedtak. Sakspapiret fra Kirkerådet gir en del føringer: bl.a. at å fatte liturgiske vedtak er lærespørsmål, og det må det være stor konsensus på.

Sak SMM 08/06 Budsjett SMM 2007

Saksdokumenter: Forslag til budsjett fra AU

Vedtak:

SMM vedtar et budsjett for 2007 med en total kostnadsramme på kr. 535.000. Utgiftene fordeles med kr. 268.000 på Kirkemøtet og kr. 44.500 på hver av misjonsorganisasjonene.

Sak SMM 09/06 Fordelingsnøkkel for regionale utgifter

Saksdokumenter: Saksframlegg fra daglig leder

Fra behandlingen:

Både Misjonsalliansen og Areopagos signaliserte uro i forhold til at de har henholdsvis få og ingen menighetsavtaler. Innad i Misjonsalliansen oppleves det som et hovedproblem at de, slik situasjonen er, må bruke NORAD-midler på SMM-samarbeidet. Noen uttrykte forståelse for dette, mens andre mente at man må betrakte NORAD-midlene som penger man selv "eier". Uroen innad i Areopagos er knyttet til at de har ingen avtaler, til tross for at de har vært med en stund. Så lenge man hadde prosjekt Menighet i Bevegelse, var det lett. Over tid trenger man en nokså dramatisk endring slik at man kommer inn med vennskapsmenigheter og kollekter.

Enkelte berørte beregningsgrunnlaget for fordelingsnøkkelen og det ble spurt om man heller kunne ta utgangspunkt i det organisasjonene investerer hjemme i forhold til menighetene. Dette ble problematisert. Prinsippet med å ta utgangspunkt i utearbeidets volum ble stadfestet, men det var ulike holdninger til hvorvidt NORAD-støtten skulle tas med når man måler dette.

Daglig leder henviste til at det var flere måter å angripe saken på. Kjernen i problemet er at noen organisasjoner har for små inntekter fra menighetene, i forhold til utgiftene. SMM har allerede tatt flere grep for å endre dette, bl.a. gjennom forventningsbrevet og Praktisk arbeidsgruppe. SMM ønsket å spisse forventningsbrevet på dette punktet (se nedenfor) og sette fart på arbeidet med avtalerutinene i Praktisk arbeidsgruppe.

Det var enighet om at organisasjonene rutinemessig hvert år sender inn beregningstall, og at SMM regelmessig går igjennom fordelingsnøkkelen. Det ble advart mot å endre nøkkelen for ofte, av praktiske hensyn i forhold til regionalt nivå.

Vedtak:

- 1) *Misjonsorganisasjonene sender tall som viser volumet på deres utarbeid i 2004 og 2005, både inklusive og eksklusive offentlige støttemidler. Tallene må være SMM i hende innen 25.10.*
- 2) *SMM-Praktisk arbeidsgruppe bes legge fram resultatet av deres arbeid med avtaleskjemaer og avtalerutiner på neste SMM-møte.*
- 3) *AU bes legge fram et forslag til fordelingsnøkkel på neste møte ut fra det som kom fram i debatten.*

Sak SMM 10/06 Forventningsbrev 2006-2007

Saksdokumenter: Saksframlegg fra daglig leder
Forslag til forventningsbrev fra AU

Vedtak:

SMM vedtar det framlagte forslag til forventningsbrev. Det tas inn en setning som ber om at man de neste par årene har et særlig fokus på organisasjoner med få eller ingen avtaler.

Sak SMM 11/06 Møteplan 2007

Vedtak:

SMMs møter i 2007 blir: 8. februar, 13-14 juni (felløssamling), 6. september, 5. desember.

Sak SMM 12/06 Missiologisk tema: Misjonsmotivasjon

Knud Jørgensen innledet til samtale. Innledningen er vedlagt referatet. I sin samtale understreket SMM bl.a. at det er viktig å arbeide med hvordan dette kan tas videre til menighetene.

Orientering om Den gassisk-lutherske kirke

SMM spiste lunsj med kirkepresident Rakoto Endor Modeste i Den gassisk-lutherske kirke. Etter lunsj var det orientering og samtale om kirken og aktuelle utfordringer den står ovenfor.

MISJONSMOTIVASJON

Noen bibelske perspektiver på misjon:

- Misjon er å være sendt – især Johannesevangeliet
- Misjon er å gjøre folkene til disipler – især Mattheusevangeliet
- Misjon er forløsning og befriende handling – især Lukasevangeliet
- Misjon er vitnesbyrd – især Acta og Johannesevangeliet

Mattheusevangeliet:

Motivasjonen ligger i at Herren er gitt all makt og myndighet og i at han vil være med oss alle dager: Gjør derfor folkene til disipler – partisippet ”idet dere går” er ikke det sentrale. Hovedsaken er ikke sted og lokalitet, men å bringe folk til Jesus som Herre. Vi finner også en motivasjon omkring medlidenhet, medynk (compassion). Jesus er Emmanuel. ”Da han så skarene, hadde han medynk/medlidenhet med dem..” (9:36) På samme måte skal disiplene dele Jesu medynk for de forvillede sauene

Markusevangeliet:

Motivasjonen ligger i at Guds rike er kommet nær fordi Jesus er kommet nær: Gjør derfor bod/omvend dere og tro på evangeliet. Evangeliets fokus er på Guds rike og veien – Herrens vei, veien disiplene skal følge, å følge Jesus er å gå korsets vei (8:34). Vekten ligger her på ”the crucified mind” og ikke på ”the crusading mind” (Koyama).

Lukas & Acta:

I Lukas’ misjonsbefaling (24:44-49) understrekes det

- at grunnlaget for misjon er Jesu død og oppstandelse – hans liv og død skal ses som en oppfyllelse av Skriftene.
- Misjonens innhold er omvendelse og tilgivelse
- misjonens mål er å begynne i Jerusalem men derfra å gå ut i stadig voksende sirkler til folkene
- disiplene kalles til å være vitner
- misjon skal skje i Hellig Åndens kraft

Den annen sentrale teksten er 4:16-30: Her understrekes *jubelåret*, godt nytt for de fattige, befrielse og tilgivelse, og Guds handlen blant hedningene. Talen om hevn i Jes 61-forlegget er borte. Tanken om jubel- eller nådeåret synes å spille en sentral rolle hos Lukas.

Et viktig tema hos Lukas er *frelsens universelle rekkevidde – fra Jerusalem til jordens ender*, fordi frelseren er satt til å være et lys for hedningene.

Acta 17 kunne være interessant å analysere: Her er både *kontinuitet og konfrontasjon*. Hva angår konfrontasjonen har Paulus tre punkter:

- alle mennesker trenger å vende om
- verden vil bli dømt med rettferdighet ved Jesus
- at det er slik viser/beviser det faktum at Gud har reist Jesus opp fra de døde.

Den nære sammenhengen mellom Hellig Ånden og misjon beskriver Oldkirkens misjonsparadigme. Misjon er Hellig Åndens handling – han som i suveren frihet både overbeviser verden og leder kirken mot sannheter som den enda ikke har grepet:

”Mission is not essentially an action by which the church puts forth its own power and wisdom to conquer the world around it; it is rather an action of God, putting forth the power of his Spirit to bring the universal work of Christ for the salvation of the world nearer to its completion” (Newbegin: The Open Secret, 1978).

Johannesevangeliet:

Misjon handler om sendelse:

- Døperen sendes for å vitne om Jesus
- Jesus sendes for å vitne om Faderen og for å gjøre hans gjerning
- Talsmannen sendes av Faderen og Sønnen for å vitne om Jesus
- Disiplene sendes av Jesus for å gjøre hva han gjorde.

Den eneste som ikke sendes er Faderen – han er evangeliets sentrum. *Det er hans kjærlighet for verden som er misjonens motivasjon (3:16)*. Samtidig med dette fokus på sendelse, har evangeliet også et fokus på den sentripetale misjonen: Korset skal dra oss til Faderen og Sønnen, Ånden skal dra oss til Jesus, det at vi elsker hverandre skal dra mennesker til Herren.

Paulus:

”Kristi kjærlighet tvinger oss”. Hos Paulus henger teologi og misjon sammen. Paulus var den første kristne teolog fordi han var den første kristne misjonær. Hans teologi er misjonsteologi. Hans egen motivasjon er kallet på veien til Damaskus. Paulus møte med den oppstandne tvang ham til å tenke annerledes helt fra bunnen. Kallet overbeviser Paulus om at Israels Gud utøver sitt herredømme over hele skapningen og alle mennesker slik at han fritt velger å kalle alle til frelsen i Jesus Kristus. *Her er hjørnesteinen i hans misjonsteologi*.

Guds nåde er grunnlaget for misjon, tro er det eneste fundamentale krav, og denne troen har sin grunn i en gave som kalles rettferdiggjørelse.

Teksten i 2 Kor 5:14-21 viser de dypeste lagene i Paulus motivasjon til misjon: Det er den overveldende opplevelse av Guds kjærlighet i Jesus Kristus som tvinger ham til å forkynne evangeliet. Denne opplevelse handler om *å finne seg selv i Kristus* – jf. også Rom 6 hvor Paulus taler om å være korsfestet, begravd og oppstått i Kristus. Resultatet av å finne seg selv i Kristus er at vi blir ambassadører på Kristi vegne som er sendt for å dra andre inn i forsoningen med Gud.

Spørsmålet om misjonsmotivasjon kan også anskues i lys av **de seks sentrale frelsebegivenheter i Skriften** (Bosch: Transforming Mission, 1991). Bosch bruker denne liste for å svare på spørsmålet: Hvorfor misjon? John Stott har et liknende perspektiv:

Kristi inkarnasjon er modellen for misjon: Her er historiens sterkeste eksempel på identifikasjon. Her er avkall og ydmykhet: Kristus tok vår natur, levde vårt liv, bar våre synder - men uten å miste seg selv og sin identitet som Guds Sønn. Her er den Kristus som svetter og lider og blør midt i verden, sammen med verdens undertrykte. Jesu jordiske liv er ikke bare en lang innledning til lidelseshistorien; det sier noe grunnleggende om misjonens natur og innhold. Slik handler all misjon om å bli kjøtt og blod (jf. også hva Paulus sier om sin «misjon», 1 Kor 9,19-22). Her utfordres vi til å gå inn i andres verden - i form av apologetikk, solidaritet og sjelesorg.

Kristi kors handler om misjonens pris: Liksom Jesu kors var den prisen som gjorde vår frelse mulig, hører lidelse og død til den misjon som skjer på hans vegne, ja, som er betingelsen for å bære frukt (John 12,24). Og fremdeles er det slik at andre får del i herligheten gjennom våre lidelser. Her blir triumfalismen hjemløs; her begynner martyriet. Jesu kors er kristentroens kjennemerke. Det var korsmerkene hos den oppstandne som overbeviste disiplene da han sendte dem ut i misjon (Joh 20,20). Det er korsmerkene som for alvor utfordrer all slags religiøsitet. Kirkens misjonsforpliktelse er forpliktelse til korsmerket misjon. Derfor må den selv inn i boten før den går ut til verden.

Kristi oppstandelse er misjonens mandat: Misjonsbefalingen kommer etter oppstandelsen. Bare da kan Jesus si: «Meg er gitt all makt ... Gå derfor». Bare da kan den sentrifugale misjonen begynne, hvor han sprer sine disipler ut til verdens ende. Vendepunktet er påskemorgen. Kirkens misjon til verdens ende finner sin legitimitet i Jesu seier over dødens og syndens makt. Det er den korsfestede og oppstandne Herre som utfordrer all menneskemakt. I Kristi oppstandelse strømmer framtidens krefter inn i nåtiden og forvandler den. Her er misjonens sentrale budskap. Og her er det oppstandelsens liv som kirken er kalt til å leve, i møte med makter og myndigheter og alle falske guder.

Kristi himmelfart er misjonens motivasjon: Det er fordi Jesus har fått et navn over alle navn (Fil 2,9-10) at hvert kne skal bøye seg og hver tunge bekjenne at han er Herre; alle uten unntak. Det var synet av de mange altere som provoserte Paulus i Athen (Apg 17,16), på samme måte som Gud selv rystes av avgudsdyrkelse. Det er denne nidkjærhet for Jesu ære, for navnet over alle navn, som er misjonens dypeste motivasjon. Himmelfarten symboliserer den korsfestede og oppstandnes tronbestigelse. Det er i dette perspektivet av Kristi herrevelde at vi både ser tilbake på kors og grav og fram mot alle tings fullendelse. I dette perspektivet gir det mening å hevde at verden tilhører Kristus, å kjempe for rett og fred allerede her og nå og å utfordre ondskapens makter og strukturer. Samtidig vet vi at den himmelfarne er identisk med den korsfestede.

Kristi Ånd er misjonens kraft: Pinse er en misjonsbegivenhet fordi Ånden er misjonens Ånd. Det er Ånden som får mennesker til å se og høre og forstå. Ingen kan ha Guds Ånd og holde den for seg selv. Hvor Ånden er, vil den strømme ut - slik Jesus deler sin Ånd med oss. Derfor er apostlenes gjerninger Åndens gjerninger - han som skaper og utruker et misjonerende folk og sender det ut i stadig større sirkler, fra Jerusalem til verdens ender. For Ånden er virksom hvor vi krysser grensene - i kallet til bot og omvendelse, i konfrontasjon med makter og avguder, i tegn og under når og hvor han vil.

Kristi gjenkomst understreker at misjonen har hast: «Og evangeliet om riket skal forkynnes i hele verden til vitnesbyrd for alle folkeslag, og så skal enden komme» (Matt 24,14). Misjon er et tegn på endetiden. Kirkens tid er misjonens tid, frelsens tid - tid til å våkne opp av søvne (Rom 13,11). Vi skal forkynne Kristus inntil han kommer. Det er derfor vi har denne tiden - for å drive misjon til verdens ende og til tidens ende. Uten Jesu gjenkomst mister misjonen - ja, hele vår menneskelige historie - all mening.

Ulike motivasjoner i historiens løp:

- ❖ saving souls before it was too late. Pietismens fokus var å vinde sjeler for Lammet. Barmhjertigheten ble her et drivende motiv. Den barmhjertige Gud ville at hedninger skulle få høre evangeliet – også selv om deres forgjengere måtte ha forkastet det engang
- ❖ a love that led to compassion and concern for others. “Dette har jeg gjort for deg, hva har du gjort for meg” (Zinzendorf)
- ❖ the pagans’ pitiable state – in need of both salvation and civilization
- ❖ spreading shalom to the poor (the preferential option for the poor) or humanization

- ❖ “Come over and help us”: The non-Christians who in their helplessness and poverty were calling upon the benevolent help of Christian nations
- ❖ *Extra ecclesiam nulla salus* (utenfor kirken er det ingen frelse) – dette synspunkt har levet helt inn i det 20 årh innen for og uten for den romersk-katolske kirke. Det innebærer en sterk drivkraft i retning av misjon = å utbre den katolske kirke og etablere det katolske hierarkiet under pavens ledelse. Vekt på *plantatio fidei* – plantingen av troen – og siden *plantatio ecclesiae*.
- ❖ forventninger om Jesu snarlige gjenkomst og tusenårsriket, spillet en sterk rolle i første halvdel av det 19. årh., ikke minst i USA, men også hos William Carey..
- ❖ Social Gospel bevegelsen fra omkring 1900 som ville bringe verden in line med idealforestillinger om et demokratisk samfunn

I et bidrag til festskrift for Notto Thelle har jeg nylig skrevet om religionsteologi. La meg klippe et avsnitt fra denne artikkel:

No Need for Mission?

Since the late 19th century the ecclesiocentric conviction has played a large role in missionary motivation: Those who die without the saving Gospel of Christ face an eternity apart from God. I have struggled with this view – and reached the conclusion that it is outrageous: At least 75 % of those who have lived and died throughout history have never heard the Gospel. In spite of our best efforts today and in the future there will be millions more who, through no fault of their own, will live and die without being presented with the good news. John 3:16 talks about those who believe in him (that they will be saved) – and about those who are confronted by him and do not believe, but it hardly talks about those who are not rejecting him or failing to believe in him because they have never heard about him (Thiessen 2004: 264) – at least I have always taken its reverse side to be addressed to those who respond in disbelief. But does not Rom 10 argue for the necessity of preaching the Gospel for people to be saved? To be honest, I have preached several sermons along those lines, based on Rom 10. Today I realise that the point Paul is making relates to *the Jewish people* and not to everybody else: God has sent messengers, the messengers have preached, and their message has been heard. Nevertheless, Israel has not believed – even though they have heard, Paul says (10:18). So the point I and many others have made when using this text, is *not* addressed in the text at all. The focus is on people who have heard the Gospel, but have not believed.

But what is then the motivation for mission? Is not the primary motivation for mission the glory of God? I am not questioning the essential role of sending missionaries, but is it not so that God goes out ahead of his church – and that he calls us to follow? In that sense mission is *missio Dei*, God’s work, carried out through us and others, upon his authority. The Pentecostal Amos Yong claims that the New Testament never makes “a direct link between missionary motivation and the fear of eternal damnation” (2003:51-52). There is a clear mandate from the Lord to disciple the nations, without any warning that apart from their preaching people would be lost. Let me hasten to emphasize that I firmly believe that there is a clear and strong mandate in Scripture to evangelize and disciple, but the motivation for so doing is *the Gospel itself* as Paul says: “I do it all for the sake of the Gospel, that I may share in its blessings” (1 Cor 9:23).

When Jesus sent out his disciples on his mission, he showed them his hands and his side. They will share in his mission as they share in his passion, as they follow him in challenging and unmasking the powers of evil. There is no other way to be with him. At the heart of mission is simply the desire to be with him and to give him the service of

our lives. At the heart of mission is thanksgiving and praise...Mission is an acted out doxology (Newbigin 1989:127).

But what then about the *urgency* of mission? John Stott could speak about urgency to us when we were young missionaries, but his primary concern was a burning zeal for the glory of Jesus Christ. And he would remind us that all peoples deserve to have the good news preached to them because it is good news also for the life we live now. So Thiessen is right when he concludes this argument by saying that “the point of accessibilism is not to undermine the uniqueness of the gospel or to diminish the necessity of its proclamation; it is to vindicate God’s justice toward people who have not heard the gospel” (2004: 283f). Scripture does not tell me how many will be saved, but it does give me a firm hope in a God who is rich in mercy and whose heartbeat is to yearn for all of us to return to the Father’s house.

At the same time I affirm what Scripture says about salvation and perdition. In a number of places the New Testament refers to both (e.g. John 3:16 and Eph 2:1-3). Scripture makes it quite clear that it is faith in Jesus that saves. Perdition or being lost is therefore a result of the disobedience that says no to the word of the Gospel about salvation. I dare believe that all of us in one way or another shall have an opportunity to chose between faith and unbelief. Along these lines I read John 3:16 to say that those who deliberately say no to faith in Christ, are lost. The verses in Eph 2 emphasize that all of us as humans (by nature) are under the wrath of God, in the same way as Paul argues in Rom 1-2, but this does not *eo ipso* imply that those who have not heard the Gospel, are lost.

SAMARBEIDSRÅD FOR MENIGHET OG MISJON

Referat fra møte: 07.12.2006

Sted: Kirkens Hus, Rådhusgata 1-3, Oslo

Til stede:

Areopagos:

Knud Jørgensen

Den Norske Israelsmisjon:

Rolf G. Heitmann

Hellen Thonhaugen

Den Norske Tibetmisjonen:

Grethe Raddum

Arnfinn Engh

Det Norske Misjonsselskap:

Kjetil Aano

Rolf Arne Tjøstheim

Misjonsalliansen:

Arnt Jerpstad

Arve Nilsen

Normisjon:

Rolf Kjøde

Marianne Kraft

Kirkemøtet:

Jens Petter Johnsen

Daglig leder av SMM: Tore Laugerud

Bernt Greger Olsen og Olav Dahle Svanholm fra Bibelselskapet deltok i kontaktsamtale med SMM, se sak 17/06.

Møtet startet med deltagelse i den faste morgenbønnen i Kirkens hus. For å få bedre tid til arbeidet med de andre sakene ble det besluttet at den oppsatte misjonsteologisk samtalen om "Holistisk misjon – forholdet til det politiske" utgår.

Sak SMM 13/06 Referatsaker og informasjon

- a) Referatet fra SMM-møtet 21.09.2006 ble godkjent.
- b) Referatet fra AU-møtet 30.10.2006 ble tatt til etterretning.
Det ble påpekt til punkt 4 at spørsmålet om misjonskonsulentenes internasjonale reiser berører policy og derfor bør tas opp med partene også.
- c) Nytt fra regionalt hold:
 - SMM-Tunsberg ønsker velkommen til fellessamling 2007 i Tønsberg
 - Kjell Børge Tjemslands stilling som misjonskonsulent i Stavanger er redusert til 70% høsten 2006 og til 50-60% for året 2007 grunnet sekretærstilling knyttet til gudstjenestereformen.
 - SMM-Stavanger har nå utarbeidet foreløpig program for misjonskonferansen for ungdom som er planlagt til nyttårshelgen 2008. OVF er søkt om støtte.
 - Jill Sætherbø melder at stipendet på 30.000 fra Menighet i Bevegelse til Tana menighet har inspirert kraftig. To ungdommer og to voksne i menigheten med samisk bakgrunn har besøkt en skole for urbefolkningen i Ecuador som støttes av Normisjon. Det planlegges gjensitt fra Ecuador til hele Indre Finnmark.
- d) Misjon i årsplanen for De sentralkirkelige råd 2007.
Utdrag fra planen var vedlagt til orientering. Med henvisning til planens mål 3 ble misjonsorganisasjonene oppfordret til å slutte opp om Nordisk misjonsledermøte, som arrangeres på Sola 22-24 april 2007, og utfordret til å delta mer aktivt i LVFs arbeid. Med henvisning til planens mål 2, oppfølging av "En misjonerende kirke", ble biskopene i Agder og Sør-Hålogaland rost for aktiv støtte til Aksjon håp. Samtidig ble det beklaget at ikke alle biskopene har vist en like aktiv holdning.
- e) Kjetil Aanos rapport fra Porvoo-konferansen om "Fresh expressions of Church" var vedlagt til orientering. Det ble etterlyst en bedre informasjon i forkant fra sekretariatet til alle organisasjonene i SMM som har vist interesse for temaet.
- f) Kirkemøtets komitemerknader og vedtak i sakene om "Innvandring og integrering" og "Veiledning i religionsmøte" var vedlagt til orientering. På spørsmål ble det orientert om at Teologisk Nemnd også arbeider med et religionsteologisk dokument som ikke ble ferdig til Kirkemøtet. Det ble fremmet et ønske om at MKR inviterer til en samtale på grunnlag av veiledningen blant alle som er involvert i religionsmøtet. Det ble også spurt om misjonsorganisasjonene skal være medlem av flyktningnettverket i NNKR.
- g) Nytt fra partene:

Israelmisjonen merker en større interesse for evangeliet i ortodokse jødiske miljøer i Israel. Mange ønsker å samtale om NT og søke svar i det. Israelmisjonen finner det spennende å markere luthersk teologi og prøve å finne en sammenheng for det inn i den messianske bevegelse der mye er preget av post-reformatorisk tenkning. De sender nye misjonærer til våren. De ønsker også å arbeide mot kirker, også Dnk gjennom kurs for prester o.a. Foreninger og reisevirksomhet fungerer ikke bra lenger. Kollektinntekter stuper mens man øker 21% på individuelle gaver. I dag er det større åpenhet for seminarer enn for møter. Prøver nå et seminar m/teaterforestillingen Spelemann på taket. Ønsker å vise at de er bredere enn de blir oppfattet.

Tibetmisjonen orienterte om at Kina har forandret regelverket i forhold til Non Government Organisations, men med en viss frihet til regionene. Det har ført til at Tibetregionen har snudd og vil nå ha avtale med Tibetmisjonen. Bak dette ligger det et stort påtrykk fra folk i lokalsamfunnene. Ny to-årig avtale er inngått. I Nepal går NTM inn i et samarbeid med United Mission to Nepal om freds- og forsoningsarbeid. En person er sendt til African Enterprise i Burundi hvor man har blitt sterkt inspirert. African Enterprise er nå invitert til seminarvirksomhet i Nepal. Det er stor åpenhet for freds- og forsoningsarbeidet i Nepal.

Normisjon har hatt en høst med mange høydepunkter: Markering av 25 års nærvær i Mali med avsluttet oversettelse av NT til Kassonké. I følge en muslimsk leder har dette reddet språket. Kassonké er nå en av 13 anerkjente språk i Mali. I India jobber man strategisk i et større evangelikalt fellesskap med arbeid blant buddhistiske grupper i høylandet. I Butan sliter man med å få godkjent avtale om dataprogram for blinde og svaksynte. I Aserbajdsjan har man markert 10 års arbeid. Det er store muligheter til å gå inn i nye prosjekt, bl.a. med støtte fra oljeindustrien. Driftsstyret for det nye arbeidet i Kambodsja fra Immikirken og Norkirken-Sandnes har vært ute, og det utvikler seg fint. I utgangspunktet var de innstilt på menighetsbyggende arbeid, men beveger seg i helhetlig retning. En diakonal organisasjon er hovedsamarbeidspart. Det er svært positivt at Acta har satt topp prioritet på sin internasjonale profil.

NMS har deltatt i en fest i Mali for NT på fulani. Alle testamentene er nå på plass og det ble feiret. Det finnes knapt litteratur på fulani fra før av. Thailand/Mekong er et spennende område. Det bygges opp et kirkesenter på grensa til Laos, i et strategisk område for misjon. Man har hatt kick-off for generalforsamling 2008 i Bergen. I 2007 er det rådsmøte. Hit inviteres alle samarbeidskirker med tale- og stemmerett. Det arbeides med revisjon av grunnreglene, bl.a. omlegging av styringsstrukturen med et enklere styre direkte valgt av generalforsamlingen. Et styrevedtak om å være i økonomisk balanse innen noen år skaper press på hovedkontor og regioner i Norge. NMS prøver å samle virksomheten. Det er krevende informasjonsmessig å være spredt. Nettverk for menighetsplanting og -utvikling har 16 prosjekter i dag. Disse er plogspisser til å tenke misjonerende menigheter ute og hjemme. NMS-U står på egne ben fra nyttår. De har mange flotte egne misjonstiltak, bl.a. oppstart i England.

Kirkerådet er tilfreds med et godt vedtak om stat-kirke på KM. Vedtaket er i seg selv et kompromiss i den situasjonen vi er i. Det oppfattes ikke slik av alle. KR prøver å kommunisere det. Går nå rundt til alle politiske partier og har bedt om møte med regjeringen. Primært handler det om å presentere det KM har vedtatt. Arbeider mye med gudstjenestereform og trosopplæring. Sistnevnte går over fra forsøk til drift i 2009. Jobber også med mye planarbeid: bearbeiding av plan for kirkemusikk, plan for trosopplæring. Religionsmøte er viktig. Forsoningsarbeid i forhold til samene, ikke minst sør-samene er svært viktig. Urfolksproblematikken kommer nå for fullt i internasjonal sammenheng. Også misjonsorganisasjonene vil berøres av dette, blant annet i forhold til bistand. Det er også stort behov for teologisk oppryddingsarbeid. Det handler om å frigjøre seg fra påført teologi og bearbeide egne tradisjoner, uten å drive religionsblanding. Dette utfordrer teologien på en ny måte.

Misjonsalliansen viste til Vear som har integrert trosopplæring og misjon på en flott måte. Som nyansatt er det utrolig mye å motta fra arbeidet på feltene. Det er positivt for en prest å se det økumeniske samarbeidet ute. MA jobber med kurs om diakonal identitet. Hjemme jobber man med sin identitet som en diakonal misjonsorganisasjon. MA opplever stor søknad på annonser om utsendinger. Det er stor etterspørsel på å komme rundt i Norge og snakke om mikrofinans. Mange som tar kontakt har ikke kontakt med kirken. Noen av dem har vært ute og sett arbeidet og velger MA for ”da trenger jeg ikke å engasjere meg i en lokal gruppe”. Det har vært en fin uke for alle som driver med mikrokreditt. Fredsprisen åpner dører. Banker, næringslivsforum og lignende henvender seg. Man kan nå gå mer i dybden, for folk skjønner ideen. Men Aksjon håp mangler bøssebærere. Det er hovedoppgaven for oss når vi går hjem.

Areopagos trakk fram arbeidet på universiteter i Kina. Over 20 av de sekulære universitetene er nå med. Interessen for religion og kristendom som undervisnings- og forskningsområde øker. Flere og flere lærere og forskere kommer til tro. De første var ikke offisielt kristne. Noen av dem er døpt i utlandet, men har ikke bekjent offentlig. Nå kommer en ny generasjon som bekjenner troen - uten at de blir oppsagt. Det vokser fram husgrupper av intellektuelle som er kristne ved flere universiteter. Gjestelærere fra Norge, USA, Finland m.fl. sendes inn i kortere perioder. Flere institusjoner legger opphold i Kina inn i sine studier, bl.a. MF og Ansgarskolen. Areopagos legger til rette, og vil fortsette å prioritere det høyt. Kan ikke informere veldig åpent om dette. Areopagos lager også ressursdokumenter til konferanser i forbindelse med Edinburgh 2010. Oddmund Køhn har sluttet og er informasjonsleder i MA. Jorunn Strand Askeland er nytilsatt. Det er for tiden bra å leve av investeringer.

Sak SMM 14/06 Misjonsavtaler med menighetene

Saksdokumenter: Saksframlegg fra daglig leder med vedlagte skjemaer og notat.

Vedtak:

- 1) *SMM ønsker at fellesskjemaet blir hoveddel og ber daglig leder ferdigutvikle utkastet i vedlegg b, i samråd med PA og i tråd med de signaler som ble gitt i møtet. Organisasjonene bes utarbeide nye avtaleskjemaer som utfyller dette.*
- 2) *Misjonskonsulentenes rolle i arbeidet med misjonsavtaler består i å:*
 - a. *Utfordre og motivere menighetene til å inngå avtaler*
 - b. *Legge til rette for avtaleinngåelse og være et bindeledd mellom menighet og organisasjon når det er naturlig og ønskelig*
 - c. *Ha oversikt over avtalene som er inngått i bispedømmet*
 - d. *Sørge for at det regionale SMM-utvalget arbeider kontinuerlig med å utvikle misjonsavtalene i bispedømmet*
 - e. *Delta i evalueringen av misjonsavtalene ved avtaletidens utløp*
- 3) *SMM anbefaler notatet Systematisk evaluering av misjonsavtalene overfor de regionale SMM-utvalgene. Viktige anliggender som ble fremmet i møtet innarbeides i notatet.*

Sak SMM 15/06 Fordelingsnøkkel for regionale utgifter

Saksdokument: Saksframlegg fra daglig leder.

Vedtak:

- 1) SMM godkjenner en justering av fordelingsnøgkelen etter tallene innhentet fra 2004-2005.
- 2) SMM fastholder at NORAD-midlene fremdeles er en del av beregningsgrunnlaget.
- 3) SMM ønsker å se nærmere på arbeidsmåten til de regionale SMM-utvalgene på neste møte.

Misjonsalliansen stemte imot punkt 2 i vedtaket.

Sak SMM 16/06 Samtale om kirkelig strategiarbeid

Jens-Petter Johansen innledet til en foreløpig samtale. Kirkerådet skal i 2007 begynne å arbeide med strategier for 2009-2013. Det ligger fast at Dnk er en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Spørsmålet er hvordan dette skal forstås inn i en ny periode. Mye tyder på at helheten blir tema på neste KM. Helheten er viktig. Det er som bekjennende kirke Dnk er misjonerende, osv. Derfor kan Dnk ikke plassere misjon hos andre, men se på misjon som en del av måten å være og tjene på som kirke. Det er viktig i kirkerådet å snakke om organisasjonene som en del av kirken. Kirkerådet må ha alle mulige aktører i synsfeltet for hva en gjør. Det handler ikke om at vi skal bestemme over deres arbeid, men vi må forholde oss til dem. Hvordan kan kirkerådet på best mulig måte forholde seg til organisasjonene i strategiarbeidet? Ønsker synspunkter på det. Vi trenger input på misjon, men det er felter der vi er blanke. Ble personlig utfordret på besøk i KV: Hvorfor tenker Dnk strategi for seg selv og er med å tenke strategi i land der de driver misjon, men inviterer ikke til input utenfra til sitt eget strategiarbeid? Hvordan kan det gjøres på en konstruktiv måte? Ikke bare på misjonssiden, men på det å være kirke i Norge. Ønsker seg ett eller to møter i 2007 der misjonsorganisasjonene hjelper Dnk inn i det.

Fra samtalen:

Kjetil Aano: Det er naturlig å følge opp Porvoo-konferansen ved å invitere Graham Cray. I Østen kan biskopen i Pakistan gi meget gode innspill. Det er også aktuelle folk i Midt-Østen, for eksempel Ramez Attallah.

Knud Jørgensen: Dette er spennende. Håper vi kan legge til rette for det. Menighet i Bevegelse var nettopp et forsøk på et kraftig tre-årig innspill til Dnk, og vi lyktes på den måten at kirkemøtet hadde et dokument som reflekterte at vi hadde jobbet med dette i tre år. Sekularisering og nyåndelighet er to viktige områder som utfordrer Dnk. Spiritualitet er et annet område der det er viktig å snakke strategi. Flere av oss kan gi innspill på dette.

Å invitere noen til å være del av kirken i to-tre måneder og gi tilbakespill på dette er en aktuell måte å arbeide på. KN gjorde det i sin tid.

Rolf Kjøde: Det er prisverdig at det tas et slikt initiativ til å gi innspill. Utgangspunktet virker godt. Tviler på om samarbeidskirkene til Normisjon passer til denne type rolle. Normisjons profil har alltid vært arbeid blant små og marginaliserte folkegrupper. Samarbeidskirkene speiler dette.

Jens-Petter Johnsen takket for innspillene og oppsummerte ved å si at han ønsker at SMMs arbeidsutvalg planlegger sammen med Kirkerådet hvordan man kan gå videre. Parallellt initiativ vil bli tatt overfor diakonale institusjoner og kanskje også overfor ungdomsorganisasjonene.

Sak SMM 17/06 Kontaktsamtale med Bibelselskapet

Tore Laugerud/Kjetil Aano fra SMM og Bernt Greger Olsen/Olav Dahle Svanholm fra Bibelselskapet innledet til samtale.

Et punktreferat er vedlagt referatet.

Vedtak:

- 1) SMM takker for samtalen og verdsetter de ulike former for samarbeid som foregår.*
- 2) SMM ønsker å invitere til årlige samtaler mellom SMM og Bibelselskapet.*

SMM 07.12.2006

Kontaktsamtale med Bibelselskapet/Bibelmisjonen

Bernt Greger Olsen tok utgangspunkt i at Bibelselskapet (BS) og misjonsorganisasjonene har sammenfallende arbeid. Han er Bibelmisjonsleder. Bibelmisjonen (BM) har ansvar for støtte til Bibelarbeid verden over, også i Norge. BS er medlem av United Bible Societies og arbeider i hele verden gjennom dette. 50% av BM-midlene internasjonalt brukes til Bibeloversettelse, (Bibelselskapene) alene eller i samarbeid med andre organisasjoner. Feirer 190 år i år. De har arbeidet utadrettet siden 1946. Betrakter seg i betydelig grad som en misjonsorganisasjon som driver med Bibelspredning. BS skal arbeide i og gjennom kirkene. Biskopene sitter i representantskapet. Er tverrkirkelig. Det er få i Norge en ikke har kontakt med – unntaket er kristen senter menighetene.

BS har gjennomgått en strukturendring siste et til to år. Har et par og tretti ansatte. Regionsekretærene (4 steder i landet) er omdisponert til andre oppgaver. Arbeider ikke lenger gjennom regionrepresentanter. Misjonsavtaler med menighetene kommer også som resultat av nye initiativ. Utgangspunktet var initiativ fra menighetene – på tvers av kirkestrukturen. Bibeldagen står sentralt i arbeidet i menighetene, særlig i Dnk. Ser ikke på dette som en kursendring. Det handler om å imøtekomme et behov noen menigheter har for å støtte Bibelmisjon over tid. Det finnes også et behov for å støtte arbeid i andre land der misjonsorganisasjonene ikke driver. Tenker ikke at dette skal ha et stort omfang, men flere menigheter har vist interesse.

Bibelselskapet har en forståelse av at de har hatt en søknad om medlemskap i SMM, som ble avvist.

Olav Dahle Svanholm supplerte med å si at Bibelselskapet har mange personlige givere. Bibeldagen er en etablert institusjon i mange menigheter, særlig i Dnk. Nå har man også lagt en invitasjon til menighetene om å inngå avtale om Bibelmisjonsarbeid. Denne er ikke sendt bredt ut, men man har tatt kontakt med menigheter ut fra lokalt kjennskap så langt. Det er i stor grad frimenighetene som viser interesse. De er fleksible på hvordan avtaler kan inngås. Den økumeniske dimensjonen er interessant. Gjennom prosjekt i Ukraina kommer man for eksempel i kontakt med fire forskjellige ortodokse kirker + en rekke andre kirkesamfunn. En stor del av den internasjonale kirkevirkeligheten tilføres de norske menighetene gjennom Bibelselskapet.

Bibelselskapet speiler ikke den utviklingen av misjonsbegrepet som SMM har gjennomgått. Bibelarbeid og Bibelspredning er fremdeles begrepene. De konsentrerer seg om et smalt område av misjonsarbeid. Olav hadde vanskeligheter med å kombinere de to stillingene, for SMM og Bibelselskapet. Dette er løst ved at han i Nidaros, i arbeidet med misjonsavtaler ikke forholder seg til Den norske kirkes menigheter, bare frimenighetene.

Fra samtalen:

Kjetil Aano spurte om andre Bibelselskap som opererer internasjonalt.

Svar: Det finnes flere store, men United Bible Societies (UBS) er det største. *International Bible Society* er amerikansk basert og bare åpent for evangeliske kirker. NMS samarbeidet med dette i Mali. De har og samarbeidet med Holy Raiders om en svært parafrasert oversettelse, noe som UBS ikke ville kunne stille seg bak. *Gideon* er en annen aktør som driver med Bibelspredning. *Wicliffe* Bibeloversettere har en samarbeidsprofil med UBS. Det er også flere andre.

Knud Jørgensen: Areopagos har flyttet sammen med Bibelselskapet. I dette ligger et ønske om tettere relasjoner. De har snakket om et konkret samarbeidsprosjekt. Spennende om andre misjonsorganisasjoner også gikk inn i det. BS overlapper ofte med områder andre organisasjoner arbeider i. Det er behov for større kontakt. Kunne man ha tenkt seg en form for assosiert medlemskap i SMM ?

Rolf Kjøde: Det er greit med kontaktsamtaler. Finner det ikke problematisk at BS lager avtaler med menighetene. Ser ikke på dem som konkurrenter. Arbeider på vegne av oss alle med Bibeloppgaver. Kunne man ha gjort noe sammen i menighetene ?

Rolf Gunnar Heitmann: Vil utfordre BS til å være frimodige. Hvis de tror at arbeidet med misjonsavtaler vil utvikles, bør de være åpne om det. Konkurransen er greit - det stimulerer. Er interessert i å se på fellesprosjekter. Viktig med møtepunkt med SMM. Assosiert medlemskap eller oftere kontaktpunkt. Misjonsorganisasjonene forholder seg også til nasjonale Bibelselskap, noen ganger med økonomisk støtte. Dette er også et felt som trenger samtale/retningslinjer. Kan og ses bilateralt.

Bernt Greger Olsen: Vil kommentere noe:

Bibelselskapet har oppfattet seg så små at de ikke kan gå bredt ut med misjonsavtaler. Det betyr ikke at de ikke vil være offensive. De må se hva slags krav til oppfølging det innebærer. Er usikker på dette.

Samarbeider med misjonsorganisasjoner rundt omkring. Mye med Misjonssambandet, en del med Normisjon og med DELF i Israel. BS vet at man ofte går direkte på nasjonale bibelselskap. Det er greit. UBS er en koordinerende overbygning.

Har ikke oppfattet konkurransen, men konkurrerer i samme marked. BM er offensive og har økt inntektene 20 %. Er med å fremme fellesanliggendet: å drive misjon. Å gjøre kontakt gjennom dette forum vil være ideelt. Et aktuelt eksempel er en henvende fra Mekane Jesus kirken i Etiopia.

Arnt Jerpstad at man "ønsker ikke livet av hverandre". Men det blir konkurrerende allikevel når man selger avtaler inn mot de samme menighetene.

Tore Laugerud sa at Bibelselskapet aldri har søkt SMM om medlemskap. Det er behov for å undersøke historien nærmere på dette punktet, slik at man kan ha og formidle korrekte bilder av hverandre (se note). Han nevnte også eksempel på et lokalt samarbeid i Nordstrand menighet der menighetens bibelkontakt gikk inn i misjonsutvalget. Gjennom dette ble misjonsutvalget styrket og bibelkontakten fikk et nettverk rundt seg i

menigheten. Ikke minst ligger det til rette for et slikt samarbeid med tanke på å markere misjon i åpenbaringstiden, der Bibeldagen er en viktig søndag.

Jens Petter Johnsen sa at Dnk vil ha interesse av en tettere kontakt mellom SMM og Bibelselskapet. Det må være misjonsavtaler i menighetene. Vi trenger flere aktører for å få dette til.

SMM fattet følgende vedtak:

- 1) SMM takker for samtalen og verdsetter de ulike former for samarbeid som foregår.*
- 2) SMM ønsker å invitere til årlige samtaler mellom SMM og Bibelselskapet.*

Note:

Det finnes ingen korrespondanse med Bibelselskapet om medlemskap i SMMs arkiv. Referatene viser at dette heller aldri har vært drøftet som en sak av SMM.

I en kontaktsamtale mellom SMM og Bibelselskapet 30.10.1995 ble medlemskapsspørsmålet berørt. I det uformelle referatet fra samtalen heter det at "Bibelselskapet uttrykte et klart ønske om medlemskap i SMM, men understreket at de hadde et avslappet forhold til situasjonen som den er. En ønsker imidlertid noen treffpunkt og samarbeid om enkelting, for å se veien videre".

TL-ref

DEN NORSKE KIRKE

Den norske kirkes nord/sør-informasjon(KUI)

MKR, KISP KUI

Dato: 29.11.2006

Vår ref: 05/419-11 EHE

Deres ref:

Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité tirsdag 21.november 2006 kl. 13- 17.30 (+ middag)

Sted: Kirkens hus, Rådhusgt.1-3, Oslo – møtelokale C (Borg)

Til stede:

Kari Jordheim (leder), Toril Rusås, Britt Arnhild Lindland, Ola Smeplass, Inger Kjersti Lindvig, Jan Bjarne Sødal, Vigdis-Merete Rønning (Global Info), Mia Østergaard (KN), sak 26-29, Estrid Hesselund (sekr.)

Forfall:

Ketil Michelsen, Signe Kvamen, Svein Erik Tøndel Andersen (KN), Kristin Walstad (KUI)

Åpning v. Toril Rusås (dynamica fra Solidariske skritt om "Felleskap/ En kropp") + temasalme fra KVs generalforsamling og Kirkemøtet: Omskap, oss Gud.

Sak 21/2005: Godkjenning av saksliste og protokoll fra siste møte 9.mai 2006

Vedtak: Protokoll fra møte 9.mai 2006 og dagens saksliste ble godkjent.

Utenfor sakslisten: besøk av kirkerådets direktør, Jens-Petter Johnsen (13.15-13.45).
Her ble drøftet gjensidige forventninger og utfordringer.

Sak 22/2006: Orienteringssaker

- a) *Syng håp-arrangementer* hvor daglig leder har medvirket: Island 10.-15.5.; Lillestrøm metodistkirke 17.9.; Helgerud 17.9.; Ris 22.10 (Nord/sør-søndag); NRK-gudstjenesteoptak 27.11. (sendes 28.1.2007); Valdres folkehøgskule 1.12.
- b) Sigtuna 15.-17.6.: Foredrag på *Nordisk kvinnekongress* "Det gode livet – er å leve ansvarfullt" (v EsH). Britt Arnhild Lindland deltok også.
- c) *Økumenisk gudstjeneste* Akershus 15.10. (Fusjonsmarkering av Nye NKR). EsH var med i gudstjenesteforberelsen.
- d) *Geneve* 13.-15.9.: To dagers kontaktmøter med nøkkelpersoner innen Global Worship og Hiv&aids i KV, LVF, KEK, EAA og UNAIDS (EsH)
- e) EsH ble invitert med til *Lindisfarne, England*, med diakonirådgiverne 13.-18.okt. Kontaktskapende og lærerikt. Bidro med innspill innen internasjonal diakoni.
- f) *Trollvasshytta – RORG-seminar* 23.-24.11. Hovedtema "Peer Review" (evaluering blant likestilte partnere/organisasjoner). Inger Kjersti og Estrid deltar. Tema tas opp på neste KUI-møte.

- g) *Agape*-dokumentet + KISPs saksbehandling okt 2006 vedlagt innkallingen. KUI vil følge KISPs arbeide videre.

Sak 23/2006: KUI / Norad.

- a) Årsrapport og regnskap 2005 er godkjent av Norad (brev vedlagt innkallingen)
- b) Ny rammeavtale er innvilget for 2007-2010 (brev vedlagt innkallingen)
- c) Virksomhetsplan og budsjett 2007: sendt NORAD innen 7.nov. innenfor antydnet tildeling: 1.045.000 (vedlagt innkallingen).

Kommentarer til virksomhetsplan 2007:

Ungdoms-/nettsatsing: Ønske om å styrke ungdomsrelasjoner over nett (ungdomsportal). Ønske om kontakt med ungdomskonsulentene i bispedømmene Kontaktpersoner: Kristin Walstad og hennes barselsvikar Trude Sæle (34), Odd Erik Stendahl, ungd.konsulent i Nidaros.

Viktig å få link etablert fra www.kirken.no til www.kui.no.

Ghana kultur-turné sept: Også tenke ungdomssatsing (folkehøyskoler). Kontaktperson i Borg: Einar Tjelle.

Vedtak: Prosjektkomiteen tar brevene fra Norad til etterretning og godkjenner virksomhetsplan/budsjett for 2007.

Sak 24/2006: Regnskap pr. 31.10.2006

Regnskapsoversikt pr. 31.10. 2006 ble utlevert på møtet.

Tildeling fra Norad til "tiltak" (430.000) vil etter nåværende beregninger bli overskredet med ca 12.000, inkl. dagens bevilginger til "prosjektstøtte".

- 1) Det er viktig å synliggjøre overfor Norad at alle pengene er brukt
- 2) Evt. overskridelse på tiltakssiden tas fra egenkapitalen.

Lønns- og adm.kostnadene fra Norad-bevilgingen 2006 (570.000) vil ikke kunne dekke lønn/arb.g.a. til prosjektleder (100 % stilling) + web-redaktør (10 % stilling) i tillegg til diverse adm.kostnader.

Vedtak: KUIs prosjektkomité tar perioderegnskapet til etterretning.

Komiteen henstiller til Kirkerådet/Mellomkirkelig råd om å bidra til KUIs lønns- og administrasjonskostnader.

Begrunnelse: Mange av KUIs tiltak er integrerte deler av KR/MKR's virksomhet (oppfølging av KM-saker som hiv&aids, forbruk& rettferd, globalt gudstjenesteliv m. samarbeidsrelasjoner til økumeniske organer).

Komiteen ber om å få fordelt adm. kostnadene kvartalsvis, i stedet for et totaloppgjør ved årets slutt.

Anmerkning: retningslinjene fra Norad om fordeling for 2007 er blitt strammere:

Tiltak: 595.000 – *Lønn/adm:* 450.000

Sak 25/2006: Årets prosjekter og fremdrift

2.1.*Nettsidene:* nye nettsider er lansert. Leservennligheten har økt betraktelig. Komiteen uttrykte takk til Kristin Walstad for en god job.

2.2.*Globalt gudstjenesteliv:*

- Nord/sør-søndag 22.okt. sammenfaldende med årets TV-aksjon. Materiell i samarbeid med "Leger uten grenser" ligger ute på nettet på BM og NN.

- MR-søndag 10.desember (2.s.i adv.)i samarbeid med Aksjon håp-sekretariatet. Materiell ligger på nettet på BM og NN.

- Gudstjenesteliv på Kirkemøtet 13.-19.2006 : Fokus på hovedtemaet "En åpen kirke" + impulser fra KV-Brasil "Gud i din nåde, omskap verden". Estrid har ledet arbeidsgruppen. Gjennomført med positiv tilbakemelding fra KM-deltakere.
- Arbeidsgruppe med oppfølging av KV-materiell (bibelstoff, liturgiske byggeklosser mv): "Gud, i din nåde, omskap verden". Heftet ferdiggjøres i desember. Utgivere: Nye NKR, KUI, MKR, KN/Changemaker. (KUI-leders hovedoppgave: oversettelse av bønner, sanger og innhenting av rettigheter).
- Mikkelsmess-konferanse 24.-26.9. i Nidaros med tema "Noen må våke" (Gudstjeneste og fred, rettferdighet og vern om skaperverket). KUI leder bidro med praktisk bruksanvisning på utarbeidet materiell (workshop) mm.

2.3. Vennskapsmenigheter

Regionalt vennskapsseminar i Ålesund 12.-13.1.2007 (Møre bispedømme + Bjørgvin og Nidaros). Innbydelse var vedlagt innkallingen.

2.4. Kultur møter og besøk fra Sør :

Kunstutstilling m. billedkunstneren Azaria Mbatha, Sør-afrika: KUIs kultur-satsing nord/sør 2006. Utstilling i Kirkens hus uke 45 og 47 + på Kirkemøtet uke 46. Åpning 6.11. med kunstneren til stede + repr. fra den sørafrikanske ambassaden. Stort oppslag i Vårt Land. God respons, mange har besøkt utstillingen (tentativt 700-800). KUI har kjøpt bildet "Global View". Videre bruk av dette bilde i nord/sør-informasjon overveies.

Kulturprosjekt Ghana 2007. Terms of Reference var vedlagt innkallingen. Tre personer reiser til Ghana 19.-28.3.2007 på research (Hans-Olav Baden, Sindre og Estrid). Samarbeider med Ghana-vennshipsgruppene i Danmark om opplegg, både mars og september.

2.6. Tiår mot vold: Bygg freden! Intet nytt.

2.7. Forbruk og rettferd.

- Nasjonal arbeidsgruppe for "Miljø, forbruk og rettferd" arrangerte seminar for ressursgruppene i bispedømmene 23.-24.9. i forkant av Mikkelsmess.
- "Ny Grønn kirkebok ": referat fra arbeidsgruppemøte 7.9. var vedlagt innkallingen. Komiteen fremkom med praktiske ideer, som tas med i det videre arbeid (mobilsmykke, grønne Kristusperler, buttons). Boka kan evt lanseres sommeren 2007 på Korsveifestivalen og Ungdoms-korsvei.
- Forbruk og rettferd (1996): 10-års markering ble foretatt på Kirkemøtet i forbindelse med "handlefri uke". Nye info-brosjyrer vedlagt protokollen.

2.8. Kunnskap om Nord/Sør-spørsmål:

Hiv&aids:

- Den internasjonale hiv&aids konferanse i Toronto, august 2006: Jan Bjarne deltok pva KUI, Stig Lægdene (Tromsø) pva MKR. Stigs rapport var vedlagt innkallingen. Jan Bjarnes refererte fra konferansen og rapport ble utlevert på møtet. Begge ga uttrykk for utbytte av konferansen, og at vårt materiell (Positive og One Body) ble vel mottatt (konkret og inspirerende).
- POSITIVE på engelsk: ble utdelt i Toronto og er sendt til alle EAA-kontaktpersoner (Ecumenical Advocacy Alliance). Det arbeides fra dansk side med å få heftet utgitt på UNITAS forlag, Danmark.
- "One Body"/ "En kropp"(Norden-FOCCISA). Heftene foreligger på norsk og blir lansert i de store byer frem mot 1. desember. Nidaros: gudstjeneste og lørdagsseminar m. 70 deltakere. Har hatt fagdag for diakoner om hiv & stigmatisering. Skal ha Ungdomsting februar 2007 med tema hiv&aids.
- Oslo: seminar 22.11. med 40 deltakere. Flere initiativ i Bodø, Tromsø, Agder, Stavanger.
- Stoff til Verdens aidsdag 1. desember er sendt ut og ligger på www.kui.no
- Møte i Norden-Foccisa core group (ansvarlig for One Body-materiellet) 28.-29.11. i Oslo.

Jan Bjarne og Estrid deltar.

2.9. Prosjektstøtte (se sak 26/2006)

2.10. Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål:

"Solidariske skritt":

Hovedtema på kateketleir i Borg bispedømme 21.-23.8. som dessverre måtte avlyses pga for få påmeldte. Det arrangeres en alternativ fagdag i januar 2007.

2.11. Kompetanseheving. Se under sak 22/2006 (Geneve, Lindisfarne, Trollvasshytta).

2.12. Internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning (se sak 27/2006)

2.13. Nettverk: RORG: Estrid informerte om styrearbeid, Trollvasshytta-seminar 23.-24.11. + møte med nyansatt RORG-konsulent 22.8. (Tor Kjetil Edland)

Sak 26/2006: Søknader om prosjektstøtte

a) *Søknad om støtte til Globaliseringskonferansen okt. 2006.*

Ettersom forrige møte i sept. ble avlyst, behandlet KUI-AU saken og fattet flg. vedtak:

Vedtak:

Det bevilges kr.10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan (2.8. Kunnskap om nord/sør-spørsmål).

b) *Søknad fra Kirkens bymisjon i Trondheim om støtte til "En kropp"-seminar*

Ettersom forrige møte i sept. ble avlyst, behandlet KUI-AU saken og fattet flg. vedtak:

Vedtak:

Det bevilges kr.5.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan (2.10. Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål).

c) *Søknad fra Norges Kristelige Student- og skoleungdomslag (Bergen) om støtte studentvennskapsprosjekt Kirgisistan*

Ettersom forrige møte i sept. ble avlyst, behandlet KUI-AU saken og fattet flg. vedtak:

Vedtak:

Det bevilges kr.10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan (2.3. Vennekapsamarbeid).

d) *Søknad fra menigheter i Haugesund om støtte til "Barn er Bra"-festival (vedlagt innkallingen)*

Det ble sendt en søknad allerede i juni, som aldri har kommet frem til KUI. Derfor denne nye/gamle søknad.

Vedtak:

Det bevilges kr. 10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan (2.4. Kulturmøter og besøk fra Sør og 2.8. Kunnskap om nord/sør-spørsmål)

- e) *Søknad fra Hafslund, Skjeberg, Ingedal og Ullerøy menigheter (Borg) om støtte til "Musikalsk konfirmantsamling med tema fred, menneskerettigheter og glemte kriser"*

Vedtak:

Det bevilges kr. 7.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer og virksomhetsplan (2.2. Globalt gudstjenesteliv og 2.8. Kunnskap om nord/sør-spørsmål). Det oppfordres til å sende digitalt reportasjestoff, som kan videreformidles på KUIs nettsider.

- f) *Søknad fra Grønnåsen menighet (Tromsø) om støtte til reise til Malawi for å etablere vennskapsmenighet*

Vedtak: søknaden avslås ut fra retningslinjene for tildeling av informasjonsstøtte. Det kan ikke gis støtte til reisevirksomhet fra Norge til et annet land (kun informasjonstiltak i Norge). KUI anser prosjektet som viktig, og menigheten oppfordres til å komme tilbake med ny søknad med fokus på lokalt informasjonsarbeid.

Sak 27/2006: Strategi for internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning

Se sak 18/2006 – siste referat.

Ny dato for seminar: 20.april 2007.

Kjell Nordstokke har gitt tilsagn om å holde innledningsforedrag med hovedvekt på utfordringer innen internasjonalt sosialt/diakonalt arbeid – relatert til utdanningsinstitusjoner/læreplaner. Kari la frem utkast til brev. Brevet justeres og sendes ut før jul. Endelig program ferdiggjøres og sendes ut i februar 2007.

Estrid undersøker om det er temaer fra årets kirkemøte som må reflekteres i programskissen.

Sak 28/2006: Viktige fokus-felt fra komiteens medlemmer

Kirkens Nødhjelp: Mia Østergaard orienterte om fasteaksjonen 2007 "Forglem megei". Presenterte fasteaksjonspermen med fokus på glemte kriser (ex. Burma, Darfur) og klima (ex. Kenya, Guatamala). Dør-til-dør-aksjon er tirsdag 27.3.2007.

Sak 29/2006: Eventuelt og møteplan for 2007

Vedtak:

Ti 13.mars kl.12 – 16.30

Fre 20.april : Fagdag *Internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning*.

Ti 15. mai kl.12 – 16.30

Ti 18. september kl.12 – 16.30

Ti 20.november kl.13 – 17.30

PS: Estrid har ferie 5.-13.12. og er på studietur/retreat til Taizé med avdeling for økumenikk og internasjonale spørsmål 14.-17.12.

GOD JUL!

Med vennlig hilsen

Kari Jordheim /sign/
Leder av KUIs prosjektkomité

Estrid Hessellund
prosjektleder KUI

Protokoll fra møte i den katolsk-lutherske samtalegruppen 16.5.2006 KATLUSA

Tilstede: Gerhard Schwenzer
 Forfall: Åse Cameron, Bernt Eidsvig

Biskop Kvarme åpnet med andakt og bønn.

KATLUSA 1/2006

Kommentar til sak KATLUSA 7/2005 Protokoll fra møte 20.5.2005: Riktig navn er K. Krogh-Tonning.

Vedtak: Protokollen godkjent

KATLUSA 2/2006 Orienteringssaker

Vedtak: Tas til orientering.

KATLUSA 3/2006

Den katolsk-lutherske samtalegruppen gratulerer Arne Kirsebom med utnevnelsen til generalvikar i DKK.

Orientering fra DKK:

- medlemsregister: Brevene fra fylkesmann om tilhørighet til Dnk sendes ut for tiden.
- Staten burde ikke belaste DKK for dobbeltregistreringen. Vi må finne en bedre løsning slik at ikke folk automatisk havner i medlemsregisteret hos Dnk. Bevisbyrden burde ikke ligge hos det enkelte medlem. Dette er et akutt problem.
- Avgjørelsen for etablering av presteseminar er tatt. Et av de gjenstående spørsmål er hvor mye som kan tilbys av studiegangen innenfor universitetsmiljøet i Oslo.
- Mange av gjestearbeiderne er polske og trenger sjelesorg mens de er i Norge. I perioder fordobles antall katolikker i Norge på grunn av at det er mange gjestearbeidere med midlertidig opphold i landet.
- Spannende endringsprosesser i den katolske kirke på grunn av den store innvandringen.

Samtalegruppen ber biskopene om å skrive et brev til myndighetene om opprydding i forhold til medlemsregisteret (se vedlegg)

Orientering fra Dnk:

- homofilisaken (drøftes på møtet i KATLUSA høsten 2006)
- sterk fokus på spørsmålet stat-kirke
- høringsbrev som går til alle menigheter i Dnk i denne saken
- Brevet skaper en del debatt. 2500 høringsinstanser
- Saken skal opp på KM i høst, der bispedømmerrådenes hørings svar skal foreligge

- Kommentarer fra DKK:
- Uheldig med medlemskontingent- dette ville gjøre kirken til en "klubb".
- DKK etablerer en gruppe som skal arbeide med spørsmålet og avgi et hørings svar. Løsningen skal bli til det beste for hele kristenfolket i Norge.
- Statskirkeordningen er en anakronisme, men formen for fremtidig arbeid er viktig. Kirken skal fortsatt ha en mulighet for å influere samfunnet. Det er også i DKKs anliggende. Det viktige er at det kristne budskapet forblir levende i folket.
- Viktig at ikke Dnk faller fra hverandre i en masse små retninger. Ingen er interessert i det.

Kommentarer fra Dnk:

- Bakkevigutvalget: Religionsfriheten er styrende. Prinsipiell tenkning om religionsfrihetsbegrepet- sett i relasjon til statens verdi.
- Dersom stat- kirke skilles, har Dnk en organisasjon som er laget for helt andre forhold. "Skilsmisse" forutsetter en oppbygging av en ideologi og en kultur som gir kirken en mye mer robust status og internkultur enn det vi har per dag, i stor avhengighet av staten. Vi kan muligens lære noe fra andre kirkesamfunn i Norge i dag som har en langt mer uavhengig status.

Andre områder til orientering fra Dnk:

- Gud i storbyen: Vår kirke er bygget opp med utgangspunkt i det gamle bygde-Norge. Nå lever vi i en urban kontekst. Prosjekt: Jobbe med trender og tendenser i storbyen. Evangelisering og fellesskap i storbyen. Organisasjon og struktur i kirken i storbyen.
- Hvor er det kirkelige nærvær i de urbane sentre? Samarbeid med en rekke grupper og organisasjoner. Ungdomskatedral, gatekapell, hva gjør vi med hele Nydalenområde i skjæringspunktet mellom tre geografiske menigheter, både tenke gjennom situasjonen
- Eks. studentprest. Ingen geografisk menighet. Dnk har en utfordring å se mennesker utenfor den geografiske menigheten.
- Eks. Trefoldighetskirken: både soknekirke og sentrumskirke. Per Arne Dahl engasjert som sentrumsprest i 50 %; blant annet for å trekke en del mennesker til gudstjeneste og for å bidra til å lage en annen gudstjeneste/liturgi. Diakonalt arbeid sammen med bydelen; å lage et værested for bostedsløse, narkomane etc., som får et måltid hver lørdag. Menighet som tar vare på trosfellesskap og har evne til å kommunisere med vanlige folk.
- Mariahuset representerer nå et katolsk-luthersk økumenisk fellesskap. Katolikker og lutheranere lever sammen i et fellesskap som er preget i høy grad av spiritualitet.

KATLUSA 4/2006 utsettes til høsten

KATLUSA 5/2006 "Spiritualitet og vår felles kristne arv"

Innledning ved Gerhard Schwenzer (se vedlegg)

Schwenzer understreket spesielt Luthers individuelle anfektelse, og Kristus-sentrettheten i Luthers tro. Troen er helt og holdent guds gjerning.

Kommentarer fra gruppen:

- Mange katolske forskere sier at Luther oppdaget den ekte kjernen i vår felles trosarv. Schwenzer tegner bilde av Luthers anfektelse. Hvordan er bildet av den nådige gud i det fromhetsliv som preger den katolske kirke?
- Mange lutheranere er blitt stående i Luthers teologi *før* den omveltende erkjennelsen kom. Fokuserer for mye på erkjennelsen av mennesket som fordervet. Katolikkene

fokuserer på erkjennelsen av den sene Luther- i Kristus er vi blitt nye, vi blir gjenskapt gjennom sakramentene. Den katolske troen er friere og gladere. Tendenser i Lutherdommen: For mye fokus på menneskets fordervethet. Katolsk tro: Vi eier nå den rettferdighet vi får av Gud. Derfor kan jeg på en helt annen måte være åpen og glad. I det at vi er blitt helt gjenskapt kan og må vi gjøre noe. Med Guds kraft og den Hellige Ånds bistand kan vi gjøre noe. Det finnes en forskjell i mentaliteten mellom katolikker og lutheranere.

- Kontroversiell tolkning av forskjellen mellom katolsk og luthersk fromhetsliv ved å si at den lutherske forståelsen av Luther stanser ved hans før-reformatoriske erkjennelse, mens den katolske kirken følger hans reformatoriske erkjennelse. Hvis man bare ser på det sekvensielle hos Luther, feiltolker man. Man må også se det samtidige parallelt med det sekvensielle. Simul justus et peccator. Coram hominibus. Tvetydighet i den lutherske tradisjonen.

- Ortodoksien har gjort noe med Lutherforståelsen. Setter aksenten mye sterkere på den første delen av prosessen.

- Ortodoksien la stor vekt på skapelsesdimensjonen- glad og frodig skapelsesteologi. Den sekvensielle modellen kommer først og fremst med pietismen- ordo salutis. Ortodoksien er på en måte friere enn pietismen i Luthertolkningen.

Innledning ved Ole-Christian Kvarme (se vedlegg)

Hva hadde skjedd om Luther hadde møtt Ignatius?

- Ignatius kjent for motreformasjonen og åndelige øvelser
- Grunnstrukturen i de 4 uker- leves fortrinnsvis i stillhet
- 1. mitt liv og Gud- sorg over synd og takk til Gud
- 2. Jesu liv- daglige meditasjoner over Jesu liv
- 3. korsveien- vandring til korset og styrke kjærligheten til Jesus
- 4. vandring i oppstandelsens liv- glede

Konkrete anvisninger for egne holdninger og konsentrasjon

Styrke og utvikle det kristne liv

4 bønnetimer

Bibelske meditasjonstekster for hver dag

Bredde av positiv skapelsesteologi i øvelsene

Veiledning til å bedømme "åndene"- det som beveger seg i ens eget liv

Kjenne avmakten i ens eget liv og bevare ydmykheten, gi akt på egen atferd

1. takk til gud for både skaperverk og frelse/ freden ved Jesu kors
2. viktig: samling av bibeltekster. Frodig bruk av lectio divina
3. møtet med egne liv og omgivelser

Luther og Ignatius representerer fruktbar komplementaritet

Fra samtalen:

- Luther og Ignatius har begge mye å si til oss i dag
- Stor ulykke at reformasjonen splittet kirken
- Hva hvis de hadde møtt hverandre?
- Veldig forskjellig mentalitet hos Luther og Ignatius. Hos begge en kristosentrisk spiritualitet som antakeligvis ville ført til at de ville funnet hverandre. Begge var påvirket av middelalderens mystikere
- Kontekstualisere spiritualiteten kan være en utfordring

- Ville katolikker synes at det er lurt at lutheranere bare adopterer hele Ignatius' spiritualitet?
- Ignatius og Luther ville være veldig forskjellige personlighetstyper- "ubehøvlet tysker" mot "adelsmann fra Sør-Europa"
- Asketisk drag ved det ignatianske som ikke finnes hos Luther. Ignatius som "katolsk pietist"
- Skaperverket som peker mot Kristus hos Ignatius, mens hos Luther har skaperverket egenverdi i seg selv. Uforbeholden glede over skaperverket. Skaperverket stilles fritt og belastes ikke ved å ha så mange religiøse funksjoner.

Vedtak:

1. Saken drøftet
2. Foredragene følger protokollen som vedlegg

KATLUSA 6/2006

Møte 21.11.2006 Hovedtema: Homofili

Innledninger ved Arne Kirsebom og Einar Vegge

2 alternative datoer for 2007

Onsdag, 9.mai 2007

Torsdag, 12.april 2007

Møtet 21.11.2006 finner sted hos Den katolske kirken, klokken 10.30-15.

KATLUSA 7/2006 Eventuelt

Ingen saker til Eventuelt.

LUTHERSK MØTE MED IGNATIANSK SPIRITUALITET

(Merknad til medlemmene av Katlusa: Det som følger er en redigert og noe bearbeidet versjon av det som muntlig ble fremført i vårt siste møte.)

I de siste par år har jeg lekt med tanken: Hva hadde skjedd i kirkens historie om Martin Luther hadde møtt den noen år yngre Ignatius av Loyola, grunnleggeren av jesuitt-ordenen? Jeg kan se dem for meg:

- På den ene side augustinermunken som kjempet seg frem til en dypere forståelse av rettferdiggjørelse ved tro alene, av Kristus alene, nåden alene og Skriften alene. På den annen side den spanske ridder som i 1521, omtrent samtidig med riksdagen i Worms, på sitt sykeleie leser en av samtidens beskrivelser av Jesu liv og gjennomgår en omvendelse som resulterer i et dypt ønske om å tjene Herren Jesus og leve med sine tanker, ord og gjerninger til Guds ære alene.

- På den ene siden den lutherske reformator som fremholder simul justus et peccator (samtidig rettferdig og synder), men som også sier: "Oratio, meditatio et tentatio faciunt theologum" (Det er bønn, meditasjon og prøvelse som skaper den rette teolog). På den andre side jesuittenes grunnlegger som gir sine etterfølgere "åndelige øvelser" (ejercicios espirituales) som begynner med dyp syndserkjennelse og fortsetter med bønnens meditative vandring sammen med Jesus.

Hva hadde skjedd om Luther og Loyola hadde møtt hverandre? Jeg stiller spørsmålet, ikke fordi jeg her skal gi et nytt bidrag til en fiktiv historieskriving, men fordi et enkelt bilde av de to – med elementer fra deres liv og deres teologiske engasjement – inviterer til å oppdage mer av det vi har felles som lutherske og katolske kristne i dag.

Med utgangspunkt i et møte med ignatiansk veiledning ved Peter Faber Kolleg i Berlin vil jeg i dette bidrag forsøke å tegne et bilde av den spiritualitet som ligger i Ignatius av Loyolas "åndelige øvelser" og gi noen korte kommentarer underveis og i en avsluttende oppsummering.

1. Ignatius og hans "åndelige øvelser"

Ignatius av Loyola (1491-1553) kom fra en adelig, baskisk familie og ønsket i ung alder å gjøre karriere i det militære. Men under et slag ved Pamplona i 1521 ble han skadet i et ben, noe som umuliggjorde videre tjeneste i hæren. I det påfølgende sykeleie leste han en av samtidens beskrivelser av Jesu liv, sammenstilt av den tyske kartusianer Ludolf av Sachsen, og Den gylne legende av Jacopo de Voragine om Augustin, Dominicus og Frans av Assisi. Senere kom også Imitatio Christi av den tyske mystiker Thomas av Kempen til å prege ham. Men det var i første rekke møtet med Jesu liv i gjenfortellingen av evangelets beretning som ført Loyola inn i omvendelse

og et ønske om å tjene Herren Jesus og å leve med sine tanker, ord og gjerninger til Guds ære.

Allerede under sin rekonvalesens begynte Ignatius å gjøre opptegnelser fra Jesu liv, og under et lengre opphold i Manresa (1522-23) begynte de åndelige øvelsene å ta form. Men det var først tolv år senere, i 1535, at en fullstendig tekst og et helhetlig opplegg var ferdig. To av de mest karakteristiske meditasjonstema i de "åndelige øvelser" gjelder Kristi rike (eller: herredømme) og "de to bannerne" – Kristi banner med kjærligheten til Gud og mennesker og djevelens banner, han som er "menneskehetens fiende". De "åndelige øvelser" vil være en hjelp for dem som ønsker å vandre under Kristi banner og leve "med det samme sinnelag som var i Jesus Kristus". Fra Ignatius' side var de beregnet til en allsidig bruk, men særlig for dem som søker en dypere og mer omfattende tjeneste og kjærlighet til Gud.

Martin Luther etterlot seg et lite bibliotek av skrifter. Fra Loyolas hånd har vi primært hans "åndelige øvelser", en selvbiografi i form av en pilegrims beretning, hans opptegnelser for jesuitt-ordenen og en rekke brev. En kan neppe overdrive den betydning som Ignatius' øvelser har hatt i den katolske kirke gjennom tidene. I 1948 ble det anslått at de var trykt på forskjellige språk i 4.500 utgaver med et opplag på over 4.5 millioner, og i løpet av de siste tyve år har det vært en betydelig renessanse for dem – også i protestantiske og evangeliske kretser.

Når en tar et blikk inn i teksten til Ignatius' øvelser, virker de enkelte øvelser kompliserte – med sine mange punkter og underpunkter. En som på egen hånd beveger seg inn i øvelsene og vil gjennomføre dem, kan lett gå seg vill. Teksten er derfor primært beregnet på "exersis-mesteren" eller veilederen, og i dag forholder ignatianske veiledere seg relativt fritt til mange av enkelthetene i Ignatius' opplegg, men følger strukturen. En erfaren veileder vil også i stor grad ta hensyn til den enkeltes situasjon og utvikle sin veiledning i takt med den enkeltes vandring. I det følgende vil jeg først gi en allmenn presentasjon av grunnstruktur og innhold i øvelsene og dernest noen enkeltheter som karakteriserer den ignatianske spiritualitet.

2. En meditativ vandring – bønn, bibel og Jesus-fromhet

Ignatiansk veiledning kalles i dag ofte bønneveiledning. Ett av Ignatius' hovedanliggender er at det som forandrer oss, ikke så mye er viten, men erfaring, og hans metode i veiledningen er enkel: Det handler om å gi tid til stillhet i bønn. I denne stillhet skal en ikke bare be til Gud om noe, men gi Gud anledning til å svare. Det kalles "lyttende bønn" – i stillheten å lytte til Guds røst og høre hva Gud har å si til den enkelte. Det handler om å merke seg det som i stillheten vekkes av tanker og følelser, og så bringe dette frem i samtale med en veileder. Ved å gi rom for våre erfaringer med Gud i livet kommer vi på sporet av våre dypeste lengsler og Guds nærvær i våre liv.

Bønn og Bibel

Mens denne bønneveiledning i dag står i fokus i ignatiansk veiledning, legger Ignatius selv i sine "åndelige øvelser" også sterk vekt på "den hellige lesning" – på lesing av Guds Ord og særlig evangeliets fortellinger om Jesus. Det er en

spiritualitet preget av bønn, bibel og Jesus-fromhet. Ignatius gir også konkrete anvisninger for bønn og bibellesning i stille meditasjon og kontemplasjon:

- Når en begynner en bønnetime, skal en først stille seg et skritt fra stedet der en skal meditere, og takke Gud for hans nærvær og samtidig bøye hodet eller overkropp i ydmykhet og ærefrykt for hans nærvær.
- Dernest skal en be en forberedende bønn – om at Gud vil gi meg sin nåde slik at alle mine tanker, ord og gjerninger må tjene hans rike og bli til ære for hans navn.
- Når en begynner meditasjonen skal en også be Gud om å gi en det ens hjerte nå ønsker og håper på – gjerne sorg over egen synd og takknemlighet til Gud for hans store nåde, gjerne en bønn om større kjærlighet til Jesus og etterfølgelsen i hans fotspor.
- Når en så leser den bibelske meditasjonstekst, skal en gjøre det sakte, og så skal en se stedet og begivenheten for sitt indre øye og samtidig se seg selv nærværende i det som berettes. Dette skal munne ut i en samtale med Jesus selv.

Ignatius gir også anvisninger for tankens konsentrasjon når en legger seg til å sove om kvelden og når en står opp om morgenen, parallelt til Luthers ord om at en skal gjøre korsets tegne over seg selv når en legger seg om kvelden, og når en står opp om morgenen. Det er i forlengelsen av dette den jesuittiske tradisjon har formulert ”Den kjærlige oppmerksomhets bønn” for kveldens siste minutter før en sovner inn – med en stille og sakte revy av dagen som har gått: da skal en ikke være rask til å dømme, men fremfor alt takke Gud for dagens velsignelser, men så også bekjenne egen synd og identifisere det som kunne vært gjort annerledes.

De fire uker – vandringen med Jesus

Ignatius’ øvelser har et opplegg som strekker seg over fire uker. Tidsaspektet er imidlertid ikke fastlåst, heller ikke den ytre ramme for øvelsene. Loyola selv anbefalte at de ble gjennomført i stillhet, men la også til rette for at de kunne gjennomføres parallelt med det daglige arbeid. Da kunne også øvelsene strekke seg over et lengre tidsrom, men fremdeles med et fokus på fire perioder. I dag tilbys ofte retreatar på åtte dager, med en fortettet vandring gjennom periodene.

I et klassisk opplegg for de fire ukene, skal en hver dag sette av fire bolker på en time hver til bønn, bibellesning og meditasjon. De fire ukene har så sitt distinkte forhold og målsetting:

Den første uken kan ha overskriften: *Mitt liv og Gud*. Det er en uke som fremkaller sorg over synd og uorden i eget liv i møte med den hellige Gud, men også en takk til Gud for hans velsignelser i egen livshistorie og for hans nåde og barmhjertighet. Denne uken gir rom for den enkeltes lengsel etter Gud og Guds lengsel etter oss, og en overgivelse av eget liv til Jesus Kristus som frelser og forløser.

Den andre uken kan ha overskriften: *Jesu liv*. Den begynner med Jesu kall til å følge ham og tjene ham i utbredelsen av hans rike. De daglige meditasjoner

fokuserer på inkarnasjonen og Jesu barndom og skjulte liv (oppveksten i Nasaret) og på Jesu offentlige gjerning. Målet for denne uken er å skape en indre kjennskap og kjærlighet til Jesus som resulterer i et ønske om et liv i Jesu etterfølgelse.

Den tredje uken gir jeg overskriften: *Korsveien*. Den følger Jesus de siste dagene i hans vandring til korset – pasjonshistorien. Denne uken gir rom for sorgen over egen synd med fokus på hva vår frelse kostet Jesus, men sikter også primært mot å styrke kjærligheten til Ham og valget å følge ham.

Den fjerde uken kan så ha overskriften: *Vandring i Oppstandelsens rike*. Denne uken preges av meditasjoner over Den Oppstandne som viser seg for disiplene, og har som mål å gi rom for gleden over Jesu herlighet og seier, en uselvvisk kjærlighet og tillit til Jesus som trøsteren som sier: "Frykt ikke!"

Det rom som Ignatius i sine øvelser og den ignatianske veiledning gir til menneskets erkjennelse og lengsler kan umiddelbart synes å stå i kontrast til en klassisk luthersk antropologi. Dette punkt ville nok stått sentralt i en samtale mellom Martin Luther og Ignatius av Loyola. Men jeg ville undres om de likevel ikke hadde funnet hverandre i forståelsen av menneskets møte med den hellige Gud, den fundamentale syndserkjennelse og den fundamentale nåde i Jesus Kristus og i hans etterfølgelse. Med den vekt som de "åndelige øvelser" legger på bønn, bibel og en distinkt Jesus-fromhet representerer de også en spiritualitet som overlapper med en fromhetstradisjon som har hatt sin tydelige plass i lutherske kirker.

3. Innspill til vandringen

I løpet av øvelsene gir Ignatius flere *innspill av prinsipiell karakter*, innspill som skal styrke den enkeltes *vandring med Gud*. I innledningen til øvelsene har Ignatius et avsnitt som heter: *Prinsipp og fundament*. "Mennesket er skapt for å prise, ære og tjene Herren vår Gud, og derved til å frelse sin sjel." I forlengelsen av dette utsagn understrekes også at alt på jorden er skapt med dette for øye, at det skal hjelpe mennesket til å oppfylle denne bestemmelse.

Umiddelbart kan dette for en luthersk teolog høres ut som en type "meritums-teologi", at mennesket gjør seg fortjent til frelse, og også at skapelsesteologien her innsnevres med manglende syn for at Gud skaper mennesket for at det skal være menneske. I min gjennomlevelse av øvelsene har jeg imidlertid kommet til at dette vil være en feiltolkning. Det er gjennom øvelsene overveldende tydelig at frelsen er av nåde alene for Kristi skyld, og det er en bredde av positiv skapelsesteologi i disse øvelsene. Det som gjennomsyrrer øvelsene er at våre liv skal leves av Guds nåde og til Guds ære, og at menneskets frihet ligger i denne livsorientering: *sola gratia – soli deo gloria*.

Ydmykhet

I den andre uken fremtrer *ydmykhet* som et av de karakteristiske trekk ved Jesu liv. Den som gir seg inn i hans etterfølgelse, preges av hans ydmykhet – og dermed av indifferens i forhold til rikdom eller fattigdom, ære eller vanære, et langt eller kort liv. Det avgjørende er å leve og velge til Guds ære i hans

etterfølgelse. Ignatius stiller så opp tre former eller grader av ”ydmykhet” i den kristnes liv:

- Den første grad handler om den ydmykhet som har sin basis i Guds nåde og i frelsen, og som samtidig innebærer lydighet mot Gud og et ønske om å leve etter hans bud.
- Den andre grad innebærer den nevnte indifferens og personlige valg som uansett skal tjene Guds ære.
- Mens den tredje grad innebærer en slik intimitet i forholdet til Jesus at en velger fattigdom med Jesus i stedet for rikdom, for å bli ham mer lik.

For en luthersk kristen kan denne oppdeling i grader av ydmykhet virke problematisk. I luthersk tradisjon vil vi alltid bære med oss en viss skepsis i forhold til en gradering av troens liv. I rammen av Ignatius’ ”åndelige øvelser” har jeg imidlertid ikke opplevd denne distinksjon primært som en klassifisering, men som en hjelp til vekst i det kristne liv – av Guds nåde, til Guds ære.

Valg i eget liv

I forlengelsen av distinksjonen mellom de tre former for ydmykhet gir også Ignatius veiledning for hvordan en skal foreta *valg i eget liv*. Det fundamentale utgangspunkt er at valget må stå mellom ting/ forhold som en gode i seg selv, eller som vi forholder oss indifferente til – da det som er ondt og mot Guds vilje i seg selv er utelukket. Han foreslår to metoder for å treffe et valg:

- Den første metode innebærer at en ser for seg den konkrete valgmulighet og vurderer hva som mest vil tjene til Guds ære. Så skal en be Gud om å bevege ånd og vilje og ta en beslutning for det som mest tjener hans ære. En skal samtidig bruke egen fornuft i denne vurdering, og når beslutningen er tatt, igjen legge den frem for Gud og be ham om å bekrefte den.
- Den andre metode for å treffe et valg er først å kjenne på at den kjærlighet som beveger meg, er fra Gud og til hans ære. Dernest skal en tenke seg en ukjent person i samme valgsituasjon og fortelle vedkommende hva som er til Guds større ære, og tilsvarende tenke seg selv på sin dødsseng og dernest for Guds trone på dommens dag og vurdere hva en da ville valgt for å gi Gud større ære.

Å bedømme åndene

På overgangen mellom andre og tredje uke gir Ignatius veiledning for å kunne *bedømme åndene* eller de bevegelser som gjør seg gjeldende i ens sjel.

Ignatius har i alt 22 punktvisse anvisninger, og det vil føre for langt å gjengi alle disse. Men noen av punktene tar jeg med for å gi inntrykk av ignatiansk veiledning og spiritualitet:

- Fienden bruker den sanselige lyst for å binde til seg dem som går fra synd til synd, mens den gode ånd hos disse vekker ens samvittighet til anger ved dømmekraften i ens egen fornuft.

- Hos dem som derimot ønsker å rense seg for sine synder og gå fra det gode til det bedre i tjenesten for Gud, skjer imidlertid det motsatte: Her oppmuntrer den gode ånd, gir glede og gråt, trøst og fred, mens den onde ånd forårsaker tristhet, bekymring og angst.
- Det er Guds natur å bringe sann glede til sjelen og fri den fra sorg og forstyrrelser fra fienden, mens fiendens natur er å bekjempe dette. En kristen vil derfor alltid befinne seg i bevegelse mellom en situasjon med åndelig trøst fra Gud, når sjelen tennes til kjærlighet, og avmakt, når den onde ånd angriper og skaper et mørkt sinn, forvirring av tanken, hang til de lavere ting og mangel på kjærlighet.
- Når en kjenner avmakten i eget liv, skal en holde fast på Guds frelsende nåde og be om Guds hjelp til å stå imot fristelsene. Når en kjenner trøstens glede og frimodighet, skal en bevare ydmykheten og også gi akt på egen adferd.
- Men det er også viktig å være seg bevisst at den onde ånd ofte kan komme i form av en lysets engel og foreslår gode ting som den til slutt vil bruke for å fange oss i sin makt. Det er viktig å gi akt på våre tanker og handlinger – om både begynnelsen, veien/ prosessen og enden er av det gode og til Guds ære.

Noe av dette stoffet kan virke fremmed når en i dag kommer fra norsk kristenliv og kirkevirkelighet. Men denne veiledning konkretiserer den *discretio spiritualis* som vi også i luthersk pastoral-teologi har tradisjon for, og som har hatt sin plass i mye av den sjelesorg som har vært drevet i norsk, luthersk og pietistisk tradisjon. Det er ikke minst på dette punkt jeg tenker at Luther og Loyola ville ha funnet hverandre, også i den dynamiske spenning som ligger i det lutherske dictum ”simul justus et peccator”.

Å vokse i kjærlighet

De åndelige øvelsene i løpet av de fire ukene munner ut i en oppsummerende meditasjon som skal følge en ut i hverdagslivet. Den har overskriften: *Betrachtungen um Liebe zu erlangen*, eller *Contemplation to attain Divine Love*. På norsk vil jeg si: *Betraktninger for å vokse i Guds kjærlighet*. Ignatius foreslår en bevegelse i fire trinn.

- Først en meditasjon over Guds store nåde og alle de velsignelser og goder Gud har gitt meg – med skapelsens gaver, frelsens gaver og de særskilte gaver og evner han har gitt meg. Hvor mye Gud ønsker å gi meg av seg selv, - og dernest hva jeg ønsker å gi Den Allmektige tilbake: meg selv og alt jeg eier.
- Det andre er å grunne på hvordan Gud er nærværende i sitt skaperverk. Han gir elementene deres væren, plantene deres liv, dyrene deres følsomhet og menneskene forståelse. Slik bor han også i meg og gjør meg dertil til sitt tempel, slik han har skapt meg i sitt bilde. Så skal jeg grunne på hans nærvær rundt meg og i meg, og på hva jeg gir ham.
- Det tredje er å grunne i ett og alt på at Gud arbeider for meg – i skapelsens og gjenløsningens rike, og hvordan jeg gir et gjensvar på denne kjærlighet.
- Det fjerde er å grunne på hvordan alt er en gave fra Gud, og at min kraft med alle dens begrensninger likevel gjenspeiler hans allmakt, og likeså den rettferd og godhet, miskunn og kjærlighet som finnes iblant oss.

Når en leser disse betraktninger, opplever nok en luthersk teolog at de har et annet språk og en annen mentalitet enn det en finner hos reformatoren Luther. Det perspektiv som Loyola bretter ut med hensyn til menneskets lengsel og Guds nærvær i menneskers liv, er annerledes. Ikke desto mindre har også Loyolas distinksjon mellom skapelsens og gjenløsningens rike, og betoningen av at Gud i begge henseender arbeider til menneskets gode, har også sin parallell hos Luther. Det ligger en pastoral visdom og varme i disse betraktninger som både berører og utfordrer.

4. Oppsummerende – ignatiansk spiritualitet

Med det som er beskrevet i det foregående, har jeg ønsket å tegne en enkel og naken profil av den spiritualitet som kommer til uttrykk i Ignatius' "åndelige øvelser". Beskrivelsen er på ingen måte fullstendig. Jeg har blant annet bevisst utelatt en omtale av bilder og metaforer – blant annet i tilknytningen til "Kristi banner" og "djevelens banner" - som tydelig hører hjemme i 1500-tallets virkelighetsforståelse. Jeg har heller ikke gått inn i en teologihistorisk analyse med referanser blant annet til den middelalderske mystikk. Jeg har valgt å fokusere på sentrale innholdsmessige elementer som er konstruktive for en luthersk-katolsk samtale om kristen spiritualitet i dag. Oppsummerende vil jeg trekke frem følgende fire punkter.

1. Mens Martin Luther ble kirkelig reformator og har etterlatt oss et kirkelig, teologisk og pastoralt forfatterskap som er preget av enorm bredde, ble jesuittordenens far en fornyer av det åndelige liv – med en smalere fokus på troens og livets fordypning. I innledningen til sine øvelser sier Ignatius: "Nicht das Vielwissen sätigt die Seele, sondern das Verkosten der Dinge von innen her." (Det er ikke kunnskapen om de mange ting som tilfredsstiller sjelen, men det å verdsette dem innenfra). Dette dictum har fått en latinsk kortform: Non multa, sed multum – ikke de mange ting, men mye av det som teller. I den ignatianske veiledning og i ukene med de åndelige øvelsene får en konsentrere seg om det enkle og nære, både i evangeliet og i eget liv.
2. Med den vekt som Loyolas øvelser legger på bønn og bibellesning, og med deres tydelige Jesus-fromhet, tenker jeg at Luther med sin fokus på "oratio, meditatio og tentatio" også ville ha hatt sans for disse øvelser som en hjelp til fordypning i tro og tjeneste. Det er elementer her både i menneskesyn og gudsforståelse som inviterer til drøfting i skjæringspunktet mellom luthersk og katolsk kristendomsforståelse. Men når en kommer fra en norsk, luthersk og til dels pietistisk tradisjon, vil en lett kjenne seg hjemme i disse øvelser og i en spiritualitet med bønningen og evangeliens Jesus-fortellinger som sentralnerve.
3. Loyolas praktiske veiledning i tilknytning til "den hellige lesning" (lectio divina) fornyer ikke bare en gammel arv i kirken, men gir også verdifulle impulser til en fornyet bibellesning i en luthersk og økumenisk kontekst i dag. Jeg tenker da særlig på det som fremheves med stillheten som en nødvendig forutsetning, på invitasjonen til å gå inn i den bibelske fortelling, på det å bruke sansene og å gå inn i en dialog med Jesus og det bibelske persongalleri.

4. Endelig ligger det en befriende helhet i Ignatius' utgangspunkt at vi er skapt for å leve av Guds nåde til Guds ære, og når han samtidig sier at vi skal "søke Gud i alle ting". Dette utfordrer til å tenke helhetlig om eget liv og egen tro. Ikke i form av ansent og overdreven fromhet, men med den glade takk til Gud for at han både i sitt skaperverk og i frelsens historie arbeider for oss. Freden ved Jesu kors og gleden over hans oppstandelse gir en ny tillitt til Gud og til det liv vi lever – i vissheten om at intet kan skille oss fra hans kjærlighet til oss i Jesus Kristus.

Litteratur

- Forte, Bruno. Dem Licht des Lebens folgen. Die Exerziten des Papstes. Freiburg 2005: Verlag Herder.
- Grün, Anselm. Exerziten für den Alltag. Meditationen, Anleitung zur Übung. Münsterschwarzach 1996: Vier-Türme-Verlag.
- Ignatius von Loyola. Geistliche Übungen und erläuternde Texte. Übersetzt und erklärt von Peter Knauer. Graz, Wien, Köln 1978/1983: Verlag Styria
- Kiechle, Stephan SJ. Grösser als unser Herz. Biblische Meditationen – Exerziten im Alltag. Freiburg 2003: Verlag Herder.
- Lambert, Willi. Å be i livets pulsslag. Søken etter Gud med Ignatius av Loyola. Oslo 1999: St.Olavs Forlag.
- The Spiritual Exercises of St. Ignatius. Translated by Anthony Mottola, Ph.D, with an introduction by Robert W. Gleason, SJ. New York 1964/1989: Image Books, Doubleday.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Jan Benj. Rødner 23 33 26 60 koordinator Anders Huuse Kartzow 23 08 13 40

Referat fra møte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Tid: Tirsdag 29. mai kl. 16.30

Sted: Vennesen Samfunn Kvekerne, Skovveien 20

Til stede:

Egil Lothe	Buddhistforbundet
Shantana Berg	Buddhistforbundet
Vebjørn Horsfjord	Den norske kirke
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Claes Tande	Den Katolske Kirke
Kathrine Stenberg	Holistisk Forbund
Bjørn Jansen	Holistisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Are Svendsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Espen Lynne Amundsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Marit Kromberg	Norges Frikirkeråd
Sumeet Singh	Sikh-menigheten
Anders Huuse Kartzow	koordinator (ref)

- 1 Godkjenning av innkalling, sakliste og saker til eventuelt**
Innkalling og sakliste ble godkjent. 2 saker ble inkludert under sak 5) Oppfølging etter møtet med KKD 1708, 1 sak ble meldt til eventuelt, og 1 sak ble inkludert til orientering
- 2 Godkjenning av STL-referat fra 30. mai**
Referatet som var sendt ut på forhånd, ble godkjent.
- 3 Referater**
 - Referat fra AU-møte 20. juni ble utdelt på rådsmøtet. Godkjent..
 - Referat fra AU-møte 14. august. Godkjent
 - Referat fra møte med KKD 17. august. Endring av dato på referat til 1708. Godkjent
- 4 Orienteringssaker**
 1. Postliste. Fra 26/05 til 22/08-06 ble tatt til orientering.
 2. Oslo-koalisjonen.
 - Vebjørn orienterte om Oslokoalisjonens åpne forum om menneskerettigheter og misjon som arrangeres den 2. september i Kirkens Hus.
 - STL venter på forslag til vedtekter fra Oslokoalisjonen som skulle sendes ut på høring til STLs medlemsorganisasjoner på forsommeren. STL purrer...
 3. HL-senteret
 - Vellykket åpning av HL-senteret 26. august.
 - HL-senteret har ansatt livssynsforsker, Cora Alexa Døving. Hun er religionshistoriker.
 4. La oss gå et stykke vei sammen. Vertskap 13. september: Karma Tashi

- Ling, 8. november Lunden Kloster. Se <http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=93504>
- Saken ble tatt til orientering med en oppfordring fra koordinator om å melde seg på vandringen. Medlemssamfunnene ble bedt om å informere om tiltaket på sine respektive hjemmesider.
 - 5. Stat-kirke seminar 28. september.
 - Koordinator orienterte om at planleggingen av seminaret var i gang. Seminaret skal belyse hvilke finansieringsordninger som er knyttet til de ulike stat-kirke scenarioene. Fokus er særlig på hvilket utslag dette vil ha for de øvrige tros- og livssynssamfunnene.
 - 6. Nasjonal Dialogkonferanse 28.-29. oktober. Se <http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=73555>
 - Koordinator orienterte om konferansen og oppfordret representantene til å spre budskapet om konferansen til sine medlemssamfunn. Henviste til brev utgått fra STL i juni der medlemssamfunn bes å rekruttere medlemmer fra sine respektive lokale tros- og livssynssamfunn (utenfor Oslo) til å melde seg på.
 - 7. Arbeidsgruppa om en moderne stats oppgaver i forhold til tros- og livssyn.
 - Bente orienterte.
 - 8. Nasjonal fagkonferanse om tros- og livssynsfrihet for mennesker med utviklingshemming (fredag 3. november 2006.)
 - Marit orienterte. Ba om at medlemssamfunnen engasjerte sine respektive sosialefaglige komiteer, eller tilsvarende, til å komme på denne konferansen.
 - 9. Ny informasjonsmedarbeider i STL.
 - Bente orienterte om arbeidet med å finne informasjonsmedarbeider til STL. 35 søknader, 6 til førstegangsintervju, 2 kandidater til 2. gangsintervju som vurderes i forhold til referanser.
 - 10. Bente orienterte om arbeidet med konferanse for lærere i regi av IKO med STL som medarrangør om flerreligiøse/flerkulturelle utfordringer i skolen i Oslo

5 Oppfølging etter møte med KKD 17.08.2006

- a) Hvilken fremgangsmåte vil STL anbefale overfor departementet når det gjelder personer som fortsatt er innmeldt i mer enn ett trossamfunn?
 - Lothe presenterte sitt forslag, som var utsendt i forkant. Bakgrunnen for forslaget er knyttet til at tilskuddet for de medlemmer som fortsatt er dobbeltregistrerte i tros-/livssynssamfunn vil bortfalle. Lothe mener at en slik løsning bryter med trossamfunnsloven og at departementet må følge en prosedyre der siste innmelding blir kjent ugyldig, siden gyldig innmelding i et tros-livssynssamfunn kan skje bare om man ikke er tilskuddsberettiget medlem et annet sted.
 - Rådet diskuterte saken og det var ingen konsensus på at dette ville være den riktige fremgangsmåten. Innvendingene til Lothes forslag var knyttet både til at det ikke nødvendigvis ville være korrekt å avvise sist tegnet medlemskap, og fordi prosessen med å ugyldiggjøre det første medlemskap kan vise seg å være en meget komplisert affære da tid for innmelding ikke kan være registerført.
 - Marit lanserte et annet forslag om at medlemssamfunnene selv måtte ta

kontakt med de av sine medlemmer som fremdeles er dobbeltregistrerte for å avklare status.

- Egil etterspurte andre konkrete forslag til løsning.

Vedtak: Rådet ber medlemssamfunnene komme med forslag til andre løsninger som STL medlemmer sammen kan stå bak.

- b) Claes Tande meldte sak om at departementet ikke har brukt medlemslister per 01.01.2005 som grunnlag for tilskudd, men har lagt til grunn liste fra 11. oktober. Dette innebærer at utflyttede og døde mellom disse datoene er tatt ut av grunnlaget. Tande foreslo løsning der departementet kjørte en omvendt prosess og la til grunn oktoberlisten for januarlisten for neste årstilskudd. Dette er en sak som STL tidligere har påpekt for departementet og blitt lovet skal bli rettet opp.

Vedtak: Oslo Katolske Bispedømme sender over til STL sin korrespondanse på tema til STL. AU tar saken videre.

- c) Skattefritak for frivillig kontingent.
Utkast til uttalelse var sendt ut i forkant. Rådet diskuterte forslaget. Det viste seg at tros- og livssynssamfunnene hadde veldig varierende praksis i forhold til frivillig kontingent. Det ble påpekt at ordningene vil være for kompleks for departementet å administrere, og dermed vanskelig å få gjennomslag.
- d) **Vedtak:** Uttalelsen fikk ikke konsensus fra Rådet.

6 **Prosjekt Lokale dialoger**

Prosjektbeskrivelse for lokale religions og livssynsmøter var utsendt på forhånd. Koordinator orienterte om saken og oppfordret medlemssamfunnene til å engasjere sin regionale/lokale medlemssamfunn i arbeidet. Rådet støttet forslaget om å lage en styringsgruppe for prosjektet og legge ned arbeidsgruppe dialog.

7 **Høringsbrev om partnerskapsloven**

Høringsuttalelse vedr. partnerskapsloven var utsendt i forkant av møtet. Se høringsbrev: http://odin.dep.no/bld/norsk/dok/hoeringer/paa_hoering/069021-080002/ram001-bn.html#ram1 Uttalelsen ble diskutert.

Vedtak: Uttalelsen fikk ikke konsensus og falt.

8 **Møteplan for rådsmøter STL 2. halvår 2006**

- a) 10. oktober
b) 28. november

8 **Eventuelt**

Espen Lynne Amundsen måtte forlate møtet før slutt og dermed ble ikke rådet orientert om hans eventuelt sak.

Oslo, den 31. august 2006

Anders Huuse Kartzow
koordinator - STL

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Jan Benj. Rødner 23 33 26 60 koordinator Anders Huuse Kartzow 23 08 13 40

Referat fra møte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Tid: Tirsdag 10. oktober 2006, klokken 1630-2000

Sted: Kirkens Hus, Rådhusgt. 1-3. (Vertskap: Nye Norges Kristne Råd)

Til stede

Britt Strandlie Thoresen	Baha'i-samfunnet
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Shantana Berg	Buddhistforbundet
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Robert Hercz	Det Mosaiske Trossamfund
Ingrid Vad Nilsen	Den norske kirke
Vebjørn Horsfjord	Den norske kirke
Erlend Rogne	Den norske kirke
Marit Kromberg	Nye Norges Kristne Råd
Ørnulf Steen	Nye Norges Kristne Råd
May-Lisbeth Myrhaug	Oslo Katolske Bispedømme
Bjørn Jansen	Holistisk Forbund
Kathrine Stenberg	Holistisk Forbund
Kristin Mile	Human-Etisk Forbund
Roar Johnsen	Human-Etisk Forbund
Karima Solberg	Islamsk Råd
Anders Huuse Kartzow	Koordinator (ref.)
Mehda Ghalegolabi	Informasjonsmedarbeider STL

Før møtet: Vertskapet, ved Ørnulf Steen, introduserte Nye Norges Kristne Råd, som er resultat av fusjonen mellom Norges Kristne Råd og Norges Frikirkeråd.

- 1 **Godkjenning av innkalling, sakliste og saker til eventuelt**
Innkalling og sakliste ble godkjent. 3 saker ble meldt til eventuelt.
- 2 **Godkjenning av STL-referat fra 29. august**
Referatet ble godkjent.
- 3 **Referater**
 - a) AU-referat 27.09.06 – AU-ref er ikke godkjent av AU og vil se annerledes ut etter at AU har behandlet det.
- 4 **Orienteringer**
 1. Postliste. Tatt til orientering.
 2. Oslo-koalisjonen.
- Leder orienterte kort om prosessen rundt etablering av vedtekter

og at det ville være behov for å forankre etablering av nye vedtekter i hele Rådet.

- Rådsrepresentantene hadde flere kommentarer på forelagte vedtekter til Oslokoalisjonen. Flere mente at det må gjøres en bedre jobb med vedtektene, der det blant annet gis en bakgrunn for etableringen av Oslokoalisjonen. Behov blant annet for å tydeliggjøre hva slags demokratisk struktur OK skal være og hvilken rolle tros- og livssynssamfunnene skal ha i denne sammenheng.
- 3. HL-senteret.
 - Britt Strandlie Thoresen orienterte om HL-senteret.
- 4. Vi går et stykke vei sammen
 - Koordinator orienterte om neste arrangement.
- 5. Nasjonal Dialogkonferanse (28. – 29. oktober).
 - Koordinator orienterte om konferansen og oppfordret til en siste mobilisering av deltakere til konferansen.
- 6. Nasjonal fagkonferanse om tros- og livssynsfrihet for mennesker med utviklingshemming (fredag 3. november 2006).
 - Marit Kromberg orienterte om konferansen.
- 7. Stat-kirke seminar 23. november og oppsummerende konferanse i begynnelsen av mars.
 - Koordinator orienterte om arbeidet med seminar og ideen om å arbeide frem en konsensusuttalelse på seminaret. Rådet ble orienterte om de ulike medlemssamfunnenes ville være prinsipielle eller pragmatiske i sine høringsvar.
- 8. Invitasjon til markering av verdens aidsdag 2006.
 - Rådet tok invitasjonen til orientering.
- 9. Ny informasjonsmedarbeider.
 - Mehda Ghalegolabi presenterte seg for Rådet.
- 10. Møte med LDO om tros- eller livssynsrelatert diskriminering
 - Rådet var interessert i et slikt møte. Koordinator tar kontakt med LDO og foreslår dato for første møte.

5 Organisasjonsutvikling STL

Rådet diskuterte noen av problemstillingene i utsendte notat fra koordinator. Særlig ble utfordringene knyttet til STLs arbeid med lokale dialoger og hvordan organisere tilskuddsforvaltning diskutert. Bakgrunn for dette var blant annet at det er gitt 400 000,- over statsbudsjettet øremerket tilskudd til lokale dialoger som STL er bedt om å administrere.

- I forhold til organisasjonsstruktur var det innspill på at lokale dialoger/samarbeidsråd kunne være mer inklusiv i forhold til mangfoldet av tros- og livssynssamfunn. Dette fordi lokalt kan det være tros- og livssynssamfunn som det er mer relevant og viktige å ha med, enn på nasjonalt nivå. Dette kan også være en måte for de mindre tros- og livssynssamfunnene å få sine interesser ivaretatt av STL.

- Det ble reist problemstilling hvorvidt Rådet som konsensusorgan var forenlig med Rådet som tilskuddsforvalter. Det ble påpekt blant annet at det ville være mer hensiktsmessig om tilskuddsregimet ble administrert av et mindre sekretariat og AU, eller tilsvarende, og at STL fungerte som et

livssynspolitisk konsensusorgan.

- Noen var skeptiske til at STL skulle være tilskuddsforvalter for lokale dialoger og så ikke at det interreligiøse samarbeidet var tjent med at STL var en slags superstruktur for dialogen. Dessuten ble det understreket at tilskuddsforvaltning er en krevende øvelse som vil pålegge administrasjonen mye arbeid. Særlig om man skal følge forvaltningsloven.

- Det ble påpekt viktigheten av at STL må arbeide med sin egen selvforståelse i forhold til disse spørsmålene. Hva er STL? En interesseorganisasjon for tros- og livssynsspørsmål generelt, eller bare for medlemmene. Dermed er utfordringene også knyttet til hvordan vi lytter til de som ikke deltar rundt vårt bord. Her kan lokale dialoger/samarbeidsråd være en viktig struktur.

- Noen påpekte viktigheten av at man er konkrete på hva som skapes lokalt, slik at det skapes varige samarbeidsstrukturer.

- I forhold til størrelsen på rådet ble det argumentert for at det ville være vanskelig å få Rådet til å fungere effektivt om man inkluderte flere medlemmer. Å arbeide for etablering av lokale STL, eller tros- og livssynssamfunns representasjon gjennom paraplyorganisasjoner i Rådet, kunne være en mer hensiktsmessig måte å få de mindre organisasjonenes interesser hørt i Rådet.

- Noen påpekte behovet for vedtektsendringer knyttet til størrelsen på rådet og at det var hensiktsmessig å gjøre tydeligere skjønnset som lå bak Rådets kriterier om hvem som skal få medlemskap i STL. Dessuten viktig å gjøre tydelig hva som ligger i konsensusbegrepet i Rådet.

6 Østlandske Lærerstevne 3. – 4. november

a) Oppgradering av hjemmeside.

- Koordinator orienterte om arbeidet med å ha en informasjonsside om hvert enkelt tros- eller livssynssamfunn. Informal var delt ut med sakspapirene og medlemssamfunnene ble bedt om å svare på denne

b) Frivillige til stands på ØL på Bislet Høyskolesenter

- Koordinator oppfordret til å melde seg som frivillig til stand på Østlandske Lærerstevne 3. – 4. november.

- STL deltok ikke på ØL pga kapasitet i sekretariatet...

7 Oppfølging KKD

a) Dobbelregistrerte mellom tros- og livssynssamfunn utenfor Dnk

- AU innstiller på at STL ikke foretar seg noe i denne saken og anmoder hvert enkelt tros- eller livssynssamfunn å følge opp individuelt. Rådet hadde ingen innvendinger til innstillingen fra AU

b) Fødselsmeldinger

- Rådet diskuterte saken på bakgrunn av saksdokumenter tilsendt fra OKB og Buddhistforbundet. Lothe i Buddhistforbundet pekte på at systemet for registrering av fødselsmeldinger ikke var gode nok og at det derfor var underreportering av registrerte til andre trossamfunn. Rådet tok Buddhistforbundets orientering til

etterretning.

8 Eventuelt

- a) Klage på tidspunkt for avsluttende eksamen for jødisk student.
Rådet var forelagt forslag til brev der STL påpeker at universitetet bør finne gode ordninger for forsinket eksamensavleggelse for student, slik at hun kan etterkomme sine religiøse påbud, uten å måtte forsake for mye ved utsettelse av eksamen osv.
- Rådet kommenterte saken og påpekte at det ville være hensiktsmessig om STL svarte prinsipielt i slike saker og ikke koble det direkte til én person. Sekretariatet utarbeider og sender en versjon basert på rådets tilbakemeldinger.
- b) Krystallnattmarkering 9. november
- Robert Hercz informerte om krystallnattmarkering den 9. november som DMT og SOS rasisme står bak.
- c) Egil Lothe informerte om miljøkonferanse på Soria Moria den 7. - 8. november som bl.a. Alliance of Religions and Conservation står bak.

Oslo, den 10.november 2006

Anders Huuse Kartzow
koordinator

**Protokoll fra møte i den Katolsk-Lutherske Samtalegruppen KATLUSA
21.11.2006, Mariagården, Akersveien (Den katolske kirke)**

Tilstede: Bernt Eidsvig (leder), Ole-Christian Kvarme, Arne Marco Kirsebom, Gerhard Schwenzer, Åse Cameron, Else-Britt Nilsen, Trond Skard Dokka, Anne May Stavenæs, Jo Neve, Einar Vegge, Stephanie Dietrich (referent)

Forfall: Lars-Erik Rikheim

KATLUSA 8/2006 Protokoll fra møte 16.5.2006

Vedtak: Protokollen ble godkjent.

KATLUSA 9/2006 Orienteringssaker og muntlig orientering fra våre kirkesamfunn

Saksdokumenter:

1. Methodist Endorsement of the JOINT DECLARATION ON THE DOCTRINE OF JUSTIFICATION
2. Norsk oversettelse av pave Benedikt XVI's foredrag ved universitetet i Regensburg, samt noen kommentarer
3. KM 12/06 Utdfordringer i religionsmøtet
4. KM 8/06 Staten og Den norske kirke

Kvarme (Dnk) orienterte om sakene på årets KM, spesielt stat/kirkesaken, saken om integrering og Veiledningen i religionsmøtet. Videre orienterte han om den pågående gudstjenestereformen.

Fra samtalen:

Gruppen diskuterte hvorvidt forholdet mellom embetet og råd kan utvikle seg som en følge av vedtakene som er fattet - når forankringen i det statlige styret faller bort. Spørsmålet etter valgordningene for biskoper etter ny ordning ble drøftet. Spørsmålet ble stilt om bispemøtets stilling vil bli mer sentral i en ny ordning.

Eidsvig har prinsipielle betenkeligheter, men ønsker at Dnk får en best mulig ordning. Dnk har en anakronisme, som bør beholdes hvis den fungerer godt. Schwenzer ønsker en styrkning av bispeembetet i Dnk. Biskopens oppgave er å være bindeleddet, og som bringer det felleskirkelige til grasroten.

Staten skal legge til rette for en aktiv støttende religionspolitikk. Det er aktuelt å grunnlovsfeste statens aktivt støttende tros- og livssynspolitikken.

Fra Dnk's side blir det etterspurt hvordan DKK lever med konkordatet i forskjellige land i Europa. Interessant å se hvordan forholdet ser ut i dag. Det inngås fortsatt nye konkordater - som for eksempel etter Berlinmurens fall i Øst-Tyskland.

Mulig tema for neste møte.

Eidsvig orienterte om Den romersk-katolske kirken i Norge:

Noen stikkord fra orienteringen:

- Biskop Gerhard Goebel, Tromsø døde i november
- Tredelingen, med tre biskoper, fastholdes, på tross av lave medlemstall i Midt-Norge og Nord-Norge
- Torbjørn Olsen valgt til å ivareta biskopens funksjoner i mellomtiden
- DKK møter langt færre juridiske utfordringer enn Dnk- men svært mange pastorale utfordringer, ikke minst på grunn av den økende innvandringen til Norge av mennesker med tilhørighet til den katolske kirken
- Mellom 25000-40000 katolikker i Sør-Norge
- Det antas at det i dag er ca. 200 000. Stor diskrepans mellom dem som er registrert, og dem som kommer til kirken. Polakker blir flertall av norske katolikker. Stor sammenheng mellom det nasjonale og det katolske hos polske katolikker. Mange ser seg selv som polsk katolikk, ikke romersk katolikk. Oppdager stadig "lommer" av katolikker forskjellige steder i landet. Innvandringen gjør at kirken nå utgjør ca. 4 % av befolkningen. I dag ca. 8000 katolikker fra Litauen i Norge- men ingen litauisk betjening. Begrensete ressurser til å gjøre det. DKK får ingen støtte får mennesker som ikke har norsk personnummer.
- Når man kommer til Norge fra Asia eller Øst-Europa, er kirken ofte det eneste stedet der man kjenner igjen språket.
- Utdanning av teologer: Spørsmålet om man trenger en norsk utdanningsmulighet. Trenger norsk kontekst. MF tilbyr utdanning for katolske teologer. Presteseminaret tilbyr åndelig formasjon. Filosofi må få tydelig stilling innenfor utdanningen på MF.
- Veldig skjev ressursfordeling for DKK. Mange innvandrere, stort behov for diakonale tjenester. Uten registrering med personnummer er det umulig å melde seg som medlem. Dette bør tematiseres også inn i Nye Norges Kristne Råd. Ta opp spørsmålet med kommunalministeren. Samtidig: religionens betydning i det offentlige rom blir mer synlig.

Vedtak: Sakene tas til orientering

KATLUSA 10/2006 Homofilis spørsmålet og kristen enhet- en orientering fra våre kirkesamfunn med henblikk på spørsmålet om kristen enhet

Saksdokumenter:

1. "Skriftforståelse og skriftbruk med særlig henblikk på homofilisaken". Hovedkonklusjoner i uttalelse fra De norske kirkes lærenemnd i sak reist av Møre biskop
2. Notat fra samtale i Teologisk nemnd under Mellomkirkelig råd 4.5.2006 om "Homofilis spørsmålet og kristen enhet"
3. Tunsberg-saken. Uttalelse fra Den norske kirkes lærenemnd i sak reist av Tunsberg biskop vedrørende prosten i Larvik, Asle Dingstad, 14.mars 2000.
4. Utdrag fra Den katolske kirkes katekisme om homoseksualitet
5. De amerikanske biskopers brev til foreldre til homofile barn (september 1997)
6. KM 3.3/06 Sakspapir til Kirkemøtet 2007

Innledning ved Einar Vegge (ettersendes) og Ole Kirsebom (vedlagt)

Noen momenter/forskjellige synspunkter fra samtalen:

- Behov for sammenheng mellom læregrunnlag og sjelesorg/veiledning/det praktiske liv ble understreket. I en luthersk kontekst ønsker man å understreke at "liv og lære" ikke bør stå i motsetning til hverandre.
- Behovet for en "menneskelig måte" å løse ting på. Løsninger er ikke noe som skjer utenfor fellesskapet med Gud. Det mest humane er at mennesker får leve sammen i trygge forhold. Gud ble mennesket. Verne den enkeltes integritet og forholdet til samfunnet.
- Savner en pastorateologi som tematiserer de sekundære valg. For lite differensiert tenkning når partnerskap likestilles med ekteskapet. Leter etter måter å takle dette på som er mer differensiert. Utfordring til å holde fast på det monogame ekteskap som en grunnordning. Vi må fokusere på ekteskapet og samlivsetikken.
- Vanskeligheten å tematisere kirkens samlivs- og seksualetikk i det offentlige rom.
- Konsensus er nødvendig for kirkelig enhet. Representanter fra DKK mener at man ikke er konsistent i Dnk's argumentasjon i saken. Berører den enheten som beskrives i CA VII.
- Behovet for en faglig samtale om seksualitet.
- Den norske kirkes vedtak står ved lag. Stor bevegelse i medlemsmassen når det gjelder synet på saken. Det etableres samtaleforum i mange menigheter.

Vedtak:

- 1. Samtalegruppen takker for innledningene. Innledningene fra Vegge og Kirsebom følger protokollen som vedlegg.**
- 2. Saken drøftet**

KATLUSA 11/2006 Møter i 2007- tema og dato

Mulige tema:

- Samlivsetikk (fortsettelse fra samtalen 22.11.2006)
- Apostolisitet
- "Konkordatet" – forholdet mellom stat og kirke

Vedtak:

- Vårmøte 2007: **15.5.2007, klokken 12-16 i Bispegården, hos Dnk.**
(St.Hallvardsdag fra kl. 16.24, økumenisk vesper i Ladegården, alle er invitert)
- Høstmøte 2007: **29.11.2007, klokken 10.30-15, Mariagården**

KATLUSA 12/2006 Eventuelt

Ingen saker.

Vedlegg: Innledning ved Kirsebom
Innledning til Vegge ettersendes når den foreligger

Homofilt samliv i lys av katolsk forståelse

Et foredrag i KatLuSa av p. Arne Marco Kirsebom

Allerede de første ordene om mennesket i Bibelen gir oss et helt sentralt perspektiv på den bibelske forståelsen av det. Der står det bl.a.: Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem. Her sies det to helt vesentlige ting om mennesket: at det er skapt i Guds bilde, og at det er skapt som mann og kvinne.

Det første må bety at der er noe i mennesket som viser Gud, det blir til et av-bilde av Guds urbildelighet. Gud blir til menneskets for-bilde. Derfor bør vi tenke over hvordan Gud må være for bedre å forstå hva tanken med mennesket er. Samtidig forteller det hvilken plass mennesket er tiltenkt i skaperverket. Å være skapt i Guds bilde betyr at man kan "se" noe av Gud i mennesket. Dette bør ikke bare være synlig for menneskene seg imellom, men også for hele skaperverket. Allerede her kan man ane storheten som egentlig ligger i mennesket og hvori kallet til å være bilde kan bestå. Samtidig gir det et utgangspunkt til å bedømme menneskets liv og handling i lys av bildeoppdraget.

Det andre betyr at menneskets to kjønn, som mann og kvinne er det skapt, er essensielt for å være bildet. Begge, mann og kvinne, er skapt i Guds bilde. Likevel er der ikke uten videre identitet mellom mann og kvinne, men komplementaritet. I kvinnen er det noe mer som ikke mannen har, i mannen er det noe mer som ikke kvinnen har. Men sammen er de mennesket, uten dermed at man må tenke at hver for seg skulle de være et halvt menneske. Eller kanskje det er riktigere å si at mannen og kvinnen med sine utfyllende sider er mennesket.

Dette kan kun være slik, fordi det har sitt grunnlag i Gud. Forskjellen mellom kjønnene kan bare være begrunnet i en indre forskjell i Gud. Hvis ikke ville ikke skapelsen av mennesket som mann og kvinne være forståelig. Den indre forskjellen i Gud jeg sikter til, er Guds indre Fader - Sønn - Hellig Ånd relasjon. En relasjon som utgjør en forskjell i Gud tross Guds ene vesen. En forskjell som på ingen måte tilsvarer den forskjell vi opplever som mennesker i mann og kvinne, men som likevel må sies å være en guddommelig forskjell. Selv om Gud er én, er der tre personer og disse tre personene, Fader, Sønn og Hellig Ånd, er ikke like. I trosbekjennelsen sies det om Sønnen at han er født, ikke skapt, dvs. forholdet mellom Fader og Sønn er slik at Sønnen mottar seg fra Faderen, uten at man kan si at der skal ha vært en tid hvor Faderen har vært alene. Heller ikke at den Hellige Ånd springer ut av forholdet mellom Fader og Sønn, betyr tidsforskjell. Det hele er mer et forsøk på å beskrive treenighetens indre virkelighet og forhold.

Uten nå å gå dypere inn i treenighetsteologien, er det likevel viktig å understreke at virkeligheten tenkes trinitetsteologisk i katolsk teologi. Det betyr at alt må forstås i forhold til den treenige Gud. Der finnes intet som ikke er dekket av Guds eksistens. Men alt som er skapt, er ikke en del av Gud, men peker mot Gud. Læren om analogia entis er nødvendig for ikke å blande sammen vår virkelighet med Guds virkelighet. Denne lære ble definert av det 4. Laterankonsil i 1215 og er formulert slik: "... mellom Skaperen og skapningen kan man aldri fastslå en så stor likhet at man ikke kunne fastslå en enda større ulikhet mellom dem."¹

¹ "quia inter creatorem et creaturam non potest tanta similitudo notari, quin inter eos maior sit dissimilitudo notanda": tekst oversatt av meg. Engelsk: "For between creator and creature there can be noted no similarity so great that a greater dissimilarity cannot be seen between them". Teksten finnes i konsilets Konsitutisjon 2 om abbed Joakims feil.

Menneskets bildegrunnlag ligger i Guds egen virkelighet og forklarer forskjellen i mennesket som mann og kvinne uten at det på noen måte betyr likhet mellom menneskets indre forskjell og Guds indre forskjell. Kun det at der er forskjell, er det som er likt. Gud er ett vesen i tre personer. Mennesket er to vesener i to personer, dvs mennesket et alltid et individ som er en person.

Men hvorfor er det denne forskjellen? Det må ha noe med "den andre" å gjøre. Faderen erkjenner i Sønnen helt Gud og likevel ikke helt seg selv. Sønnen er til Faderen den andre som Faderen til Sønnen. Tilsvarende lar seg også se i forhold til den Hellige Ånd.

I mennesket er kvinnen den andre til mannen slik mannen er den andre til kvinnen. En filosofi om den andre, kan ikke bare begrense seg til et du, men må tenke et du som også er et annet kjønn. Det gir en annen andre enn en av det samme kjønn. En annen fordi det åpner for den del av mennesket det annet kjønn er, som det ene kjønn ikke er selv. I denne erkjennelsen av den andre som en annen, kan mennesket åpnes for transcendens. I det annet kjønn erkjenner mennesket at der er mer i mennesket enn i en selv, en erkjennelsesbevegelse som kan åpne mennesket for eksistens utenfor seg selv, som kan åpne for Guds eksistens. I Guds skapelsesplan er det helt essensielt at et av de jordiske vesner i skaperverket kan åpne seg for Ham. Derfor må mennesket i sin grunnstruktur bære i seg forskjell slik at det kan åpnes også for forskjeller utenfor seg selv.

En annen tanke som vi må ta med oss, er at menneskets maskulinitet og feminitet også er grunnlagt i Guds indre forskjell, uten at der er likhet mellom menneskets maskulinitet og feminitet og Guds maskulinitet og feminitet. Men prinsipper gi seg hen og motta, er tilstede i begge vesner, Gud og mennesket. Mannen gir seg til kvinnen som mottar ham. Dette møtet kan avføde barnet som fører mennesket dypest inn i bildelikheden med Gud. Barnets tilblivelse som en ny person, fra unnfangelsen en person uavhengig av foreldrenes personer, gjør bildet sterkest og mest guddommelig. Her berører mennesket Guds skaperkraft som ikke er en del av mennesket selv, selv om sæd- og eggcellen er mannens og kvinnens. Så snart celledelingen er begynt, er nytt væren kommet i stand, som ikke er en del av hverken mannen eller kvinnen.

At mennesket er skapt som mann og kvinne, er åpningen for inkarnasjonen. Hadde ikke mennesket vært mann og kvinne, kunne Sønnen ikke blitt menneske. For å rette opp menneskets falne natur, måtte han restaurere den innenfra ved å bli en helt ren (uten synd) menneskelig natur uten å gi opp sin guddommelige natur. Derfor måtte han fødes inn i menneskeheten av en kvinne. Denne Sønnens fødsel er en ny og endelig skapelse Gud gjør, høydepunktet og midtpunktet for skapelsens helhet. Gudsfødersken er ved Åndens virke unnfanget uten synd for at Sønnen skal kunne fødes uten synd.

Fra Sønnens side ble den nye kvinnen utvirket, analogt med kvinnens skapelse av mannens side. Den nye kvinnen er Kirken, frelsesfellesskapet Gud skapte for å gi mennesket et rom for å møte Ham. Kirken er Kristi brud og derfor eminent feminin. Samtidig er hun Kristi mystiske legeme på jorden, og hun avføder det troende folk.

I alle disse tre teologiske dimensjonene, Guds indre liv, forholdet mann og kvinne, Kristus og Kirken, finner vi en fruktbar maskulinitet og feminitet som avføder hhv. den Hellige Ånd, barnet og Guds troende folk. Alt dette uten likhet, men i analogi. Guds fruktbarhet gjør skaperverket mulig, menneskets fruktbarhet gir en ny generasjon, Kristus-Kirkens fruktbarhet øker det troende folks tall.

Med dette har vi det teologiske grunnlaget for å plassere det enkjønnede samlivet. Det skulle ikke være vanskelig på denne bakgrunnen å se at det enkjønnede samlivet ikke har noen teologisk dekning og ikke kan være noe lærespørsmål. At to menn eller to kvinner har et forhold, er uten noen form for fruktbarhet og når derfor ikke frem til noen bildelighet. Litt strengt kan man heller betegne dette forholdet teologisk som et vrenge-bilde enn et av-bilde av Gud. Det blir helt enkelt feil. Kun en mann og en kvinne kan derfor inngå ekteskap, et forhold mellom to menn eller to kvinner vil aldri teologisk sett være et ekteskap. To av det samme kjønn ville dessuten ikke være et bilde på enheten i tohet, slik mann og kvinne er det. Det er denne indre differensen i mennesket mellom mann og kvinne som er nødvendig for at ekteskapets enhet skal være et bilde på Gud.

Barnet er fullendelsen av kjærligheten i mannens og kvinnens ekteskap. Ekteskapet består ikke bare i kjærligheten mellom mannen og kvinnen men også i deres felles kjærlighet til barnet som er frukten av deres gjensidige kjærlighet. Her ligger Guds velsignelse av ekteskapet. At dette ikke er mulig for såkalte enkjønnede ekteskap sier seg selv. Uansett hvor meget de enn mener å "elske" hverandre, er denne "kjærligheten" ikke velsignet, i det den ikke kan føre til den felles kjærligheten til den tredje, til barnet, til kjærlighetens frukt. Adopsjon eller kunstig befruktning vil aldri nå en slik kvalitet. I diskusjonen rundt enkjønnede par og barn, overser man barnets rett til foreldre, til far og mor. Voksne har ingen rett på å få barn.

For å unngå en dypere gjennomgang av problemet reduseres gjerne den såkalte "homofilisaken" til en etisk sak. Men på bakgrunn av det jeg så langt har sagt, er det klart at det ikke er tilstrekkelig. Skulle det kun være et etisk spørsmål, ville det bety at man skulle tenke at det dogmatiske ikke hører til den enkeltes konkrete livsførsel. Dogmatikk og etikk hører sammen. Er trinitetsteologien målestokken for menneskets liv, blir det objektivt synd å ville forlate den. Man kan ikke foreta reduksjoner for å unngå prinsipiell tenkning. For å kunne legitimere homofil praksis vil man måtte oppheve enheten mellom dogmatikk og etikk, som om det man tror, ikke skulle ha noen relevans for den konkrete livsførsel. Men da har man forlatt Bibelens grunn for tenkningen og begir seg ut i farlige landskap.

På bakgrunn av forholdet Krisus-Kirke som det nye urbildet for ekteskapet mellom mann og kvinne, lærer Den katolske kirke i likhet med De ortodokse kirker at ekteskapet er et sakrament. Ekteskapet er det eneste legitime stedet hvor mennesket kan utøve sin seksualitet. All utenomekteskapelig seksuell omgang i enhver tenkelig form er synd, uten at vi her må gradere synden. Den homofile seksuelle omgang faller inn her og kan ikke være noe annet. Det påstås riktignok at den et uttrykk for kjærlighet. Men synd er aldri kjærlighet. Dersom et menneske virkelig elsker et annet menneske, vil det aldri begå synd med det. Ekte kristen kjærlighet er den som leder en annen til et sannere og bedre kristenliv, som leder frem til Gud. Synd vil aldri være en kjærlighetshandling, men mangel på kjærlighet.

Dette forteller oss at vi i homofilspørsmålet står overfor et pastoralt problem, nemlig å lede mennesker ut av sin villfarelse. Kirken kan aldri akseptere eller velsigne en syndig handling, men må i Den gode hyrdes etterfølgelse lede til god og riktig handling. Å ville holde mennesker fast i sin synd, ville dypest sett være å forakte dem, og det kan Kirken aldri gjøre. Da ville den opphøre å være kirke. Men heller ikke et samfunn som vil være menneskelig, kan det. I den forbindelse bør man tenke over om det er saklig å bruke ordet legning om homofili. Ordet tilbøyelighet vil vel være det mer dekkende.

Nå kunne man hevde at Kirken må finne nye veier i homofilisaken, men det er bare mulig dersom man legger en feil ekklesiologi til grunn. Da ville man behandle kirken som om den skulle kunne forandre ting utifra eget forgodtbefinnende, egne forestillinger eller ønsker. Den ville bli en kirke man lager selv. Kirken er ikke det. Den er en gave mennesket mottar. Kirken er Guds kirke og ikke menneskets. Det Kirken mottar av Gud, gir den videre - det er grunnlaget for ekklesiologien. Når skriftens ord, tradisjonen og læreembedet er så entydig som de er i saken, kan intet forandres, men det som er må gis videre, må læres. De troende må motta det med ærefrykt og verdighet. Guds vilje kan ikke relativiseres gjennom endringer i samfunnet, tidsånden, sosiologiske erkjennelser eller lignende. Gud vil ekteskapet mellom mann og kvinne som bilde av seg, som bilde på forholdet Kristus-Kirken. Derfor må Kirken verne om det og det er Kirkens kall å stå imot de skiftende vinder og ikke la seg tilpasse de verdslige målestokker. Paulus skriver i Rom 12,1: "Og la dere ikke lenger prege av den nåværende verden, men la dere forvandle ved at sinnet fornyes, så dere kan dømme om hva som er Guds vilje: det gode, det som er til hans behag, det fullkomne". Det skal godt gjøres på bakgrunn av dette å ville påstå at homoseksuell omgang skulle kunne være fullkommen. Søker den homofile fullkommenheten, men kan ikke hjelpes ut av sin gale tilbøyelighet, da står kun det kyske livet som veien til fullkommenhet, slik det gjelder for alle som ikke kan leve i ekteskap.

For det økumeniske arbeidet mellom kirkene er det alvorlig dersom en kirke velger å forlate tradisjonens grunn og tillate handlinger som egentlig ikke er mulig etter Guds vilje. Det fordyper splittelsen og gjør dialogen stadig vanskeligere. Spesielt alvorlig er det dersom Skriftens ord relativiseres eller bøyes for at det skal kunne bli tilpasset vår tids sekulære behov. Det kan Kirken eller en kirke aldri tillate seg. Den videre veien i økumenikken vil kreve at vi finner frem til en felles forståelse av hva kirken er og dens misjon er. Også dersom det ville bety at man må stille krav til nåtidens mennesker og si fra om hva som er rett eller galt.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Jan Benj. Rødner 23 33 26 60 koordinator Anders Huuse Kartzow 23 08 13 40

Referat fra møte i STL 28. november 2006 i St. Olavsgt 23 hos Human-Etisk Forbund.

Til stede:

Britt Strandlie Thoresen	Baha'i-samfunnet
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Shantana Berg	Buddhistforbundet
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Erlend Rogne	Den norske kirke
Olav Fykse Tveit	Den norske kirke
Marit Kromberg	Nye Norges Kristne Råd
Ørnulf Steen	Nye Norges Kristne Råd
Sidsel Smith-Meyer	Holistisk Forbund
Kristin Mile	Human-Etisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Karima Solberg	Islamsk Råd
Are Svendsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Espen Lynne Amundsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
May-Lisbeth Myrhaug	Oslo Katolske Bispedømme
Anders Huuse Kartzow	Koordinator (ref.)
Mehda Ghalegolabi	Informasjonsmedarbeider

Før møtet: NRKs produksjonsavdeling for livssynsprogrammer orienterte kort om arbeidet sitt. Produksjonsavdelingen fikk innspill fra STLs medlemsorganisasjoner på hvordan ivareta en inkluderende dekning av tros- og livssynene i Norge.

1 Godkjenning av innkalling, sakliste og saker til eventuelt

- Innkalling og sakliste godkjent
- Høringsutkast fra STL på NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke ble tatt under pkt. 4 på dagsorden

2 Godkjenning av STL referat

STL-ref 101006 godkjent uten merknader

3 Referater

AU-ref 270906 og 071106 godkjent uten merknader

4 Orienteringer

1. Postliste 031006-211106 tatt til orientering.
Brev fra Svalastog Garnes gjaldt utstilling av tekstiler i bruk i rituell sammenheng
2. Oslokoalisjonen.
Egil Lothe orienterte om OKs arbeid

- OK arbeider med å planlegge virksomheten videre, blant annet hvilke nye prosjekter som skal settes i gang. Arbeider også med å få flere midler fra UD.
- 3. HL-senteret.
B.S. Thoresen orienterte om HL-senteret.
HL-senteret har fått nytt styremedlem, Ståle Eskeland (prof. ved UiO) som erstatter Per Ole Johansen
- 4. Bostadutvalget
- Kristin Mile orienterte kort om Bostadutvalgets arbeid. Bostadutvalget skal vurdere formålsparafer for skole og barnehage. Utvalget arbeider med å hente inn synspunkter fra ulike berørte miljøer og ønsker dessuten kontakt med STL. Forslag til nye formålsparafer er enda ikke utarbeidet, men vil foreligge på vårparten. Utvalget ønsker å konkretisere verdier som ligger i begreper som den humanistiske eller kristne verdiarven, slik at de kan vurderes i forhold til om de er inkluderende eller ekskluderende.
- 5. Opplæring i samfunnskunnskap for religiøse ledere fra høsten 2007 på det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Koordinator orienterte kort om arbeidet som startes ved Universitetet i Oslo i høst for å utdanne religiøse ledere
- 6. Oppsummering Nasjonal Dialogkonferanse (28.-29. oktober).
- Koordinator gav en kort oppsummering av konferansen og hva som ble oppnådd.
- 7. Stat-kirke seminar 23. november.
- Koordinator oppsummerte fra stat-kirke seminaret som samlet ca. 30 deltakere hos Det Mosaiske Trossamfund.
- 8. Oppsummerende Stat-kirke seminar i uke 10, forslag 7. mars.
- Koordinator orienterte kort om forslaget til oppsummerende stat-kirke seminar den 7. mars. Tilbakemeldingene fra Rådet var delt på om det var hensiktsmessig å ha et seminar i forhold til å påvirke prosessen frem mot regjeringspartiens innstilling på stat-kirke spørsmålet.
- 9. Høringsuttalelse NOU 2006:2 STATEN OG DEN NORSKE KIRKE
- STL diskuterte vedlagte forslag til høringsuttalelse. Det ble gitt uttrykk for at denne var for vag og at man burde forsøke å konkretisere høringsuttalelsen. Det ble diskutert hvilke formuleringer som kunne brukes for å konkretisere at man ønsket å avvike dagens statskirkeordning og hvilke grunnlovsparafer knyttet til Staten og Den norske kirke som bør endres/fjernes.
- På bakgrunn av diskusjonen ble utkast til ny høringsuttalelse utarbeidet. Denne ble godkjent av rådets medlemmer 1. desember. Se [http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=78477#\(01/12-06\)](http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=78477#(01/12-06))

5 Retningslinjer for tilskudd til lokale dialoger

Koordinator orienterte om retningslinjer for tilskudd til lokale dialoger.

- I retningslinjene foreslås det at tilskudd for 2007 er å forstå som første bevilgningsrunde der det gis støtte til ulike dialogprosjekt. Rådet understreket at det var viktig at om enkeltpersoners prosjekter skulle "støttes" måtte deres prosjekt være forankret i tre eller flere trossamfund. Slik retningslinjer var formulert på dette var organisasjonstilknytningen for løs.
- Rådet var enige om at det var viktig å få avklart Rådets rapporteringsplikt vis a

vis departementet. Selv om STL med tilskuddet ikke er å anse som privat tilskuddsforvalter er det samtidig viktig at STL får avklart med departementet at STL ikke står ansvarlig for mislighold av midler og tilsvarende.

6 Organisasjonsutvikling

Koordinator orienterte om notat om organisasjonsutvikling utarbeidet av AU/sekreteriatet.:

- Rådet gav tilslutning til at det var viktig å sette fokus på dette, særlig arbeidet med konsensusbasert beslutningsprosesser i rådet. I stedet for dagens praktisering av konsensus er det viktig at man gir beslutningsprosessen tid og leter etter standpunkt som forener oss.
- Rådet støttet dessuten forslaget om at det var viktig å bruke tid på organisasjonsutviklingsprosessene slik at alle medlemssamfunnene får mulighet til å mene noe om dette.
- Rådet støttet også forslaget om at grenseoppgangen i forhold til arbeidsfordeling mellom Rådet og AU bør gjennomgås slik at AU/sekretariatet i sterkere grad, på selvstendig grunnlag, kan arbeide for å ivareta Rådets og medlemmenes interesser.
- Dette kan også sørge for at Rådet i sterkere grad kan ivareta sin rolle i forhold til viktige prinsipielle avgjørelser. Rådet støttet dessuten forslag om at man kan redusere antall Rådsmøter til ett i halvåret og at disse evt. kan utvides til heldagsmøter der man betaler frivillige for tapt arbeidsfortjeneste.
- Rådet gav også tilslutning for at man arbeidet med å få i stand et sosial-etisk forum bestående av religiøse ledere slik at arbeidet med de sosial-etiske problemstillingene ble tydeliggjort i rådet.

7 Oslokoalisjonens vedtekter

Oslokoalisjonens vedtekter var sendt ut med sakspapirene:

Rådet kom frem til følgende anbefalinger:

Ad §3, siste avsnitt: NKR rettet til MKR.

Ad §4, 3. avsnitt: Det settes inn et krav om at det skal være minimum ett møte hvert halvår.

8 Oppfølging av møte med Likestillings- og diskrimineringsombudet

Pga av tidsbegrensning ble saken overført til AU.

9 Møte med Randi Øverland 4. desember

- Rådet ble enige om at én representant fra hvert medlemssamfunn kan møte statssekretæren. AU/sekreteriatet presenterer forslag til retningslinjer for tilskudd til lokale dialoger.
- Rådet ble også enig om å avklare prosessen med opprydding av dobbeltregistreringer og beregning av kommunalt tilskudd

10 Møteplan for rådsmøter STL 2. halvår 2007

- a) 30. januar
- b) 28. mars (årsmøte og påfølgende rådsmøte).
- c) 30. mai

11 Eventuelt

Oslo, den 15. desember 2006

Anders Huuse Kartzow
koordinator

